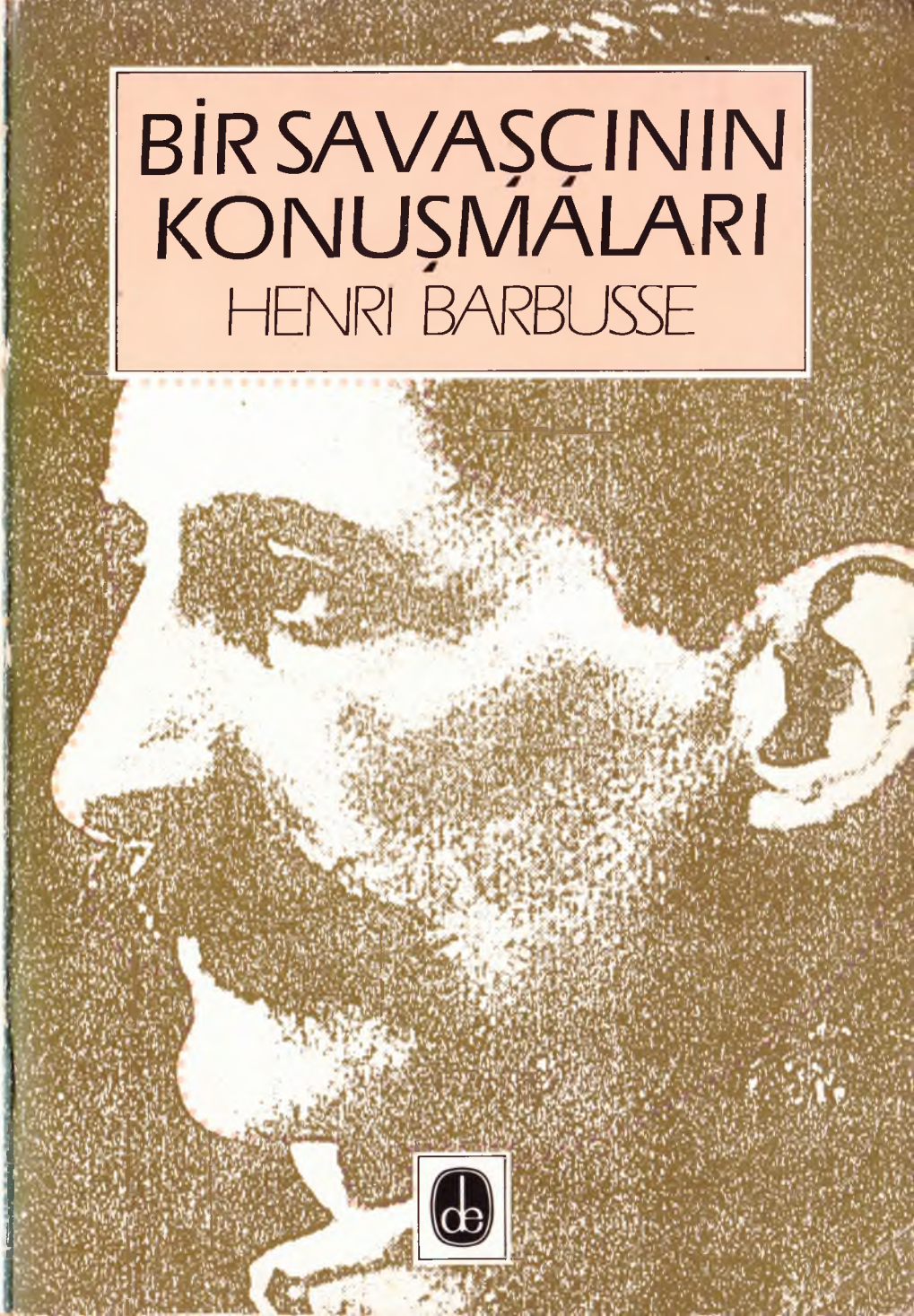
BİR SAVAŞÇININ KONUŞMALARI

HENRI BARBUSSE

BİR SAVAŞÇININ KONUŞMALARI • HENRI BARBUSSE

yeni dizi : 55
ocak 1987
edebiyat sorunları : 7

Bu kitabın hazırlanmasında **Henri Barbusse, Paroles d'un Combattant,** adlı yapıttan yararlanılmıştır.

de yayınevi : nuruosmaniye cad. atay apt. no 5. kat 3 **cağaloğlu** - istanbul □ dizgi baskı : doyuran matbaası □ **kapak** baskısı : kent matbaası □ **kapak** düzeni : **sadık karamustafa** □ **cilt** : dostlar ciltevi.

HENRI BARBUSSE

BİR SAVAŞÇININ KONUŞMALARI

(Yazılar ve Konuşmalar, 1917 - 1920)

Fransızca'dan Çeviren :
SEVGİ TAMGÜÇ

DE YAYINEVİ

Barbusse, yüzyılın başında

Yirmi üç aylık erlik, sedyecilik ve birlik kurmay sekreterliğinin ardından, birinci derecede çürüğe çıkarılarak, 1. Dünya Savaşı'nın cephe gerisine gönderilen Henri Barbusse, savaşa karşı savaşmanın ne denli gerekli olduğunun, insanı insan kılan değerlerin barış mücadelesine ne denli kopmaz bağlarla bağlı olduğunun somut tanıklığını götürüyordu beraberinde.

Ateş 1916'da yayınlandığında tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. Kendi görüşleri ve peşin hükümleri altında ezilmiş, tümüyle bilinçsiz bir küçük burjuvanın, tümüyle cahil kalmış bir sokaktaki adamın, en çok da savaşın etkisiyle bir devrimci haline gelmesi, çok büyük gerçeklik, ustalık ve güçle gösterilmişti **Ateş**'te. **Ateş** ve **Aydınlık** romanları Henri Barbusse adını barış mücadelesine sımsıkı bağladı. Ama Barbusse'ün çabası bu kadarla kalmadı.

1917 yılında Barbusse, iki arkadaşıyla birlikte **Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği**'ni kurdu. Birliğin amacı, cephede çarpışan insanları bir araya getirmek, savaşa karşı güçlü bir potansiyel oluşturmaktı. Barbusse bununla da yetinmedi. Eski muhariplerin uluslararası birliğini gerçekleştirmek üzere bitmek tükenmek bilmeyen çabalarda bulundu.

Barbusse, barış için savaşmayı, soyut bir kavram olarak değil, gerekleriyle bütünlemeyi bilerek ele aldı. 1917 Ekim Devrimi'nin ardından, emperyalizmin saldırısına "Suçluyoruz!" diye karşılık verdi. 1925 Tem-

muz'unda Fransa'nın mazlum Fas halkına karşı sömürge savaşını, ünlü "**Fikir İşçilerine**" bildirisiyle lanetledi. Aynı yıl Balkanlara giderek, faşizmin Bulgar halkına karşı giriştiği kıyımı "**Cellatlar**"da yansıttı.

1928'de ölünceye dek baş editörlüğünü yaptığı **Monde** dergisi yayma girdi. 1932 yılındaysa, aralarında Romain Roland ve Maksim Gorki'nin bulunduğu, yakın dostlarıyla birlikte **Devrimci Sanatçılar ve Yazarlar Derneği**'ni kurarak, **Komün** dergisini yönetti.

Barbusse, Ağustos 1932'de Amsterdam'da savaşa karşı kongre toplantısında etkin bir rol oynadı. Bu kongrenin sonunda **Emperyalist Savaşa Karşı Enternasyonalist Kongre**'nin toplanma kararı alınacak, bu Kongre Haziran 1933'te Paris'te toplanacaktı.

1933 yılında ABD'ye giderek «**Faşizme ve Savaşa Karşı Amerikan Birliği**» toplantısına, yine aynı yıl toplanan **Dünya Öğrenci Kongresi**'ne katılan Barbusse, 1935 yılında da Paris'te toplanan **Enternasyonal Gazeteciler Derneği**'nin başkanlığına seçildi.

Barbusse aynı yıl Sovyet yazarlarının çağrısıyla bu ülkeye gitti ve o yıl toplanan Komintern 7. Kongresi'ne katıldı. Bu dönemde savaşta aldığı yaraların etkisiyle sürekli bozulan sağlığı iyice kötüleşmişti.

Henri Barbusse 30 Ağustos 1935 günü öldüğünde, tabutunun konduğu Moskova Konservatuvarı, üç gün boyunca milyonlarca Sovyet yurttaşı tarafından ziyaret edildi. Cenaze Fransa'ya ulaştığında, 400 bini aşkın bir kitle karşıladı ve Henri Barbusse **Komünc**üler'in yanma gömüldü.

Henri Barbusse'ün 1917-1920 yılları arasında yer alan mektup ve konuşmalarından seçmelerin oluşturduğu bu kitapla bu büyük barış savaşçısını bir kez daha anıyoruz.

L'HUMANITE MÜDÜRÜNE MEKTUP

Sevgili meslektaşım,

Beni de, bu savaşa gönüllü giden antimilitarist sosyalistler arasında sayar mısınız? Geri hizmetten alınıp silahlı göreve gönderilmemi talep ettim; kabul edildi; ve birkaç gün içinde sıradan bir piyade eri olarak yola çıkıyorum. Yaşadığımız şu büyük coşku günlerinde sıradan ve sözü edilmeye değmeyecek bu küçük olayı size anlatıyorsam, bunu, kendi hesabıma hep savunmuş olduğum fikirlerimi inkâr etmek bir yana, bu fikirlere silah elde hizmet etmeyi düşündüğümü ifade edebilmek için yapmaktayım. Bu savaş davamıza büyük bir adım —belki de belirleyici adımı— attıracak bir toplumsal savaştır. Ebedi düşmanlarımıza, alçaklara karşı yöneltilmelidir: militarizme ve emperyalizme, Kılıca, Çizmeye, ve ekliyorum, Tac'a karşı. Bir halkı tutsak eden, ötekileri de tutsak etmek isteyen kayzerlerin, veliahtların, senyörlerin ve paralı askerlerin inlerinin yıkılması, bizim zaferimiz olacaktır. Dünya yalnızca bunlara karşı savaşarak özgürlüğüne kavuşabilecektir. Eğer ben hayatımı feda ediyor ve neşeyle savaşa koşuyorsam, bunu yalnızca Fransız olduğum için değil, her şeyden önce insan olduğum için yapıyorum.

En derin duygularımın kabulünü rica ederim.

Henri BARBUSSE
9 Ağustos 1914

Neden savaşıyorsun?

"Bu nedenle, şu nedenle savaşıyorsun! —Hayır, şu nedenle!" diye bağırıyor birileri. "Bir hiç için savaşıyorsun!", diye kulağına fısıldıyor ötekiler.

Sen, birşeyler için savaşıyorsun; ve bu, çoğu kimsenin seni inandırmaya çalıştığı şey değil. Sen adalet ve insanların kurtuluşu için savaşıyorsun, yalnızca bunun için.

Yaptığın fedakârlığın, çektiğin acıların nedenleri sana anlatılmalı. Bilmeye hakkın var; sana anlatmak bir görev. Sana, hayatını feda etmekte olan sana, bu açıklamanın yapılması gerekiyor; yaralıların haykırışları, sakatların iniltileri, sefaletlerine bir cevap istiyorlar; ölülerin sessiz ve soran yüzlerine karşı bir açıklama borcu var.

Ama, bilebilmek için salt aklınla değil, iradenle de çaba sarfetmen gerekiyor. İhtiyaç duyduğun ışık, nereden düştüğü belli olmayan, heyecan verici bir vahiy değil. O, senin içinde. Gerçekler sende; aklında ve bilincinde. Onları gün ışığına çıkartmak gerekiyor; kendine yardımcı ol. Düşüncelerle, kavramlarla, ilkelerle dolu karmaşık bir dünyaya doğdun, büyüdün. Onların uğultusunu duyuyorsun, süratle hareket et-

tiklerini görüyorsun. Bu ormanda, açıkça görüneni, mutlak, sağlam olanı ara; gerçekliklerin arasında, en büyük, en yalın olanları, ve diğerlerine kaynaklık edenleri ara. Düşünceler, dürtüler, duygular, inançlar, iman... bunların herbirini tek tek ele al, incele, gözden geçir, gerçeğe uygunluğunu araştır. Yalnızca kendi gücünle —iyi duyuyor musun, yalnızca kendi gücünle—, tartışılmaz ve kendi kendilerini ispatlayıncaya kadar, olguları nedenlere, ilkeleri ilkelere bağla. Kendini ve başkalarını yeniden gözden geçir. Gerekirse, görkemli bir dürüstlükle, kendini yeniden irdelemeye başla.

Bu eleştiri, şu ölümlü dünyada, aklımızın üstesinden gelebileceği en soylu iştir. En büyük düşünürler çalışmaya bu noktadan başladılar. Bu işe, yoruma kaçmadan ve felsefe oyunları yapmadan, salt dürüst ve açık bir zihnin içtenliğinden yararlanarak girişilebilir. Dürüst ve açık zihin sende mevcut. Haydi başla, benliğini ara.

Çevreni saran soyut karmaşa içinde, önceden edinilmiş kavramlar bulacaksın. Bunlar benliğinin derinliklerinden gelmiyor; sen, bu kavramları uysalca kabul ettin. İnanman söylendiği için inanıyorsun; daha basitçesi, senden önce ve senin çevrende her zaman inanıldığı için sen de inanıyorsun. Oysa bu kavramların tek gücü, tek kanıtları, varlıklarını sürdürebilmiş olmalarında.

Bu yeterli bir neden değil. Açık seçiklikten uzak, sana bir tür miras gibi dayatılan, sözde gerçeklerden kurtar kendini. Artlarında küçüklü büyüklü önyargılar gizleyen isimlerden, önyargıları maskeleyen sıfatlardan, gülünç kılıklara sokulmuş şaşaadan etkilenme. Sana "bunlar gelenektir!" denilecek. "Kutsal gelenek, milli gelenek!" denilecek.

Bir zamanlar kul-köle olmuş olsan bile, gelenek olmaktan başka hiçbir niteliği olmayan gelenekleri kaldır, at. Bunlar anlamdan yoksun, öldürücü sözcüklerdir. İlerleme, insanın içindeki kötülük eğilimini aşmak için sahip olduğu bir güçtür. Kölelik, toprak köleliği, işkence, bugün bunları yokeden ulusların ulusal geleneklerindendi. Geçmişe kör, sağır, dilsiz ve edilgen boyuneğmeye karşı başkaldır. Geleceğe sırtını çevirmeni ve gerilemeni buyuran bu düzeni kabul etme. Gelenek sözcüğünden tiksinmeyi öğren. Bir gün, bu sözcüğün toplumun kökleşmiş hastalığı olduğunu anlayacaksın.

Kendi derinliklerinde, seni kışkırtan, arada bir, bir yöne doğru itmeye çalışan gizli dürtüler bulacaksın. Bu dürtülere, tartışmasız atfedilen saygınlıklardan kendini sakın. Safsatacılar bunları çok kullanır. Ama vahşiliğin tüm alçak içtepileri içimizde uyumaktalar. Kin, çekememezlik, cinayet, talan, en uygarlaşmış ruhların derinliklerine sinip gizlenmiş. Seni dünyaya getiren ve izleyeceğin yolu salık veren kuşakların özenle aktardıkları şu karanlık akımlardan kimileri, durum gereği, senin gözünde saygın ve kutsal bir hale dönüştürülmeye çalışılacak. Bu tuzaktan kurtul. Aslına bakarsan, tutku ve sevgi düşünceden doğmalıdır, hiçbir zaman düşünce tutkudan değil.

Benliğinde büyük sözcüklerin yankılandığını duyacaksın. Büyük sözcüklerden kendini sakın. Gün gelir, büyük sözcükler, kötü güdülere, önyargılara parlak ve gürültücü bir barınak olabilirler. Yazılı olanlardan da sakın kendini; söz verilmekten başka hiçbir güvencesi olmayan sözlere inanma. Okuduğunun ve duyduğunun yargıcı ol. Politikacılardan sakın, uzman bilim adamlarından, ve ayrıntı tarihçilerinden, ve özel hallere duydukları saplantıyla hipnotize olan belge

toplayıcılarından, avukatlardan, ve diplomatlardan, ve genelde tekil olgularla iş gören herkesten sakın kendini.

Olayları yalnızca en uç sonuçlarına göre değerlendir. Gelecekteki elverişsizlikleri gizleyen anlık yararlardan, anlık amaçlardan ve yakın görünen her şeyden sakın. Henüz görmemiş olduğun, ve hatta belki de, senin hiç göremeyeceğin şeyleri düşün!

Kişilerden sakın kendini. Bir doktrini bir insanda cisimleştirme eğilimi var —ister adı duyulan önemli bir insan olsun, ister yakından tanınan biri—, ve doktrin de, ya önemli kişinin benimsettiği sevecenlik veya ayıplamaya, ya yeteneğine, ya da zayıflık ve cehaletine ortak oluyor. Bu insan aklının bir kusurudur. Kaçınmaya özen göster. Her zaman ve her zaman, insanlarla düşünceleri birbirinden ayır.

Basın güçlü ellerinin arasında, kendi içine dönüp, sana kuşkulu ve temelsiz görünen her şeyi acımasızca safdışı ederek, olgular, kanıtlar, tezler, sistemler üzerine düşünmeyi tamamladığında, başka olgulara dayanak olan o yalın ve büyük olgulara erişeceksin.

Yalan söylemeden ve kendini aldatmadan ötesine geçilmesi mümkün olmayan en yüksek düzen, ahlak yasasıdır.

Sana, bunun temel yasa olmadığı, örneğin, ilahi yasadan, dinsel inançtan kaynaklandığı söylenecektir. Doğru değil. Asıl, din, daha doğrusu bölünmüş ve kuralsız dinler ailesi ahlaktan kaynaklanır (ve dinlerle ahlak yalnızca ortak noktaları ölçüsünde benzeşirler).

Ahlak yasası, mutlak ve kusursuz bir biçimde ge-

nel çıkarın yasasıdır. Bütün genişliği ve bütün sonsuzluğu içinde, tam anlamıyla insan topluluğunun kuralıdır. Ahlak yasası, her zaman ve her yerde, değişik biçimler altında, bireyin bütüne karşı fedakârlıklarını ifade eder.

Gerekliliği ve biçimi, bir anlamda gerçekliğiyle karışır. Ahlak yasası kendi kendine yeterlidir.

Ahlak yasasını, halklara ve halkların çocuklarına benimsetmek için sözde «vahiy doğruları»na yasladılar. Bu teatral kaçamaklar, insanlığın belirli anlarında yararlı olduklarını varsaysak bile, bugün geçerli olamazlar. Hâlâ şöyle denildiğini duyacaksın: "Kitleye bir din gerek". Gerçeğe karşı yöneltilen bu yargıyı kabul etme.

Hayır! Dinler birbirlerini yoketmeseler bile, sağlıklı bir beyin, çok çeşitli ve birbirlerine düşman olmalarıyla, dinleri insan davranışına karıştırmanın tehlike yarattığını; çünkü dinlerin geçerliliklerinin tartışmalı olduğunu; temeli dinlere dayandırılan her şeyin, dinlerin zayıflığı nedeniyle tehlike ve tehdit altında bulunduğunu anlayacaktır.

Dinlerin bir tehlikesi daha var: Tarihsel başlangıçlarında, ulu kurucularının yürek ve zihinlerinden çıktıkları sıra çok sadeyken, yöneticilerinin ellerinde sonradan biçim değiştirdiler; kişisel ve duygusal alanı terkettiler; oldukça belirli bir toplumsal propagandanın aletleri haline geldiler; belirgin bir yönelimi olan siyasi partilere dönüştüler: Çevrene, heryere bak. Karşıt görüşlü iki gazete oku, iki konuşmacı dinle. Dinci partinin her zaman ve istisnasız, gericilik ve geçmişe dönük kampında yer aldığını göreceksin; nedeni basit; dinin, ayakta kalabilmek için "düzen" adını verdiği köleliğe, karanlık bir tevekküle ihtiyaç duyması, ışıkla değil, otoriteyle yaşaması; temsilcile-

rinin, yığınların özgürleşmesine karşıt geçici avantajları ve ayrıcalıklarını korumakta kişisel çıkarları olmasında.

Böylelikle, zihninden her türden yapay dogmatizmi, benliğinde çökelmiş kalmış dogmatizm parçalarını süpürdükten sonra, uzun zaman ceza almadığı için saygınlığını koruyan, ya da senin içinde bir tür kayıtsızlığın, düşünce tembelliğinin, utangaçlığın büyümesine neden olan asılsız görüşleri defettikten sonra, yalın ahlaka varırsın.

Bu göz kamaştırıcı ideale sıkı sarıl. Bu ideali hayalin, saplantın, çılgınca tutkun haline getir. O zaman, kendini artık aldatmayı beceremeyeceksin; gerçeğin içinde olacaksın.

Zihinsel dürüstlüğünün —sebatkâr ve çalışkan zihninin— bedeli olarak, ölümsüz büyük aksiyomların anlaşılır hale geldiğini, ve adalet kavramının gün gibi bir güzellikle ortaya çıktığını göreceksin. Ahlak yasasının ışığında, bir insanın başka bir insandan daha fazla hakkı olduğunu ileri sürmenin, dünyaya gelişe göre bir egemenlik ayrıcalığı vermenin saçma olduğunu görecek ve hissedeceksin; dar çıkarlar dünyasında, kişisel çıkarlarını, ya da dar bir topluluğun çıkarlarını, daha büyük bir topluluğun, hele hele tüm toplumun zararına, üstün tutmanın ne denli yanlış olduğunu göreceksin.

Anlayacaksın ki, doğruluk gerekliyse, kutsalsa, —bütün insanların toplumsal yasa karşısında eşit olduklarını, bir tür anlaşmayla yazgılarını bağladıkları toplumun yönetimine hepsinin katılmaya hakkı bulunduğunu, söylemek doğruluktur. Bileceksin ki, cahillerin safsatalarına, ukalâların samimiyetsizliklerine, yalancıların ve şamatacıların yaygaralarına, tartışmaları dolaylı sorular veya ayrıntılarla saptıran

ikiyüzlü avukatların manevralarına karşın, genel oy gerçekten doğru olan tek hükümet biçimidir; ve anlayacaksın ki, bütün uluslar da, bireyler gibi eşit yaşam hakkına sahiptir. Bütün bunlardan, cumhuriyetin, ardından da, başkalarıyla birlikte kurulacak bir büyük cumhuriyetin görünümü çıkacak.

Bir zamanlar, bu ideal, karanlıklar ve kalabalığın şaşkınlığı içinde boğulan birkaç bireyin bilincinde tecrit olmuştu. Oysa şimdi öyle değil. Ahlaki ve toplumsal doğrunun zaferi bir tür kaçınılmazlıkla gerçekleşmekte. Evrensel bir aydınlık doğuyor. Halklar, kendi sırtlarından geçinen ve onları çürüten eski düzenlerden arınıyorlar. Yeryüzünde, kişiye dayalı mutlak bir iktidar kalmayalı yıllar oldu. Ülkemizin göz kamaştırıcı ve silinmez övüncü Fransız Devrimi'yle başlayan çöküntünün sarsıntısı, gözleri açılan insanların sayısının giderek artmasıyla sürüp gidiyor. Çağlardan beri düşüncenin boyun eğdiği, anlaşılmaz şekilde sürekli onaylanmış olan bu zorbalıklar istenmiyor artık.. Dünya hatalarını eliyor; iyileşiyor. Her yerde, insanlar, ayakta duramayan bu fikirleri bu denli uzun zaman safça, farkına varmadan desteklemiş oldukları için şaşırıyorlar, usanıyorlar, hiddetleniyorlar.

Doğal olarak, dünyayı saran bu ilerlemeye, birbirlerine sıkıca kenetli bloklar karşı çıkıyorlardı. Bu blokların en başa çıkılmaz görüneni de Avrupa'nın ortasına kışla kuran emperyalizm ve milliyetçilikti.

Almanya İmparatorluğu, kendisini dünya imparatorluğunun maddi gücüyle donatmak istedi. Bu hak iddiası ezelden beri süren yasaya aykırı, ve kabul

edilmesi olanaksızdır. İşgalciye ve onun ürkütücü çözüm önerisine karşı siperlerini ve göğsünü öne sürdün. Yerden göğe haklısın.

Bir ulusun onursuz bencilliğine, milliyetçiliğe karşı savaşıyorsun.

Ama, dikkat! Milliyetçilik her yerde ortalığı kırıp geçiriyor. Milliyetçiliğin, yalnızca senin şu anda karşı durduğun, ve orada egemen bir kastın elinde, yasama gücüne de sahip bulunduğu eşkiya ininde varolduğunu sanma. Milliyetçilik senin çevrende de yaşıyor.

Milliyetçilik Almanya'ya özgü değil. Fransa'ya da sızdı; daha az resmi, daha az feodal, daha dağınık, ama oldukça canlı; yırtıcı ve zararlı, aldatıcı, iki yüzlü... tüm önyargıları ve tumturaklı sözleri toplayıp birbirine karıştırıyor. Özgürlüğünü, aklını ve yüreğini yeniden ele geçirmeyi deniyor. Düşünmeye ve olayları derinlemesine görmeye uğraşmadığın geçmişteki —belki de, şu ya da bu yanıyla hoşuna bile gitmiş olan geçmiş— yanılgıları yeni formüller uydurarak kullanıyor. Mantığın ve militarizmin zincirlerinden boşanmasıyla beraber, kendisini mükemmelleştiriyor, eksiklerini gideriyor.

Bu entrikayı ortaya çıkar, düğümleri çözüp at. Fransız milliyetçiliğinin 'pangermanizm'den ve yeryüzündeki tüm 'pan...izm'lerden daha iyi bir yanı olmadığını, bu sağduyulu yargıyı kendine tekrarla. Alman militarizmini yerle bir et; yerine kendi militarizmini koymak için değil, Almanya'yı devirmek için de değil; yalnızca militarizmi yoketmek için. Sen zorbalığı öldürmek için zorbayı öldüren özgürlük savaşçısısın; zorbayı, onun yerini almak için öldüren katil değil. İnsanı isyan ettiren zalim "Deutschland über alles' haykırışını, "önce Fransa" diyerek değil, "hayır!" diye yanıtlaman gerekiyor.

Her iki haykırış da, kutsal bir buyruğu, insanlığın dayanışması buyruğunu örseliyor, diğer halkların da kendi köşelerinden, aynı çığlıkları atmalarına meşruluk kazandırıyorlar. Bunlar ahlaka aykırı, dolayısıyla toplumsal açıdan saçma, geçersizdir. Kesintisiz savaş, yıkıntıların çığ gibi büyümesi ve insan türünün toplu mezarlarda sona ermesi anlamına geliyor.

Fransa'yı anneni sevdiğin gibi sev. Onun yüce, soylu, varlıklı, ışıl ışıl olmasını arzula. Ama O'na adaletin ve ahlakın üzerinde bir yer tanıma. Dünyaya karşı ne "önce Fransa!" diye haykırmaya hakkın var, ne de "önce ben!" veya "önce benimkiler!" diye. Bütün insanların ve de bütün ulusların eşit olduklarını hatırla. Belirli bir anda, güçlü bir ülkenin çıkarı adalete aykırı hareket etmekte görünebilir. Ama gerçekte, ana buyruğu ihlal etmekten bir çıkar sağlanamayacaktır; adaletin ihlaliyle elde edilen avantaj, bir Bonnot*'nun mali refahı kadar geçici olur. Hoşluk, güzellik, yücelik hazinelerinin tümüne sahip ülkene karşı duyduğun sevgiye, hak, adalet ve insanların tapılası eşitliğinin öncülüğünü yapmakla, daha iyi, daha kalıcı, daha etkili bir tarzda hizmet edebilirsin. Önce adalet!

Öte yandakiler —yalnızca sınırların öte yanındakilerden söz etmiyorum— Fransa'yı sevdiğini söyleme hakkından dolayı seni paylayacaklardır. Dar, sınırlı, ütopik ve anarşik programları yararına, yurtseverliğin kendi tekellerinde olduğu savındalar. Ancak, emeği, bilimi, sanatı, zenginliği ve canlıların refahını geliştirmenin uluslararası tam bir dayanışma-

---

* Bonnot, Joseph: (1876 - 1912) Bankaları soymakla ünlenen Bonnot, anarşist grubun önderiydi (Ç.N.)

ya dayanması gerektiğini gören, dürüst, mantıklı ve yapıcı insanlara hakaret edercesine "vatansız" gibi davranmalarına gelince, orada dur! Boş lafların çınlamalarına gülüp geç ama, bu kalpazanların karşısına dikilmeyi de ihmal etme.

*

İşte bunun için savaşıyorsun. Göz kamaştırıcı bir ganimet için: cebe atılan ganimetler, ya da cesetlerden toplananlar için değil, ne sefil bir prim veya onur kırıcı bir bahşiş için, ne talan, ne fetih, ne de toplu yapılmakla günahından kurtulunamayan suçlardan biri için; ama doğru, güzel, iyi için, ve nihayet, hiçbir gücün yıkamayacağı emek, mutluluk ve refah için savaşıyorsun. Bu ideale iyi bak, hiç terketme. İdealin bilinçle, bağlılıkla donatılsın. Yerinin bedelini ödediğin büyük dram hakkında fikir sahibi olma ve bu fikrini belirtme hakkına sahipsin. Neden savaştığını sana anlatmak yazarlar için kutsal bir görevdir. Ey yenilmez halk, yakın bir gelecekte tümüyle ayağa dikilerek neden savaştığını haykırarak anlatacak olan sensin.

LES NATIONS
Haziran 1917

ESKİ MUHARİPLERE

Cumhuriyete inanan ve isteyen, bu savaşın bütün eski muhariplerine coşkuyla çağrıda bulunuyorum.

Arkadaşlar, subaylar ve askerler, otokrasiye ve adaletsizliğe karşı kendi ellerinizle savaştınız. Rastlantı olarak, ölüm size karşı hoşgörülü davrandı. Diğerleri can verdiler; sizler de şehit düşenlerinize layık olduğunuzu kanıtladınız. Ne var ki, yaralar veya hastalıklar silahları bırakmanıza neden oldu. Geri döndünüz, ve şimdi buradasınız. Bize gelmenizi istiyorum; bir araya toplanmanızı, birleşmenizi istiyorum; yalnızca, yeniden döndüğünüz işlerinizde, emekçi olmaktan kaynaklanan çıkarlarınızı öğrenmek ve kollamak için değil, savaş alanlarında son gücünüze kadar savunduğunuz aynı davaya hizmet etmek için birleşmenizi istiyorum.

Birlik olmamızın derhal maddi çıkarlar sağlayacağından söz etmiyorum; her birinizin kişisel çıkarını aşan, ama hepinize dayanan bir büyük genel çıkardan söz etmek istiyorum bugün. Savaşın erleri! Düşüncenin erleri olarak devam ediniz, ihtiyaç duyulan bu... Savaşmaktan vazgeçmek durumunda değilsiniz. Demokrasi size ihtiyaç duyuyor. Siz ki, bir gün

çoğunluk ve güç olacaksınız; siz ki, bugün enerji, cesaret ve bilinçsiniz... Demokrasi sizi yardımına çağırıyor.

Uyarılar bizi her yandan sarıyor, her yeni gün yeni uyarılar getiriyor. Çok ciddi bir dönem yaşıyoruz. Hiç geciktirmeden harekete geçmek gerekiyor. Bir gericilik dalgası, bir gerileme Fransa'yı kaplamakta. Ölümsüz Cumhuriyet ilkesinin varlığı değilse bile, kutsal gelişmesi tehdit altında. Kamuoyu bir acizlik bunalımı geçiriyor. Kamuoyu, kararsız ve kafası karışık, paniğe kapılmış durumda, uzağı göremiyor, zehirlenmeye çok açık, en küçük kara çalma karşısında sayıklamalara varacak kadar çılgınlaşıyor, ulumalardan dehşete düşmüş durumda, ne müzmin skandallara isyan edebiliyor, ne meslekdaşları gibi, halkın kötü durumundan faydalanarak zenginleşmenin yollarını arayan kaypak kölelik teorisyenlerine karşı çıkabiliyor, İnsan Hakları Bildirgesi'ni uzun süredir kaybetmiş olduklarının kendileri bile farkında olmayan düşkün ve kör papaz eskilerine güven duyuyor... Kamuoyu, bugün tarihin büyük anlarında davrandığı gibi olamıyor. Düzeltmek sizin işiniz. Cumhuriyet ilkeleri, her yandan fazla saldırılmış, veya fazla kötü savunulmuş durumdalar. Cumhuriyeti kollamak gerekiyor. İnsanın zorbalara karşı savaşından sağ çıkmış olan sizler... bu görev herkesin içinde, ve herkesten önce size düşüyor!

Cumhuriyet diye adlandırdığımız, halkın gerçek egemenliği temelinde, yani mantık ve akıl üzerine inşa edilmiş, akıllıca örgütlenmiş bir bünye her birey için eşitlik, özgürlük ve haklar anlamında ne getirebilirse onları barındıran bir toplumdur; açık ya da örtülü, bir ayrıcalıklılar veya parazitler oligarşisinin yönetmediği, her köşesi kamu çıkarının ışığıyla aydınlanmış bir toplum...

Cumhuriyet diye adlandırdığımız, yüzyıllardır yalnızca zararlılıklarını kanıtlayan, yarattıkları evrensel trajediyle, uçurumu ve dünyanın sonunu ifade ettiklerinin kanıtını dehşetle gözler önüne seren geleneklerde değil, büyük ahlak yasalarında temellenen düzen ve disiplindir.

Yine, Cumhuriyet diye adlandırdığımız, anayasa ilkelerinin yalın, katışıksız yayılması, cumhuriyetlerin kendi aralarında birlik olmalarıdır: Evrenin demokratikleştirilmesi, gerçek Milletler Cemiyeti'dir. Uluslararası düzenle ilgili şeylere çok büyük bir önem atfediyoruz. Sözde bizimkine yabancı yığınların toplumsal kurtuluşu, tüm insanlığın akılcı ve hakça örgütlenmesi, bütün gelecek ilerlemelerin içinde yer alacakları çerçeveyi oluşturuyorlar. Komşu ülkelerin toplumsal rejimine ilgisiz kalınmasını isteyen eskimiş ve uğursuz milliyetçi safsataları öfkeyle reddediyoruz. Şovenlerin, çıkarcıların ve elebaşıların diğer ulusların iç hastalıklarıyla ilgilenilmemesini isteme gerekçeleri reddedilemez olmak için fazla basitler. Halkların, her yerde aynı olduklarına, her yerde aynı yanlışlara ve aynı yüce erdemlere, aynı isteklere, aynı zincirlere ve aynı düşmanlara sahip olduklarına inanıyoruz. Ve, adalet ve yıkılmaz barış onların elleriyle, onlara dayanarak kurulacak.

Evrensel Cumhuriyeti, ideallerimizin kaçınılmaz tamamlayıcı olarak, tüm ideallerimizin üzerinde tutuyoruz. Bu üstün uyumun, yalnızca her bir vatanın soylu ve adil serpilmesinde bir başarı olmayacağını, aynı zamanda her vatanın yüce hayati çıkarlarına, ebedi konumuna uygun olan biricik ortam olacağını söylüyoruz. İçerde ve dışarda hedeflediğimiz amacın ütopya olmadığını söylemekle yetinmiyoruz; bu amacın ütopik olmayan tek amaç olduğunu da söylüyo-

ruz. Bu, yüksek, dengeli, kesinlik taşıyan ve olumlu tek hedeftir; ister içtenlikle, ister değil, düşüncenin bu zaferine karşı çıkanlar anarşisttir, ve hain durumuna düşmekten de pek uzak sayılmazlar.

Devrimin açık ve net formülünü bu kez ilk olarak Amerikalı dostlarımızın verdiğini kabul etmemiz gerekse de, Devrim yapıtının dışarda değil burada son şeklini alacağını eklemek gerekiyor. Her ne olursa olsun 1789'un büyük Fransası bu yollarla büyüyecek ve varlığını sürdürecek.

Bu temeller üzerinde anlaşıyoruz değil mi? Bu inancın şimdiki durumda Almanya'yı yenme isteğini dıştalamadığını söylemek, hatta zincirden boşalmış ve militarizmin en güçlü ifadesi olduğundan dolayı, ama salt bundan dolayı, tam tersine, Almanya'yı yenmeyi daha çok istiyoruz demek, yerinde olur. Kimileri, ölümün üstüne yürümek ve yaşamını adamak için dar bir yurtseverlikle uyarılmak ya da ırk kiniyle kendini kaybetmek gerektiğini öne sürüyor. Hayır. Gerçek insanların kanlarını vermeleri için, ilerlemeye içilen ant daha güçlü bir gerekçe oluşturur. Fransızlar olarak, ama özellikle insan olarak savaş vermiş olan bizler, bunun canlı örnekleri olduğumuzu övünerek söyleyebiliriz.

L'OEUVRE
Temmuz 1917

Yazarların ütopyacılarla birlikte olmaları gerekmiyor. Oysa çoğu kez birlikte oldular, ve hâlâ bu tutumlarını sürdürenler de çok. Çoğu zaman, hayalci ve duygularına göre davranan fantazya düşkünleri olduklarına dair ağır kınamaları hak ettiler. Çoğu zaman, ciddi, enerjik ve hareketli bir hayata tutkun olumlu insanlar, şiir, hikâye ve roman yazarlarına hor gören bir gülümsemeyle sırtlarını döndüler.

Yazarların aydınlık ve uzak görüşlü olmaları ve doğruyu söylemeleri gerekiyor.

Yaşanılan an heyecan verici. Yazarlar, yaptıklarını iyi düşünmeliler. Kendini salt iç yaşamı resmetmeye, insan kalbinin tasvirine adamayanlar, ahlaki ve toplumsal yönlerle uğraşanlar, şu ya da bu teoriyi olası sonuç ve tahribatlarını tartmadan yapıtlarında savunmalılar. Kitap yaratıcılarının hem mahrem, hem halka dönük büyük görevlerinin soyluluğu, onların, insanları nereye yönelttiklerini bilmelerini zorunlu kılmaktadır.

Ölümsüz temellere dayanmalılar : mantığa ve adalete. Bu kaynaktan yola çıkmakla, başıboş gezinmekten kurtulacaklar, ve kendilerini dinleyenleri, izleyenleri de başıboş dolandırmayacaklardır. Yüzyıllar bo-

yu, ilerlemeden yana olanların yaydıkları ve, yüzyıllar boyu, ilerleme düşmanlarının silmeye çalıştıkları ilkelerin tapılası zorunluluğunu göstersinler; bu zorunluluğu, dört bir yanda varlığını sürdüren cehaletin ve kararsızlığın gözlerinde ışıl ışıl aydınlatsınlar.

Mantıktan ve adaletten, ahlaktan, akıl ve daha önde gelen bir ışık yok; yeryüzünde yalnızca iki siyasal parti var, bir, halkın yaşamını bu ilkelere göre biçimlendirmek isteyen; bir de başka ilkeleri, otoriteyi, geleneği, ilahi hakkı, geçmişe bağlılığı, araya sokmak isteyen. Bir ilerlemenin partisi var, bir de gericiliğin. Bir, "ileri!" diye seslenen, ve bir de "geriye!" diye bağıran. Bunlar her zaman, birbirlerinin içine sızamayan iki blok oluşturmuşlardır; nüanslarıyla ve ayrıntılarıyla farklılaşan çeşitli partiler, net olarak biri veya diğerinde kümelenirler. Yalnızca dar görüşlü insanlar, orta yolun bulunduğunu, aynı yöne gitmeyen bu iki akım arasında birleşimlerin olabileceğini iddia edebilirler.

Aklına ve bilincine uymayanı kökünden silip atan ve toplumsal yaşamı önyargısız, tarafsız, iyiye, ahlaka ve kamu çıkarına göre düşünen her sağlıklı kafa, tüm yurttaşların kendi aralarındaki eşitliği ve tüm uluslar arasındaki eşitliği, yaşayan dünyanın gerçekleşmesi arzulanan büyük yasası olarak görür. Her ülkede Cumhuriyet, ve Cumhuriyetler Cumhuriyeti. Birey ancak bir Cumhuriyet içerisinde serpilebilir; bir vatan ancak, "Enternasyonal" içerisinde gelişebilir.

Günümüzde gerici parti karşımıza yenilenmiş bir biçim alarak çıkıyor: Milliyetçilik. Tüm yanlışlar, yıkılan düzenlerin ve eskimiş inançların tüm canavarca ve tehlikeli yanlışları, yeni ve canlı renklerle bu ad altında yeniden ortaya çıkıyor. Bu teorilerin en etkin ocaklarından biri olan "L'Action Française"in

eksiksiz milliyetçiliği, kendi kendisiyle tutarlı tek milliyetçilik türü: Doğal olarak, milliyetçiliğinin yanı sıra kralcı ve katolik. Diğerleri de öyle; ancak ya bilmek istemiyorlar, ya da söylemek.

Her ülkenin kendini yalıtmasını ve zırhlara bürünmesini; her şeyin ulusal hegemonyaya feda edilmesini istiyorlar. Her ülkenin açgözlülüğü kutsal ilkeler şeklinde kaleme alınıyor, düşledikleri veya gerçekleştirdikleri cinayetler, başka ülkelerin topraklarını ilhak etmeler, fetihler, ad değiştirilip övgüye değer eylemler oluyor. Bütün enerji ve kaynaklar silahlanmanın giderek büyüyen girdabında yutuluyor; ilerlemeden geri kalanların tümü askeri yükümlülükler tarafından yok ediliyor; ve bu sonuca doğru ilerlerken, kazanan militarizm ve savaş oluyor, zira bütün bu şeyler bir zincirin halkaları gibi birbirlerine bağlılar.

Bireylerin yerine ülkeleri koyarak bizi mağara devrine sürüklemek isteyen bu anarşik teoriye karşı yapılabilecek en hafif suçlama, ütopik, tehlikeli ve dengeli bir beyine yaraşmaz oluşudur. Bir ülkenin böyle kendi kendine coşması, zorunlu olarak komşu ülkede de aynı galeyanın doğuşuna yol açacaktır; ve bu, yaşanan dakikadan daha uzağa bakma zahmetine katlananlar için, kaçınılmaz ve sürekli kendini yenileyecek bir savaş, insan soyunun tükenmesi anlamına gelir. Doğrunun, tuhaf bir şekilde coğrafyaya göre parçalanması, izin verildiği takdirde, dünyanın evrimini korkunç bir uçuruma doğru kaçınılmaz bir yarışa çevirebilecektir. Savaş sona ermiş ve barış sağlanmış olduğunda, ufukta bir diğer ülkenin genişleme tehdidi, vahşice artan bir silahlanma, kışlalara dönüşen kentler, tatbikat alanı haline gelen kırlar, savaş alanları ve mezarlıklar yükselecektir. Geçen yüzyı-

lın sonlarını ve bu yüzyılın başlangıcını ezen bu kudurmuş yarışın, şu an kıyımlar beklenirken, giderek daha ağırlaşarak sürüp gitmemesi için hiçbir neden yok. Bu fikirlerin pençesine düşmüş bir dünyada, kalıcı bir barışı değil öngörmek, tasarlamak dahi bu çirkin davanın en kurnaz avukatı için bile olanaksızdır. Peki ama şu yaşlı dünya kaç savaşa daha dayanabilecek? Çalgılı kahvelerin insanın aklını başından alan müziklerine rağmen, gerçek halk düşmanlarının içeride olduklarını, fazla zaman geçmesini beklemeden anlayabilmek için, gözleri gelecek zamana, hep gelecek zamana dikmek gerek.

Oturmamış inançları yaygaralarla beslenen, haydutçuluk oyununda kendilerinden geçen çocuklardan yaşça pek az büyük birkaç gencecik insan, varsın kin dolu yalancı kahramanlık doktrinini benimsesin. Subayların gösterişli giysileriyle gözleri kamaşan kadınlar, varsın bu doktrini pek sevsinler. Yaşlı eşek misali tüyleri kırlaşmış yaşlı asker, sürekli başka başka düşmanlara atılacak kötekten daha uzağını görmesin, varsın. Varsınlar, atalarının savaş kahramanlıklarının anılarıyla içleri geçmiş aileler, hâlâ kralın günün birinde içlerinden birine veya diğerine söylemiş olduğu sözleri kulaklarında duyan aileler, silahların zaferinden, gözleri kapalı, kendilerinden geçsinler; varsınlar, ölmekte ve öldürmekte gizli o "güzelliğe" inanmaya devam etsinler. Ancak o kutsal monarşist gelenekleri savunarak besin kaynağı bulabilen bir gazete, varsın, sosyalistlere yöneltilebilecek tek ciddi eleştiriyi, fazla kalabalık olmadıkları eleştirisini, süsleyip püsleyip gündeme getirsin. Açık ve net bir bakışı hiç çekemeyen din adamları, varsınlar her zaman yapılagelenin yapılmasını ve her zaman inanılmış olana inanılmasını buyuran bir sistemin

ateşli ve etkin yandaşları olsunlar; Kilise'nin gerçekten hüküm sürdüğü yüzyıllarda dünyaya yaymış olduğu karanlık ve barbar lekeyi özlem ve hırsla seyretsinler. Prensler, köy ağaları varsınlar kılıca tapsınlar, varsınlar insanlığın savaş hastalığından kurtulmasının üzüntü verici olduğunu düşünsünler. Günde yüzbin mark veya frank kazanan şu ya da bu satıcı, yükünü tutmuş basit bir bakkal, durumunu sürdürmek veya işe yeniden başlamak istesin. Rakiplerinin boğazlanmalarını tercih edecek üreticiler varolsun. Varsınlar, halkın yoksul oluşu, onlar için zafer ya da para anlamına gelenlerin hepsi milliyetçi olsunlar. Olsun. Bu insanlar kişisel doyumlarının mantığı içindedirler.

Ne ki, normal insanlar bu düşüncelere ancak geçici olarak, ve kendilerine yalan söylenildiğini, olayların bütününün onlardan saklandığını, yeni-gericiliğin yanılsamadan başka şey getiremeyeceğinin gizlendiğini, söz konusu olanın militarizm, militarizmin de kaçınılmaz katliamlar olduğunu henüz anlamadıkları sürece, sahip olabilirler.

Şairler, yazarlar, sanatçılar, büyük bir yanılgının, bir maceracılığın, bir karabasanın ilancısı olma utancına düşmemeliler!

Onların söyleyecekleri şeyler hep beklenmiştir. Söyleyecekleri şeyler, büyük değişikliklerin olası göründüğü, ve değişikliklerin kimi arsız elebaşılar tarafından genel soylu çıkarlara ve adalete ters bir yönde sürüklenebileceği bu altüst oluş günlerinde, her zamankinden daha fazla bekleniyor. Şimdiki durumda, sayıları her saat azalmakta olan askerlerin hayranlık duyulan çabalarını ve yüce sabırlarını canlandırmak gerekiyorsa, böylesi bir fedakârlık düşüncesini onlarda ayakta tutmak, savaş amaçlarının en

olumlusu, en gerçeği, en somutu olan, savaşların son bulması hedefiyle değilse, nasıl becerilebilir?

Aisne siperlerinde, birkaç arkadaşımla birlikte, elimize ünlü akademisyenlerin ağdalı makalelerinin yanı sıra, Kant'ın halklar, uluslar ve savaşlara ilişkin görüşlerinin de özetini içeren bir derginin geçtiğini anımsıyorum. Cırtlak renklerle basılmış bu kötü yazıların (Paris'le ilgili yazılardı, ne yazık!) yanında, Kant'ın dile getirdiği ölümsüz doğrular bronza kazılmış gibiydi. Bu büyük ses, halkların kendi kaderlerinin sahipleri oldukları takdirde birbirleriyle savaşmayacaklarını söylüyordu.

İki doğru yok. Doğru olan her söz, aynı parlak, her yerden duyulan sona doğru yönelir. Yazarlar biricik ama çeşitli biçimler altına girebilen doğrularla ilgilenmeliler, gelecekle uğraşmalılar, geleceği kurtarmalılar; böylelikle kaybedecekleri "övgü"lerin çekiciliğine kapılmadan ve hatta "hakedebilecekleri" "büyük kinlere" de duyarsız kalarak görevlerini yerine getirmeliler.

LE PAYS
Cumartesi, 2 Haziran 1917

MİLLETLER CEMİYETİ HAKKINDA

Milletler Cemiyeti! Planları yapılıyor, öngörülerde bulunuluyor. Her yanda adı söylenmekte, bir anlamda Milletler Cemiyeti sahneye çağrılıyor. Cemiyet isteniyor, bu istek gerçekleşecek.

Bu başlık altında yakın zamanda çıkan bir kitapta, Asquith'ler, Wilson'lar ve diğerleri tarafından ortaya atılan uluslararası barışçı bir birlik sorunu çok net ve aydınlık bir şekilde sergilendi. Yazar Edgard Milhaud, burada «dünya üzerinde bir savaş yangınının risklerine karşı ulusların karşılıklı yardımlaşmasını» sağlamanın bir gün olası olacağı koşulları büyük bir yetenekle tanımlıyor; uluslararası bir hukuk örgütünün bir demeç, boş söylevler ya da yetersiz bir belge olarak kalmaması için vazgeçilmez yaptırımları, güvenceleri pratikte inceliyor. Bay Milhaud haklı olarak, bu otoritenin devasa bir adalet organizmasına verilmesi gerektiğine, ve otorite dayanaklarının yalnızca görüntüsel ve geçici bir güvenlik sağlayabilecek olan askeri güvenceler, toprak ilhakları, sınır düzenlemelerinden ziyade, iktisadi kategoriden önlemler olacağına inanıyor. Sorun bütünlüğü içinde tasarlanmış ve iyi işlenmiş, tablo eksiksiz, ama...

Ama tüm bunlar içinde bir boşluk, karanlık bir nokta var, ve bu küçük kara nokta bir fırtına büyüklüğünde.

Böylesi bir uluslar birliği, ancak her ulusun tümüyle katılım göstermesi, kendi halkından, etinden, kemiğinden yapılma canlı ve derin kitlenin isteğini, onayını birliğe taşıması koşulunda bir varlık ve iktidar nedeni kazanabilir.

Oysa, bize "halkların kendi kaderlerini tayin hakkı"ndan, "ulusların hakları"ndan (liderlerin söylevlerinde ve özel yapıtlarda sık sık geçen deyimler) söz edilirken, bu sözcüklerle kastedilen halkların kendileri ve bütün uluslar değil, yalnızca devlet adamları ve yöneticileridir. Bu, büyük bir fark, çok acı bir fark, çünkü yaşadığımız çağda, devlet adamlarının eylem ve inisiyatifleri ülkenin kitlesinden ayrı. Yöneticilerin çoğu, bir alay noktada, özellikle de uluslararası rekabet konularında kendi halklarıyla anlaşmazlık içindeler, veya en azından anlaşma halinde değiller.

İşte, bize sunulan ideal mimari içinde bir anda bir uçurum kadar genişleyebilecek olan, tasarlanmış tüm örgütlenmeleri oturmamış kılan çatlak. Bundan böyle adları ittifak listesinde görünecek olan kalabalığın iradesi söz konusu olmamakta, her tür gerçek güvence ortadan kalkmakta, yapı temelden sarsılmakta; yapının artık tek bir sağlam temeli yok, aslında hiçbir temeli yok.

1916 Kasım'ında Bay Bethmann-Hollweg'in Reichstag'ın ortasında yaptığı şu açıklamasını duyuyoruz "Ne zaman ki,... savaşın korkunç zararları alabildiğine öğrenilecek, o zaman insanlıktan bir haykırış yükselecektir... anlaşma istemek için, böylesine büyük bir felaketin geri dönüşünü engellemek için... Almanya tüm girişimleri dürüstçe inceleyecektir."

Güzel sözler. Ama kim bu Almanya? Bay Bethmann-Hollweg, imparator mu? Treitschke'lerin ve Bernhardi'lerin insan soyuna —şamar atar gibi— attıklarını iddia ettikleri teorilerle burnuna kadar dolu olan kast, toprak ağaları mı? Bizler, bu adamların koydukları koşulları, girdikleri "anlaşmaları", yükümlülükleri ve verilmiş sözleri öğrenmek için para alıyoruz.

Alman İmparatorluğunun Anayasasını okuyunuz. 11. maddenin bendlerinde İmparatorun, kendisine kölece bağlı olan Bundesrath'ın gerekli onamasıyla, bu parlak rezervle, "savaş ve barış ilan" edeceğini okuyabilirsiniz. Üstelik, Bundesrath'ın onayı, "saldırı koşullarında" gerekli de değildir. Bunun ne anlama geldiği biliniyor. Avusturya İmparatorluğunun Anayasasını okuyunuz: Birinci madde: İmparator kutsaldır, dokunulmazdır ve hiçbir eyleminden sorumlu tutulamaz. Madde 5 İmparator savaş ilan eder ve barış yapar.

Dürüst ve sağlıklı ülkeler, gerçekten demokratik ülkeler —varolduklarını düşünürsek— kendi içlerinde böyle mikrop yuvaları taşıyan organizmalarla bir birlik kurdukları takdirde, bir gün şurda ya da burda kötülüğün yeniden ortaya çıkmayacağını söylemeye kim cesaret edebilir? Özgür halklarla ,emperyalizmin canavarca çıkarları, diplomatik sırları, kara kabinleri, hapishaneleri ve casuslarıyla yaşamını idame ettirdiği, militarizmin taçlandırıldığı ya da kutsandığı canlı kitleler arasında ne gibi bir kalıcı ve üretken ittifak söz konusu olabilir? Bir Milletler Cemiyeti tüzüğü, ancak demokrasilere, gerçek demokrasilere dayanabilir. Önerilen dünya çapındaki önlemlerin bütünü, ne denli ağırbaşlı ve ciddi, kendi içinde ne denli tutarlı, ilkelerde ne denli çürütülemez olursa olsun,

halkların derinliklerine kadar kök salmadığı takdirde, iğreti bir dekordan, bir tür devasa maskeden başka bir şey olamaz.

Reddedilmez bir gerçek bu büyük sorunun bütününe egemen olmaktadır: Savaşmak için ordular, ordu kurmak için yığınlar gereklidir: Bugüne dek, savaşı yaratmak için, kitlelerin kölece bağlılığı yeterli oldu. Gerçek barışı yaratmak için aynı kitlelerin iradeleri vazgeçilmez olacaktır.

Acınası durumda insan paçavraları, Alman tutukluları çok gördük. Onlara "neden savaşıyorsun?" diye sorulduğunda, bilmediklerini ifade eden bir tavırla "bizler değil, büyükler!" diye yanıtlıyorlardı. Topun ağzında duran, karanlık kütleler, dev dalgalar halinde hayvan gibi öldürülen bu yığınların gözlerini açacağı, bilinçleneceği, kendi kendilerini yöneteceği, savaşçı olma köleliğinin (meşru savunmanın tek yolu) kabul edildiği koşulları yargılayacakları gün savaşların sonu da gelecek. O zaman, aklımızın büyük istekle yaratacağı uluslararası anayasaların artık yapay ya da yüzeysel olmaktan çıkacağı, soyuttan somuta geçeceği ve gerçekten gökyüzünden yeryüzüne ineceği söylenebilecektir.

Ve işte bu nedenle uluslararası ilerleme ile toplumsal ilerlemenin biri diğeri olmaksızın mümkün olamayacağına inanıyoruz. Bu nedenle yüreğimizin içinde, gözlerimizin önünde, tutkuyla, inatla sabit bir hedef yaşatıyoruz: Cumhuriyetçi düşünceyi dünyaya yaymak, kesin egemenliğine yardım etmek, kurulmasını hızlandırmak. Antika feodal ilkelerin hâlâ gözleri kamaştırdığı yörelerde yaşayan yığınların gözlerini açmak. Bir alay haksızlığın, hatta bir sürü ikiyüzlülüğün bozduğu, birçok konuda salt teatral bir hayalet ve sesli bir yalana dönüştürülmüş olan cum-

huriyetçi düşünceyi başka yerlerde, bizzat kendi ülkemizde açığa çıkartmak.

Bu amaca ulaşılmadıkça, edinilmiş tüm kazanımlar ne denli ilginç, ne denli yararlı, ne denli değerli olurlarsa olsunlar, ancak anlık, hatta kırılabilir olabileceklerdir. Ama, idealin gerçek olmasını beklerken, geleceğin oluşumlarının sınırlarını kaldırmaya, tüm dünyaya yaşlı kral Hukuk'un egemenliğini yaymaya, ve kamuoyunu geleceğin toplumunun hacimli ve yeni biçimlerine alıştırmaya kendilerini akıllarıyla adayan araştırmacılara bir gönül borcu duymasını bilmek gerekir.

LE PAYS
24 Haziran 1917

SAĞ KALAN ASKERLERE*

Bu kitabın yeni baskısının başına yazabileceğim tek yazı, kitabımı okuduktan sonra bana el uzatan subay ve askerlere yürekten teşekkür etmektir.

Yaşammı ve düşüncelerini paylaştığım, bir gün yeniden bulmayı umduğum arkadaşlar, kitabımı sevdiniz, çünkü doğruları söyleyen bir kitaptı. Burada sefaletinizi ve acınızı yeniden buldunuz, burada büyük savaşı nasıl yaptıysanız öylece buldunuz. "Doğru söylemişsin", diye haykıran kardeşlik dolu kitleniz bana, bir yıldır sürekli, yaşamımın onuru ve sevinci olacak bir sevgiyi kanıtladı.

Sizleri tanıyan ben, gerçeğe yaraşır olduğunuzu biliyordum. Çektiğiniz hiçbir acının dünyadan gizlenmemesi gerekliydi. Kaypak gazeteciler istedikleri kadar, aldatılmanız gerektiğini, daha iyi yönetilmeniz için sizlere yalan söylenmesi gerektiğini yazsınlar; adalet düşüncesini kurtarmak için insanların nelere dayandıkları cephe gerisindeki okurlara anlatıldığında, bunlar istedikleri kadar kulaklarını tıkayıp yüzlerini utançla örtsünler; bu safsatacılar, güven veren

---

* Ateş adlı kitabın özel baskısının önsözü, 1917 Eylül

ve yargılamaya hakkı olanların yalnızca savaşta güçsüzlerin haklarını korumuş olanlar olduğu gerçeğini önemsiz saymaya, saptırmaya, gizlemeye çalışsınlar, ne önemi var! Gerçek, gerçek! Kısaca, sizin için yapılabilecek "İşte onlar, oldukları gibi" demekten daha parlak bir övgü yok. Sizleri tanıyan ben, yalnızca gerçeğin size yaraşacağını biliyordum.

Bana bunca şey öğreten kardeşlerim, benim size öğreteceğim bir şey yok. Bana söylediğiniz, benim de inandığım üzere, size yalnızca geçmişte ne olduğunuzu hatırlatmaya çalışacağım. Sık sık gidip geldiğiniz cehennemi içinizde korumanıza yardım edeceğim : Savaşın yerleştiği ölümcül döngüleri, sürekli yeniden ölen komşu halklarla beraber varoluşlarınızı ekip kanlarınızı biçtiğiniz savaş tarlalarını, kendileri de boğulmuş, tanınmaz hale gelmiş tarla kadavralarını hatırlamanıza yardım edeceğim. Savaşın korkunç ve tatsız dehşetinin, sizin içinizde nasıl ahlak güzelliği ve eksiksiz adakların ışınlarıyla aydınlandığını unutmanıza engel olacağım.

Bu günlerin yüreklerinizde bir saplantı gibi sakladığınız hayalini, her zaman koruyacaksınız, arkadaşlar. Aynı benim, sizi tanımak şerefine erdiğimden beri, yüksek bir ahlaki yasa kavramını ve karşı konulmaz bir doğruluk ihtiyacını içimde korumam gibi. Bugün doğruluk sayesinde kardeş oluyoruz. Daha ilerde yine doğruluk sayesinde kardeşliğimiz adalet için mücadele verecek, ve dünyayı tufanın sonrasında yeniden inşa edeceksiniz. Savaşın askerleri, gözüpek ve ölümsüz ilerlemenin askerleri, doğruluğun askerleri, her zaman birlikte olacağız. Bizi ayıramayacaklar.

İçinde bulunduğumuz bu son derece acı günlerde*, yüce kavgaya doğrudan karışmamış, bedenen savaşmayanlar ne söylemek, ne yapmak durumundalar?

Bu soruyu zaman zaman kendilerine, kederle olmasa da ciddiyetle soranlar mevcut.

Sözü ve kalemi dışında başka bir silahla savaşmayan bizler, çevremizde şöyle sözler duyuyoruz: "Bu gibi zamanlarda siyasal çatışmalarımızda ateşkese gidilmesi gerekir. Şimdi zamanı değil. Polemikleri ertelemek gerekiyor. Yarın, savaşa yeniden başlanabilir. Şu anda ise, beklemeli, susmalı."

Hayır. Gerçeği söyleyenler hiçbir zaman susmak durumunda değiller. İdealimize hizmetten bizi alıkoyacak, geçici olarak bizi işimizi bırakmaya zorlayacak bir bunalım, bir dram olamaz. Fransa'yı bugün büyük bir çabayla savaşmakta olduğu duruma, hatalarıyla veya yalanlarıyla sürüklemiş olanlar, şimdi susma edepliliğini göstersinler. Bu sessizlik, hiçbir şeyi öngörmeyip, hiçbir şeyi engelleyemeyenlerin kamuoyu önünde hâlâ takınabilecekleri tek saygılı tu-

* O sıralarda Almanlar Paris'e ilerliyorlardı.

tumdur. Oysa biz! Bizim için ilerleme yolunda ileri atılmakta en küçük duraklamanın dahi bir gerekçesi olamaz. Başkalarının yarattığı ve ağırlaştırdığı durumun tehdit edici boyutlar kazandığı —durum bizi korkutmuyor— şu sıralar, günlük görevimizi yerine getirirken safsataların bizi felç etmesine izin vermememiz gerekiyor.

Bu safsatalarla bize yapılabilecek her türlü kötülük zaten yapıldı. "Gerçeğin söylenmesi her zaman iyi değildir" diyen acması ve tehlikeli sav, dört yıldır ülkenin ahlakını yönetmek ve yozlaştırmakta kullanılan hileli yöntemler tezgâhının bir parçasını oluşturuyor. Bu kulluk düzeni, çağdaş tarihimizde örneği pek az görülen bir polis terörü rejimiyle, ve iyi zamanlarda —yani kötü zamanlarda— dürüst insanların ciddiye almalarına çalışılan şu kutsal birlik, adı "sizi boğmamız için hepimiz kucaklaşalım" olan komedinin çeşitli aralıklarla sahneye konmasıyla iyice belirginleşti. İşte ulusal bilincin yok edilmesi, bilinmeyen amaçlara doğru körü körüne gönderilmesi, bilmem hangi tuzaklar ve düşmanlarla dolu karanlıklar altında gerçeğin boğulması böyle gerçekleşti.

Şunu tekrar etmekten hiç geri kalmayalım : Doğrunun söylenmesi her zaman iyidir, çünkü doğru genel çıkara uygun olandır; doğruların uygulamaya konması her zaman iyi sonuç verir. Görevi kötüye kullanmalara, kusurlara, safsatacılara, hainlere karşı, yeteneksizlere, çıkarcılara, ütopyacılara karşı çıkan tüm tartışmalardan, tüm olaylardan, tüm saldırılardan, her cephede her mücadeleden aydınlık ve yalın ilkeler gün ışığına çıkıyor. Sonunda toplumun bu ilkelere dayanarak düzenlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Doğru polemikle geçen her dakika, davamızın —belki uzak ama ivedilikle gerekli— zafer saatini öne

almaktadır. Militan eyleme kılavuz olarak adalet fikrine sonuna kadar bağlı bir doktrin seçildiği zaman, eylem gerçekleştirilirken ne beceriksizlik ne de yanlışlık yapılabilir. Bu büyük iş, bizdeki gibi dürüst ve ağırbaşlı süreçlerden geçildiğinde, bizdeki gibi verimli bir düzenlilikle donandığında, küçüklükler içermez; yüreğimizin ve aklımızın bize "İleri!" diye haykırdığı yolda, geçici de olsa durmak için en küçük yeterli bir neden yoktur.

Askerler mi? Onların günümüzün Fransa'sının şekli bozulmuş, kanayan sınırlarında, bizler gibi otokratik baskı güçlerine karşı vargüçleriyle savaşan insanlar olduklarını her zaman söyledik. Bizim kabul ettiğimizin dışında başka bir savaşma amacı bulunmuyor. Fransız toprakları üzerine bir düşman tufanının boşaldığı şu günlerde, ne diğer inançlarımız ne de bu düşüncemiz hiç değişmedi. Bu inancımız, savaşanların moralini bozmak şöyle dursun, onların yaşadığı sefalete ve fedakârlıklarına yaraşır tek yardımı götürebilmektedir. Ve bu savaşçılar, her şeyden önce varlıklarının paha biçilmez değerini düşünen ve mümkün olan en büyük toplumsal idealle, enternasyonal bir idealle aydınlanmış olan bizlerin, insan soyunun kendini öldürmesine —ki bu da yalın ve büyük bir gerçek— son verebilecek ilk anı nasıl bir tutkuyla gözlediğimizi biliyorlar.

Kardeşlerimizin hayatlarını sundukları mücadeleye bir ateşkesle karşılık verme utancından bizi koruyacak olan, askerlerin yaşamına ve moraline ilişkin duyduğumuz titizliktir. Bir ateşkes, ortak görevimize karşı bir saygısızlık ve inançsızlık olacaktır.

O halde, madem ki şu an iki amaç yok, madem ki iki doğru yok, mücadeleciliğimizin doruğuna ulaşmak için söylenmesi gerekeni söylemeye, yapılması

gerekeni yapmaya devam edelim. Dünya utangaçlıkla, suskunlukla, hatır gönülle kurtarılmaz. Yaşayan gerçeklik ne denli karmaşıksa, biz de o denli, bu karmaşaya namuslu insanın soylu yargısını ve dürüstlük abidelerini durmaksızın taşımaya, ve soğukkanlılıkların en güzeli, en soylusu olan öngörüşlü olmanın rahatlığıyla, karışık olaylara egemen olmaya çalışmak zorundayız.

LE POPULAIRE,
9 Haziran 1918

KARA ÇALANLARA YANIT*

Müdür Bey,

Amerika'da görevli bir Fransız subayı tarafından, Şikago'da kitabım Ateş'e karşı yapılmış bir konferansın gazetenizde, tarafınızdan onaylanmış ve geliştirilmiş şekilde, yer aldığı haberini henüz bugün aldım.

Bu konferans, kara çalan imalar ve ağır hakaretlerle dolu bir bütünü oluşturmaktadır ve bunlara en kesin biçimde karşı çıkmak görevimdir.

Ülkemin, Birleşik Devletler'e resmi olarak gönderdiği subayının, bir askere ve bir Fransız yazarına böylesi sözlerle hakaret etmesi, kişisel fikirlerini bu denli saldırganca ifade etmesi için, hükümet görevinden yararlanacak kadar onurunu, bilincini yitirmiş olacağına inanmakta zorluk çektim.

Konferansçı, beni öncelikle savaşı yanlış biçimde tanıtmakla suçluyor. Şeritlerle süslü bu yüksek rütbeli memurun —iddia ettiği gibi— Amerika'dan önce Fransa'da görev alıp almadığını bilmiyorum. Ama askerleri tanıma iddiası insanı güldürüyor. Sa-

---

* Bir gazetenin yöneticisine mektup, Haziran 1918

yın subayım, siperlerde rütbesiz bir er miydiniz? Hayır mı? Öyleyse bilmediğiniz konularda söz etmeyin.

Tarafımdan tüm yazılanların gerçeğin ta kendisi olduğunu kesinlikle belirtirim. Gördüğüm ya da yaptığım (ve bu büyük kısmıdır) ya da içten bildiğim arkadaşlar tarafından bana anlatılan olaylar söz konusu edilmiştir burada. O yüzden de bu konuda hiçbir yalanlamayı kabullenmiyorum. Kitabımdaki betimlemelere ya da paragraflara gerçekten savaşmış bir er karşı çıksaydı, yalnızca o zaman etkilenirdim. Ama bildiğim kadarıyla, şimdiye değin böyle bir olay olmadı.

Aslında kötü niyetli yorumcunun düşünüş tarzı, savaşı güzelleştirmekten, günümüzdeki korkunç oyunları, kamuoyunun, özlemini hiç gizlemediği şu eski düzende patlak veren "danteller savaşı" gibi göstermekten oluşan propaganda sisteminin bir bölümünü oluşturuyor. Bunu çok kez söyledim, yinelemek için de hiçbir fırsatı kaçırmam: Askerleri, gerçeği (gördüğü ve ilk yaşayanı olduğu gerçeği) onlardan gizlemek ve onlarda —yaptığım hakkında bilmem hangi gerici gazetecinin tanımladığı gibi— "yanılsama" yaratmak için gazetelerin ve kitapların çabalarından daha fazla öfkelendiren bir olay yok. Bu zavallı, yalancı aletler, sağlanmak istenenin tam zıddı bir etki yaratmaktadırlar. Savunmalarını yanlış anlamalara dayandırıyorlar ve haklı öfkelere neden oluyorlar.

Askerler görevlerini yapıyorlar; yoksulluk, acı, ölüm korkusundan daha yüce nedenler uğruna, sonuna kadar da yapacaklar. Binlerce asker mektubu, bunu bana kanıtladı, her gün de kanıtlamaya devam ediyor. Cephedeki arkadaşlarım, onları oldukları gibi gösterdiğim, tüm acılarını sergilediğim için bana teşekkür ediyorlar. "Senin sayende bizi yollarda se-

lamlayacaklar!" diyorlar; bir teki bile, gerçeğin, ayakta durmalarını ve ileriye gitmelerini sağlayan düşüncelerini zayıflatan bir zehir olduğunu söylemedi.

"Resmi" subayın konferansında geçen ve genelkurmayın koruması altında olduğumu ima eden yalan pasajı üzerinde durmuyorum. Yirmi üç ay boyunca cephede basit bir piyade eri olarak savaştım. Ve bunu, **gönüllü olarak** yaptım; savaştan önce askerlik hizmetinden bağışık olduğum halde başvuru günü **gönüllü olarak** başvurdum, **gönüllü olarak** gittim ve **gönüllü olarak** ateş hattında kaldım. Ateş hattında gönüllü kalışım, hakkımda yapılan askeri yayınlardan da doğrulanabilir. Bu tür övücü yayınlarda oldukça sık yer aldığımı söylemeliyim. Sonuncusunda, her türlü tehlikeli görev için kendimi öne attığım belirtildi. Savaşta kapılan hastalıklar yüzünden üç kez cepheden başka yere aktarıldım. Savaş sırasındaki davranışım için hiç kimseden hiçbir ders kabul etmem.

Şikago konferansçısı, beni "çok az sayıda rahip asker torbası taşıdı" demiş olmakla suçluyor. Bu söylediklerimin üzerinde kesinlikle diretiyorum. Fransa'da seferberliğe katılan birçok rahip olmasına karşın, bunlar ya dini görev ya da hastabakıcılık yaptılar; —geri kalanı çok az sayıdaydı— er torbası taşımadılar. Savaşan askerlere, arada bir gördükleri din adamlarının ve hastabakıcıların onlarla aynı yorgunluğu ve tehlikeyi yaşayıp yaşamadıklarını sorun! Ne var ki, birinci hattan uzaklaşıldığı zaman bir alay rahip bulunur; bunlar, bölük sedyecileri (ikinci hatlardan üçüncü hatlara giden) ambulans personeli ve özellikle de iç bölgelerdeki hastanelerin personelleridir. Hastaneye gittiğim her defasında çevrem bunlarla

sarıldı Hastabakıcılar, posta subayları hatta bisikletçiler ve kapıcılar rahipti!

İnançlı bir insanın, bu savaş sırasında, sefere çağrılmış ruhban takımının basit askerlerin yaşamını ve acılarını paylaştığını iddia etmesinin olanaksız olduğunu söylüyorum ve bunda ısrar ediyorum.

Ateş'de subaylardan az söz ettiysem bunun nedeni, kitap, özellikle rütbesiz askerin bakış açısıyla ortaya çıkma iddiasında olduğu içindir. Zaten arkadaşlarımın dudaklarındaki birkaç zararsız ve masum cümle arasında subayların onurunu hedef alan hiçbir yan yoktur. Birçok subayın dostluk ve saygısıyla onur duyuyorum. İyi, yürekli ve akıllı subaylar tanıdım; onlara karşı, Fransız hükümet görevlisinin bana yakıştırdığı gibi genel bir tiksinti —ki bu budalaca olurdu— duymam söz konusu değil. Ama tanıdığım ve sevdiğim subaylar gerçeğin yumuşatılmasından —yani iyi bir deyişle katledilmesinden— ve askerlerin, yanlış düşüncelerle, üstü örtülü görüntülerle kandırılarak yürütülmelerinden yana değiller. Bu subaylar baştan aşağı cumhuriyetçi ve demokratik bir inanç la donanmışlar. Bu inanç, safların arasındaki yoldaşları gibi gerçek kahramanlar, gerçek insanlar olabilmek için yeterli oluyor.

Tekrar ediyorum, gerçekte, bu saldırıların tümü demokratik güçleri, dostları ve savunucularından koparmak için düzenlenmiş kampanyanın bir parçasını oluşturmaktadır. Bu, söz konusu güçlerin Kutsal Birlik'i tüm güçleriyle destekleme cesaretini gösterdikleri bir sırada, sinsice yürütülen —ve en adisinden— bir politikadır.

Bu davranış, Başkan Wilson'un dünyadaki kavgaların üstüne çıkarak en güzel biçimde ilan ettiği, büyük ideale inanan insanları öfkelendirebilir ama

cesaretsizliğe itemez. Bu yüce sesle aynı doğrultuda konuşan Fransızlar'dan biri olmayı bir övünç kaynağı olarak değerlendiriyorum. Kitabımda, savaşın amaçlarıyla, barış koşullarıyla ilgili, bu yüce sesin ilkelerine uymayan, tek bir pasajın gösterilmesini isteyerek meydan okuyorum.

Bu gerekçelerle, Fransız vergi yükümlülerinin paralarıyla, gerici propagandanın aleti olmak için yabancı ülkelere giden, yakışıklı konferans salonu subaylarının davranışlarına karşı, dürüst bir insanın, doğru sözlü bir yazarın ve içten bir demokratın protestosunu yükseltiyorum. Cephedeki kardeşlerim bu konuda yanılmayacaklardır.

SAĞ KALANLARA

Birkaç ay önce, cumhuriyetçi eski muhariplere ortak isteklerinin gerçekleştirilmesini gözetmek, toplamak ve birbirlerine saygı göstermek üzere ant içmeleri amacıyla bir çağrıda bulunduk. Bu iyi niyetli istekler birbirini izledi. Cumhuriyetçi Birliğimiz hayranlık duyulması gereken arkadaşların çabaları sayesinde kuruldu, gelişti; bu arkadaşlar arasında, en azından bu hareketin öncüleri ve coşkulu ruhları olan Raymond Lefebvre'le Vaillant-Couturier'i saymak gerekir. Fransa'nın çeşitli yerlerinde seksiyonlar yaratıldı. Birlik, federasyona dönüştü, çabalarını Savaş Malûlü İşçiler Birliği'nin çalışmalarıyla dostça birleştirdi. Federasyon, gerektiği gibi, giderek büyüyen güç haline geldi. Kendine özgü bir yer edindiği, yaralılar, sakatlar, savaşta çürüğe çıkarılmışlar arasında yaşamını sürdürdü ve yapıtını; dayanışma ve ilerleme yapıtını, günün ve geleceğin yapıtını yaratmaya başladı.

Başarısı ona giderek daha çoğalmasını buyurmaktadır. Ulaşılan zengin, canlı sonuçlar karşısında, askerlik yapmış olanlara yeni bir çağrıda bulunuyoruz. Dün arkadaş olanların yürekleriyle, düşünceleriyle,

eylemleriyle bugün de arkadaş olmalarını istiyoruz. Bize geliniz: Hepimizin birbirimize ihtiyacı var.

Saflarımızı güçlendirebilecek durumda ve güçlendirme zorunda oldukları halde bizi yeterince tanımadıkları için bunu gerçekleştiremeyenlere, hedefimizin kesin, alabildiğine net ve aydınlık olduğunu temin etmek isterim.

Kuşkusuz, gereksinimleri ve talepleri çok sayıda ve ivedi olan insanları bir araya getirdiğimize göre, ilk kaygımız, uzun bir zamandan sonra bir kıyımdan çıkıp gelenlere, yaşamlarına yeniden başlamalarına ve böylesi bir işi gerçekleştirmek için haklarını savunmalarına yardım etmek olmalıdır. Bu temel ve ivedi rehberlik, danışmanlık, avukatlık görevinde Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği (C.E.M.B.) kusur etmedi.

Ne ki, tüm bunlar üstlendiğimiz görevin ancak bir bölümüdür. Bu görev aynı zamanda da siyasaldır.

Bu konuda bize serzenişte bulunuluyor. Saldırılarıyla, ilkede doğru yolu izlediğimizi kanıtlamaya yeterli olan, az ya da çok maskelenmiş hasmane misillemelerden söz etmiyorum. Ama birçok iyi niyetli arkadaştan, karşılıklı yardım girişimlerinde politikanın sızmasını kınadıklarını duyduğum oldu; zaman zaman da dostça bildiriler içinde bu tür öneriler okudum. Politika yok! Birçok eski muharip derneğinin parolası buydu; belirli çıkarların zafere ulaşması amacıyla kurulmuş birliklerin, kendi amaçlarından saptıklarında partilerin mücadelesine, önemli fikir tartışmalarına katıldıkları anda da güçlerini yitirdikleri görüşündeydiler.

Burada, iyi niyet ve sağduyu görüntüsü altında safsatacılığın en yüzeyseli ve en tehlikelisinin bulunduğunu göstermek isteriz.

Öncelikle şu iyi bilinmeli: Arzu ettiğimiz haliyle Cumhuriyet davası ile yurttaş ve işçi olmalarından kaynaklanan çıkarları için bir araya gelmiş emekçilerin davası arasında, **doğalarından gelen bir fark bulunmuyor.** Bir durumda kısmen, diğerinde bütünüyle söz konusu olan, aynı eşitlikçi özgürlük ilkesidir. Cumhuriyet, birliklerimizin konumunu aydınlatan yüce ahlaki yasanın eksiksiz uygulanmasıdır, ya da uygulanması olmak zorundadır. Bu, bütün diğerleriyle kurulan karşılıklı bir dayanışmadır. Kardeşçe eylemimizi dayanışma düşüncesinin derin temellerine dek genişletirken, görevlerimizin dışına çıkmıyoruz; sapmıyoruz, aynı yönde daha ilerilere doğru yürüyoruz. Haklarımızı ve yüce görevlerimizi bulundukları yerlere kadar aramaya gideceğiz. Cumhuriyet yıkılsaydı, kişisel çıkarlarımızın, üstünde kurulduğu ilkeler de —tek sözcükle adaletin ve hukukun, eski otokratik ve düşsel erdem tılsımının yerini alması— yok olacaktır. Bütünü savunurken parçayı da savunmuş oluyoruz. Taleplerimiz, tıpkı yaşamımızın insan yaşamına bağlı olması gibi, ulusal ve uluslararası yasalara bağlıdır.

Kuşkusuz bu çok olumludur, hatta diyebiliriz ki Bütün yardımlaşmacı birliklerin aktif politikaya katılmamaları akılcıdır; karmaşık görevleri içinde kendi isteklerine göre uzmanlaşsınlar, ama onlardan birinin bile, bu hayati, temel, büyük sorunlarla ilgilenmemesi yazık olur; her koşulda, bunların arasında, birbirine yakın, özel ve bilinen küçük çark düzenlerinin ötesinde, büyük toplumsal mekanizmanın tümünü gözetenlerin de bulunması gereklidir.

Bu gereklilik gerçeğe iyi sarılındığı oranda daha yakında belirmektedir. Politika yok! Ne var ki, top-

lumsal bir göreve soyunulduğunda politikasız olunamıyor!

Bu büyük toplumsal mekanizmada, bu mekanizmaya göre savaşan iki akımın, toplumu ileriye götürmek isteyen ile geriye itmek isteyen insanların oluşturduğu iki akımın var olduğunu görüyoruz. İki parti var: İlerlemeden ve gericilikten yana olan. En uç solla en uç sağ arasında, en insancıl ve en tam ifadesiyle cumhuriyetçi olan sosyalistlerle tümüyle zıt bir dogmayı temsil eden kralcı, dinci ve milliyetçi koalisyon arasında, bilinçli ya da bilinçsiz olarak zıt iki akımdan birini kesinlikle destekleyen, az ya da çok sınırları belirli partiler ve güçler vardır. Geleceğin dramı en uç noktadakiler arasında oynanır ve bu ölümüne mücadele hiçbir zaman kesilmez.

Kardeşlik duygularına ve sağlam temellere dayanan kitle içinde el ele, güneşte yerini alan arkadaşlar, eğer bizlerle birlikte değilseniz, onlar sizden yararlanacaktır. Ataletiniz, dünyadan el etek çekmeniz olumsuz düşünceler, yitirilmiş silahlardır ve kendi kendinize karşı suç işlediğiniz **eylemlerdir.** Çekimserliğiniz bir boşluğu belirtmektedir, bunu kullanırlar. Politika yapmamak isterken, aslında yapmak istemediğinizi **yapıyorsunuz.** Bir zamanlar insanların mutsuzluğu için hüküm süren karanlık güçlerin yeniden canlandığı, yeniden cesaret bulduğu hatta yeniden toprak kazandığı bu sırada, aldatılmış insan rolüne düşmekten kendimizi sakınalım arkadaşlar! Sözde "siyasal olmayan" eski asker grupları kitlesel ağırlıklarını, atalet, tutuculuk, gericilik politikasına kattıklarını çok iyi biliyorlar. Bu noktada açığa çıkartmamız gereken bir ikiyüzlülük bulunmaktadır.

Kısacası, etkin, pratik, başka deyişle siyasal bir müdahale olmaksızın ihtiyaç duyduğumuz, art arda

gelişmelerin gerçekleşebileceğini nasıl varsayabiliriz? Umutlarımızın ve yoksunluklarımızın gizlenen ve savunulan çözümünü uzak bir köşede meleyerek elde edemeyiz. İşçi sınıfı politikayı bir yana bırakmış olsaydı, şimdi "politika yapmayın!" diyenlerin, daha önce de "boyun eğin!" demelerini dinlemiş olsaydı, büyük tarihin hangi bölümünde kalmış olurdu acaba? Pısırık arkadaşlar —ya da hilebazlar— bize tehlikeleri, alçaklıkları, işbirlikçilikleri, politikanın tuzaklarını tanıtmaktan geri duruyorlar. Onlara bu politikayı tanımadığımızı, bizim politikamızın kişisel sorunlara ve entrikalara bulaşmadığını dosdoğru bir içtenlikle söyleyerek yanıt vereceğiz. Bizim politikamız, herkesin ve her bireyin savunulması için, halkın davasının savunulması için, ulusun en saygın ve yurttaşlık bilincine sahip öğelerini; **militarizme karşı** güçlerini tüketmiş ve kanlarını dökmüş olanları uyandırmaya ve bir araya getirmeye çalıştığımızda, gözlerimizin önünde duran bir yıldız gibi çok daha yüksek ve ışıklı bir amaçtır; yaşam içinde, kalenderce bir yana dağılan muharipleri, ordularını yeniden kurmaya çağırıyoruz. Kardeşçe çabamız, özgürlükçü çabamız, birbirinin aynıdır. Buna inanın ve bunu kanıtlayın.

LE POPULAIRE,
3 Temmuz 1918

Genç İnsanlar,

Sevgili dostlar,

Soylu ve kardeşlik dolu çağrınız, bir kitap çalışmamı bitirmekte olduğum, ve şu an için bu çalışmadan ayrılmamın olanaksız olduğu bu ıssız köşedeyken bana ulaştı. Yine de sesinizin ne denli yüreğime seslendiğini, "Ecrits du Midi"*nin genç, alçakgönüllü ve gözüpek militanlarının beni kendi saflarında değerlendirmek istemelerinden, ne denli onur duyduğumu kesinlikle söylemek istiyorum.

Kuşkusuz, aynı ideale, halkın kendi gücüyle ulaşacağı kurtuluşuna, her yanda yaşlı dünyayı mutsuzluğa iten ve insanlık tepki göstermeseydi, dünyayı tümüyle yok olmaya götürecek asalak rejimlerin yerini alan gerçeğin ve akhn yüce yasasına hizmet ediyoruz. Aynı olanaklarla aynı ideale hizmet ediyoruz: Gerçeği söylemek, bu ışığı, bilinmeyenlerin önünde taşımak, onlara doğru yolu ve gerçek düşmanları göstermek; aynı zamanda bu ışığı yalan söyleyenlerin yüzüne

* Ecrits du Midi: Güney Yazıları (T.Ç.N.)

tutmak. Bende olmayan büyük ve güçlü üstünlüğünüz; gençliğiniz olmasaydı birbirimizin eşi sayılırdık.

Bu gençlik gücü yaşanılan olaylar gibi dramatik bir görevi iyi sonuçlandırmak için fazla görülmemeli. Sizinkilerle size benzeyenlerin güçlerini, ortak yürüttüğünüz göz kamaştırıcı çabayı, her türlü olanakları kullanarak birleştirmeye çalışacağız. İlerlemeyi istemeyenler, sayısız tuzaklar hazırladılar. Bunların arasında en anlaşılmaz olanları, zaman zaman gerçeğin göz kamaştırıcı eylemi karşısında zorla onayladıkları tavizler, geri kalanını koruyabilmek için elden bıraktıkları yarı önlemler, otokrasinin kendisini yaralar içinde bırakan, insanları ruhen ve bedenen yeniden ele geçirmesini sağlayan, ilerleme görüntüsüdür.

Kurtarıcı işleviniz, size, her şeyden önce ve özellikle tümünü elde etmediğiniz sürece hiçbir şeye sahip olamayacağınıza inanmanızı ve uzlaşmaz olmanız gerektiğini kabul ettirmelidir. Kaypak ağızlardan koca koca adalet sözcüklerinin döküldüğünü, halkın davasına karşı nefreti ve savaşı hiçbir zaman dinmeyen partilerin istemeyecekleri, hatta anlayamayacakları kadar fazlasıyla aydınlık demokratik geleceğe övgüler düzdüklerini duyduğum zaman, bu tehlike, canımı yakacak kadar kafamı uğraştırıyor. Kuşkusuz, siz açık fikirli ve gözüpek gençler, savaşçı yazarlar, yurttaşlık görevini tüm boyutlarıyla ve katışıksız olarak sürdürmek için orada olmasaydınız, bu insanlar, insan hakkının umutlarını doğmadan yok etme, ve şehitlerin ölümünü gereksiz kılma olanağını bulacaklardı.

Birbirinizi çağırmayı, birbirinizi tanımayı ve kendi kendinize, olayların her yerde ve mutlaka üstesinden gelecek bir düzen ve disiplin uygulamayı asla bir

yana bırakmayın. Barışla birlikte ne geleceğini bilmiyoruz; tek bildiğimiz bir gün neyin geleceği. Bunu şimdiden gördüğümüze göre, bundan böyle gözlerimizi başka yana çevirmememiz gerekir.

Sizi ortak çalışmaya davet ediyorum; beni aranızdan biri olarak kabul eden sizlerin —bu lütfunuzu kabul ediyorum, çünkü yarattığınız eseri alkışlamak için sizinle konuşmayı beklemedim— ellerinizi kardeşlik duygularıyla sıkıyorum, aranızda ve benim yanıbaşımda yer alan eski dostlarımı selamlıyorum.

LES ECRITS DU MIDI,
10 Ekim 1918

GABRIELE D'ANNUNZIO'ya

Sevgili Üstadım,

Size hayran olduk, ozan yapıtmızın güzelliği için hâlâ da hayranız. Karşılaştırılması olanaksız düş kentlerinin sihirbazı, yok olmuş uygarlıkların zenginliklerini yeniden dirilten, aynı zamanda görmesini bilmeyen cahillerin gözünde yaşamın güzelliğini canlandıran esin kaynağı oldunuz. Sesinizle kentlerin renkli ününün, geçmişin şimdiki zaman içinde, insan yüreğinin şölenlerinin, kasılmalarının ve kadının kutsal biçiminin ayağa kalktığını gördük. Şiirlerinizi tanıyanlar hacca gitmiş oldular sanki; nankörlük etmedikleri sürece unutamayacakları anılar biriktirdiler.

Dört yıl boyunca Avrupa'nın tüm bölgelerini tanınmaz hale getiren, Avrupa'yı yirmi milyon ölüyle bırakan kıyametten sonra sesiniz yeniden yükseliyor ve lirizminiz "Yarbay Gabriele d'Annunzio tarafından" gönderilen bu broşürde kendini gösteriyor.

Bu aynı ses mi? Bilmiyorum. Anımsar gibi olduğumuz vurgular ve esinler var. Ama şimdiki şarkınız güzel değil, güzel sözlerinizden sahte çınılar çıkıyor. Yaşamdan ve ölümden söz ettiğinizde parlak heyecanınızda yapay bir yan var ve yapay parıltılar saçan

silahlarla donanmış. Bir zamanlar yapıtlarınızda çok beğendiğimiz güçlü ve parıltılı dehanın kalıntıları gücünü yitirmiş konuşmacıda zar zor bulunuyor.

Neden? Çünkü sesiniz, sevgili üstadım yakın bir zamanda engin görüşlerin yoğun duygularıyla, ta derinlerden gelen ürpertilerle yaşayan gerçeğin dramına uyumlu davranan sesiniz, bugün dünyanın sahne olduğu, alabildiğine canlı dramın önemiyle uyum halinde değil, artık acının, evrensel sefalet ve umudun büyüklüğünü yansıtmıyor. Yüreğinizde ve kafanızda güzellikle gerçeği özleştirdiğiniz zaman sözcükler ve ritmler size kaçınılmaz olarak boyun eğerdi; oysa şimdi ezgilerinizle, insanın yüreğini güm güm attıran gerçek arasında sizi küçülten bir uyumsuzluk var.

Irkların kanlı kavgasına sahip olmadığı bir güzellik kazandırmak için, savaşın mahkûm ettiği ve öldürdüğü askeri bir ülküyü yeniden diriltmek ve süslemek için sesinizi yükseltirken uzlaşmaz bir mücadelenin ürkütücü sonuçları sizin için ganimet paylaşımı ve mülkiyetlerin sınırlanması sorununa indirgenirken; siz, emperyalist tezinizi savunmak için, soylu esin gücünüzün beceriksizce meydan okuduğu traji-komik vurgular aradığınız sırada, insan dünyasının ruhu ve iradesi tümüyle değişmek üzereydi. Bu büyük olay gözünüzden kaçıyor, bu nedenle de lirizminizden renksiz sesler çıkıyor.

Ey büyüleyici insan, ey peygamber; görmüyor musunuz, tüm dünya halkı boğuldukları suyun dibinden gün ışığına yükseliyor, kölelik çağı kapanıyor, bir başka çağ başlamakta; en büyük güçlerin homurdandığını, kıpırdandığını, yeni dayanaklar aradığı ve bunları yokladığını; militarist hayal gücünüzün yoğunlaştığı, inat ettiği, kızgınlık saçtığı yerlerde daha yüksek, daha derin, ve —görüntülere rağmen— daha ive-

di sorunların söz konusu olduğunu görmüyor musunuz? Yarın, çok yakında, belki de umduğumuzdan da yakın bir zamanda —biz buna inanıyoruz— iktidarların aptalca anlayışsızlığı yüzünden bir fırtına halini alabilecek olan haklı ve büyük alt üst oluşlar olacaktır.

Daha önce de söylemiş olduğum gibi, size her zaman hayranız, çünkü sizin Latin dehasının en görkemli öncüsü olmanızı engelleyebilecek güç yoktur. Antik çağ güzelliğinin, dörtyüz yıl önce ikinci kez doğduğu dünya cenneti, yüzyılların ışığı İtalya'yı çok beğeniyoruz. Ama bunda, düşündüğünüz gibi bir İtalyan davası yoktur, tıpkı bir Fransız ya da Latin davası olmadığı gibi. İnsanlar vardır; insanların çıkarları, ulusal çıkarların savaşımına zıttır. İlk zamanlardan şimdiki yaşadığımız günlere dek köle olan ve tüm dil safsatalarına karşın, başkalarının yararlandığı savaşları gerçekleştirenler, halk yığınlarıdır. Tarihin hamuru baştan aşağı masumların kanıyla yoğrulmuştur; bu korkunç, onarılması olanaksız, bağışlanamaz haksızlık ve cinayet dizisi, kölelik yüzünden yaşandı. Ama geçmiş ve geçmişin yasaları ne olursa olsun; adaletin, yoksullar için, tüm yoksullar için ve yoksullarla el ele olacağı gün yaklaşıyor. O zaman Kuzey'den gelen dalga hiç bastırılamayacaktır. Engellenmeye çalışılırsa, taşkına neden olacak, ama asla bastırılamayacak. Ne yürürlükteki gerçeği bizden gizlemek için yapılan resmi açıklamalar, ne gönüllü ne de kiralık katil orduları, ne önceden saptanmış iğrenç sözcükleri kullanan şu birkaç gülünç büyücü, ne edebiyat dünyasının tatsız, havalı insanların modası geçmiş okuyup üflemeleri, başlayan volkan patlamasını, yer sarsıntısını durduramayacaktır.

Halk kitleleri gözlerini açtı artık; güneşteki yeri-

ni görüyor ve bu yeri istiyorlar. İsteklerinde haklılar. Çözümsüz tartışmalar, Bizans hesapları, geçici uzlaşmalar ve sınırların coğrafya geometrisi, geçmişi yeniden inşa etme arzularının, bütün bunların üstünde, —Tanrının tek olması gibi— yalnızca tek bir vatanın var olacağı gün yaklaşıyor. Zira, sonunda bugün, çok sayıda göz bu gelecekten başkasının; bölünme, hırsızlık ve katillik olduğunu ayırdetmektedir.

İşte, gelişmesi, bundan böyle ne halkı yönetenlere, ne de manevi şeflere bağlı olmayan ve belki de daha hızlı gidebileceğinizi sanarak kararlı bir tavırla dışında, karşısında, yer aldığınız trajedi budur!

Başkalarının, alabildikleri her şeyi almaya çalışan başkalarının bulunduklarını çok iyi biliyorum. Kuşkusuz, mevcut tüm yöneticilerin, çevrelerini uçuruma sürükleyen ölümcül hatalarla bezeli bir düşünüş tarzına sahip oldukları konusunda senet vermek söz konusu olamaz. Ama sizinki gibi yüce bir ses zulümlere karşı yükselmeliydi, zalimlerle ayrıntılar üzerinde tartışmaya girip, onlarla ağız birliği etmemeliydi.

İtalya'ya verilen ve tutulmayan sözlerden, aldatmacadan söz ediliyor. Olsun, ama yineliyorum, büyük bir sorun, küçük sorunların ve diplomatik fantazilerin üstesinden gelir. Evet aldatmaca ve yanıltmaca oldu-bunlar, halkları katliam yerine yürütmek amacıyla işlenmiş suçlardır. Halkların gözlerini kamaştırdılar; adalet, hukuk, evrensel kurtuluş, savaşa son verdirecek savaş sözlerini vargücüyle bağırttırdılar. Bu ülkü insanlığa uygundu; zafer verilen kurbanlarla şekilsizleştirilmemişti. Ama şimdi, söz konusu olan tam da bu! Ateşli savunucu ozan! İşbirliği yaptığınız körler, evrensel barışı ancak kendi yararlarına kullanmak amacıyla öne sürüyorlar; büyük gerçekleri, salt

mülk edinme haklarını sağlama almak ve yeni katliamlara mahkûmiyeti kesinleşen dünyada, bir zamanların büyük çaplı anarşisini yeniden yaratmak için kullanıyorlar. Manevî sorumluluk duyarak, büyük istekle katılmaya çalıştığınız yerde, bu, en hafif deyimiyle yaş iştir! Bugün, her şeye rağmen, dik kafalı ve dar görüşlü bir tutumla, yalnızca kendi halkının davasını görebilen kişi kendi halkına ihanet ediyor demektir; zira bu halkın da diğerleriyle beraber karma karışık bir halde içine düşeceği katliamları hazırlamış olmaktadır.

Yalnızca tek bir yönetici daha aydınlık kararlar verebildi. Bir tek yönetici galiplerin hayvani iştahlarına rağmen ilkeleri ayakta tutmaya çalıştı, çünkü bu ilkeler aklın ve ahlakın ilkeleriydi. Bunlar arasında gelecek düzen anıtının doruklarını gördü (tüm anıtı değil, çünkü bu anıt ancak halkın bağrından çıktığı zaman yerinde duracaktır). Bu adam, savaştan sonra diğer insanlarca unutulmamaya hak kazanmış tek insandır; ve bu, "kelebek gözlükleri"nin, tarafınızdan sefil bir ozana bile yakışmayacak tarzda acı alaylara konu edildiği, ileri görüşlü kişidir!

Yazar, düşünür, öncü, kısa vadede edinilen sözde kazançlardan daha ötesini, şimdiki zamanların ötesini görmek zorundadır. Fırtınanın getireceği aldatıcı sınır çizgileri karmaşıklığının ötesinde, davaların en soylusunu ve en kapsamlısını; yoksulların ve acı çekenlerin üniformalarının rengi, dilleri ve acı çektikleri toprak parçası ne olursa olsun, aralarında ürkütücü bir benzerlik bulunduğunu artık bilen milyonlarca askerin ve milyarlarca insanın davasını sezinlemesi gerekir.

LE POPULAIRE,
1 Nisan 1919

Yazarlar ve sanatçılar, aralarından bazılarının şiddetli isteklerine ve eğitici olma, rehberlik etme görevlerine cevap olarak, toplumsal bir eylemlilik amacıyla birlik olmaya karar vermişler.

Kararlarını bildirerek beni onurlandıran bu yazarlar göz kamaştırıcı bir seçkin grup oluşturuyorlar; ve onlar adına konuşmak bana derin bir neşe ve coşku veriyor. Birlikleri büyük bir moral gücünü temsil ediyor; yapıtları, onları, dikkatli dostlar haline getirdi; bu, düşüncelerin ilerlemesine hizmet için sundukları, kapsamlı ve heyecan verici bir etkinliktir.

Yan yana, saflaşırken düşünce bağımsızlıklarından, edebi kişiliklerinden, göz kamaştırıcı bir çeşitlilik içindeki sanatçı mizaçlarının hiçbir yanından feragat etmiyorlar. Ama açık ve net bir doktrin üzerinde insanların kölelikten kurtuluşuna ilişkin temel ilkeler üzerinde tam bir anlaşma içindeler.

Yaşama karşı saygıları aynı, adalet ilkesine olan inançları aynı. En soylu ahlaki düşüncelerin ve en parlak gerçekliklerin davasının tüm ezilenlerde, tüm yoksullarda, tüm insanlarda vücut bulduğuna inanıyorlar. Tüm yolsuzluklar gibi tüm ilerlemelerin de birbirine bağlı olduğuna, sürekli de birbirlerini ya-

rattıklarına, ve uzağı görmenin doğruyu görmek olduğuna inanıyorlar. Olayları ve düşünceleri denetlemek, onları yönetmek için en uç sonuçlarına dek tasarlamaktan korkmuyorlar; ne aklın gözüpekliğinden, ne de gerçeğin şiddetinden korkuyorlar.

Tüm yeryüzünde sarsılan ve harekete geçen eski barbar yasalara uymama düşüncesi, yeni kurtuluş düşüncesi, bir gün egemen hale gelmek ve toplumun yüzünü değiştirmek için yükselen derin ve güvenilir halk hareketi, düşünürler tarafından yaratıldı. Kafa emekçileri her olayın beklenebileceği, yalın ve doğru olan bu belirleyici insani uyanışa emekçi olarak katılmak da zorundadırlar. Bu şimdilik güzel bir ışık ya da büyük bir esinti halinde, ancak yer yer duyuluyor; şimdilik yeryüzünün birçok noktalarında, öfke ve baş kaldırı homurtuları arasında, karanlık içine itilmiş ya da ezilmiş, fanatikleştirilmiş, iç karartıcı taşkınlık ve gerileme gitgellerine sunulmuş durumda. Aydınlar birbirlerini tanıdıktan ve kardeşçe birbirlerine ulaştıktan, daha dün dağınık olan özlemlerini ortaklaştırdıktan sonra, hep birlikte, halkları yüreklendirmek, eğitmek, savunmak ve onları birleştirmek; onlarla ve onlar aracılığıyla daha iyi bir gelecek kurmak için, canlı halk yığınlarına uzanmayı arzuluyorlar.

Yeryüzünde yıkılmaz olan tek ilerlemenin her yönüyle demokratik olan ilerleme olabileceğini biliyorlar. Savaş, gitmekte olduğumuz ve hâlâ da yuvarlandığımız uçurumu açığa çıkardı. Eskiden beri varlığını sürdüren baskı, otokrasi, ayrıcalık ve emperyalizm ilkeleri —şimdi ancak parayla ayakta duruyorlar— kötülüklerini kanıtladılar; aç gözlüklerine çok uygun iğreti ahlak anlayışlarıyla, tekleyen bir silâha benzeyen hukuklarıyla, geleceği görmeyişleriyle ve gelece-

ğe karşı duydukları tiksintiyle de, yakın gelecekte güçsüzlüklerini kanıtlayacaklar. Sözcüklerin ve olayların, gerçeği gizlemelerine karşın, aynı nedenler er ya da geç aynı çabaya neden olurlar. Geçmişin güçleriyle yeni düzen arasında bağışlanmaz bir şekilde başlatılan uzlaşmaz çelişkinin neden olduğu sorun, insan soyu için ölüm kalım sorunudur.

Hiçbir yurttaşın, özellikle hiçbir sanatçının kayıtsız kalamayacağı, görkemli ve dürüst gelecek için verilen bu mücadele içinde yakın zamana dek yalnız kalmış silahşörler ya da bölük pörçük gözlemciler olan arkadaşlarımız, bir doğrultuda ve tek bir atakla enerjilerini ve tutkularını sergilemektedirler.

Bu kadarla kalmıyor. Tüm derin, insani yumuşaklığı ve dünya çapında yaygınlığı içinde, Cumhuriyetçi düşünceye kendilerini adamış olan, bugün bir araya gelmiş Fransız yazarlar, diğer ülke yazarlarının ve düşünürlerinin kendilerine yetişmelerine ihtiyaç duyduklarını düşünüyorlar; onlara ellerini uzatıyorlar, ve halkların Enternasyonal'ine eş çizgide düşünce Enternasyonal'ini yaratma çağrısında bulunuyorlar.

Böyle davranırlarken, şovenlerden daha çok yurtseverler. Aralarından çoğunun ışıldamasına katkıda bulunduğu ve zaten şimdiye dek hep soylu işlere hizmet etmiş olan ulusal dehanın bir yanıyla zilyeti olduğu her biri, —birey ya da ulus— birinin iyiliğinin, tümünün iyiliğine bağlı olduğunu çok iyi biliyor. Acı çekenlerin ve ölüme gönderilenlerin davasının coğrafi sınırlar içine sığdırılmayacağını, gerçeğin ne boyutları ne de sınırları olduğunu haykıran kişi, ülkesini ancak onurlandırır. Adalet hiçbir yerde yanılmaz, ideal büyürken güzelleşir.

Bu yeni grubun yazarları arasındaki işbirliğini

belirleyen düşüncenin anlamı buydu. Kafa emekçilerinin doğrudan doğruya kendilerini ve başkalarını hedefleyerek sırtlandıkları bu yükümlülükler gündemdedir. Bunun, kimsenin gözünden kaçmayacak manevi bir önemi vardır. Kamu yararını seven ve içeren özgür düşüncenin ailesi olan birlik, düşüncenin özenli sürekliliği kuruldu artık. Birlik, Fransız edebiyatının en saygın, en beğenilen üstadının; Anatole France'in örneğini izliyor, öğütlerini benimsiyor.

Birlik, büyük olayların ivmesiyle, yeni iyi niyetlerle sürekli büyüyecektir. Tüm arkadaşlarımızı, saflarımıza dostça çağırıyoruz.

Katılanların üstlendikleri görevin, ön yargılarla, çok ustaca beslenen yanlışlarla ve özellikle insanları birbirinden ayıran ve yalnız bırakan, onların şu ana dek körü körüne birbirinin üzerine atılmasına yol açan cehaletle savaşmak olduğunu belirtmek amacıyla gruplarına ve gruplarının ilk yayın organı olan dergiye "Aydınlık" adını seçtiler.

Uyanan muazzam halk gücünün, zincirlerini kırmak için bugün, artık kimseye gereksinimi yok. Bilinçle başına geçtiğimiz hareket, biz olmaksızın da zafere ulaşacaktır. Demokrasiyi yıkmak mümkün değil. Ne var ki, insanlığın bu kaçınılmaz dirilişi, düşünceyle aydınlandığı ve yeryüzü duru bilinçlerle olduğu kadar iradelerle de donandığı takdirde, daha dingin ve daha güzel bir gelişme yolu izleyecektir.

L'HUMANITE,
1 Mayıs 1919

Avukat bay Marius Moutet'ye

Sevgili üstadım,

Cuma günü ceza mahkemesine gelip ifade vermem ve Alfred Dominique —onu ancak yazılarından tanıyorum ama karakterine ve yeteneğine büyük değer veriyorum— hakkında inançlı bir eski asker ve bir edebiyat adamı olarak tanıklık etmem olanaksız. Ama tanık sandalyesinde söyleyeceklerimi yazabileceğimi düşünüyorum.

Kendi isteğimle muharip er olma onuruna erdim. Rastlantısal olayların ardından, Fransız askerlerinin hayatını kurtararak ve başka olaylara gönüllü katılıp birliğime yararlı olarak ilk övgümü alma sevincine eriştim. Üç kez başka yere aktarıldım ve cephede, bulaşıcı hastalık yüzünden birinci derecede çürüğe çıkarıldım. Birçok arkadaşımın görkemli kahramanlığı karşısında önemini yitiren alçak gönüllü hizmetlerim, kuşkusuz, büyük bir değer oluşturmuyorlar; ama bunları anımsatma hakkını kendimde görüyorsam, bunların gerçek yurtseverliğin kin ve savaş tohumları ekenden nefret etmek olduğunu söyleme hak-

kını bana verdiklerini düşündüğüm içindir. Kardeş gibi olduğumuz çok sayıda tanınmış ya da bilinmeyen savaş arkadaşlarımı ve tüm Fransa'da birliğimizde, benim yanımda yer alanlar beni yalanlamayacaklardır. Onlardan vekaletname almamama karşın salt bu benzerlik, bu kardeşlik nedeniyle onların da düşüncelerini dile getirdiğimi sanıyorum: Onlar cephe gerisinde milliyetçilik gösterisi yapanları hasım olarak görüyorlar.

Üstelik, yalnızca, rastlantı sonucu savaşın dışında kalmış bu insanların, doğrusu, bir ölçüde, sonuna dek birlikte yaşadıkları ölülerin tanıklığına başvurma ve onları örnek gösterme hakkına sahip olduklarına inanıyoruz; ama bu duygulandırıcı yardımdan yoksun kalmayı yeğliyoruz. Kanımıza göre, onların mezarlarına götürülecek tek uygun hareket, bir arkadaşın söylediği gibi, "eşsiz sessizlik" olacaktır. Ama hiç değilse, biz onların adına konuşmuyorsak kimse de bunu yapmayı göze almasın. Bir babanın kişisel saygınlık parıltıları yaratmak, beğenileri kendi üzerine çekmek ve en başta da bilinçli ya da bilinçsiz olarak sonuçta yeni kıyımlara neden olacak ve insanlığı uçuruma sürükleyecek siyasal-ticarî bir doktrini desteklemek için, oğlunun kahramanca ölümünü kullanmaya hiçbir ahlaki hakkı yoktur.

Namus ve sağduyu, savaş bedelini kendi canlarıyla ödemeyenlere ve yalnızca bir başkasının yaşamını tehlikeye atanlara —bu "bir başkası" çok sevilen bir evlat olabilir— ihtiyatı önemle buyurmaktadır. Yine de yineliyorum, cesetlerin yeniden diriltilmesi komedisi, onları bozguncu, sahte parıltılarla süslü bir kılığa sokmaktan, ve herkesin kutsal çıkarına karşı ölümsüz sessizliği yalan yanlış konuşturmaktan ibaret olunca, özellikle saygısızlık halini alıyor.

Bir polemikte, baro üyesi bir yazar, bir meslektaşına karşı bu konunun altını çiziyorsa hakkı var demektir. Yine, buna karşılık konunun tartışılır olduğunu düşünebilecek yargıç varsa da, bu dürüst ve aydınlık fikrin ifade edilmesini cezalandırmak gerektiğini düşünecek bir yargıç mevcut olamaz.

Konuşma ve düşünme özgürlüğü, amacını aşan ve Cumhuriyetçi ülkünün, hatta Fransa'nın evrensel ününün zararına olan bir kıskaç altına alındı, buna inanıyoruz. Bu özgürlük, en başta biz yazarların yeniden bulmak istediği özgürlüktür. Ateşli gençlik tarafından beslenen Fransız aydın güçlerin, bugün geleceğin kurtarılmasını benimseten aktif görevlerin bilincine ererken, sayıları giderek artmaktadır. Demokratik düşünceyle, ülkemizin soylu özgürlükçü gelenekleriyle aynı zamanda da en temel çıkarlarına uygun yüce bir yurtseverlikle dolu olan, bu hareketli seçkin tabaka, öncelikle tartışma hakkının alabildiğine geniş olmasını ve dürüst içtenliğe saldırılmamasını arzu ediyor.

Haziran 1919

YENİ ZAMANLARA DOĞRU*

Sevgili dostlar,

Burada oluşturduğumuz görkemli ve kardeşçe topluluğa, mutlu şöleninizin benim için ne büyük ödül olduğunu, bu akşam cömert dostluğunuzun duygu ve düşüncelerini bende simgeleştirerek katılmanızla, ne denli onurlandığımı söylemek isterim.

Paul Désanges, Jean Longuet, Marcelle Capy, Henry Marx, İlan Ryner, Monette Thomas, Georges Pioch, Vaillant Couturier, Ramsay Mach Donald, Buxton, Victor Cyril, tüm savaş arkadaşlarımın sevgi ifadesi olarak ve her zaman hizmet etmeye hazır olduğumuz güzel davaya, adımı, büyük bir içtenlikle istemenizden dolayı size şükranlarımı ifade edebileceğim sözleri bulabilmek isterdim.

Kardeşlerimin sevecenliğinden ve yakın dostlarımın yargısından gurur duyuyorum. Bu çok iyiniyetli, sizin için çok önemli olduğuna göre benim de daha az benimsemediğim bir yargıdır. Yaptıklarımın

---

* 1919 Haziran'ında Bilim Adamları Derneği Salonunda Henry Barbusse adına verilen yemekte yapılan konuşma.

yanısıra, yapmak istediklerimi de bilmekte ısrar ediyorsunuz. Bir yazarın sesi gerçekliğini yalnızca uyandırdığı yankıyla sağlar. İçtenliğimi kavrayarak bana kazandırdığınız, bu başarıdan övünç duyuyorum.

Çalışma ve ritm seslerinin büyüdüğü duyulan, genç sanat işçilerine, bu canlı ve pırıl pırıl "La Forge"a, bugün bana sunulan dostluk kanıtı için borçlu olmanın benim için ne denli gurur verici olduğunu söylemek isterim. En karanlık anlarda "La Forge" rahatlatıcı bir örgütlenme ve yeniden canlanma örneği vermiştir. Sevgi dolu bir saygıyla sizin gençliğinizi, sizden taşan parlak geleceği selamlamak isterim.

Gelecek, bağlı olduğu ve adının ölümsüzlüğünü simgelediği şimdiki zamandan daha önemlidir. Günümüz bunalımı içinde iradelerimizin tüm direnciyle geleceğe doğru dönüyoruz.

Sevgili dostlarım, hepiniz burada sizin adınıza rahat rahat konuşabileceğim kadar özgür, görkemli, çok değişik bir bütün oluşturuyorsunuz. Bizi birleştiren bir inancı anımsatmak sınırları aşmak olmayacaktır sanırım.

Kaderin bizi hep birlikte, çevremizi saran ve bizi uçuruma iten çok ciddi bir konjonktürün ortasma attığı şu ağır günlerde, düşünmesini bilenlere görev düştüğüne inanıyoruz. Bu görev gerçekle ilgilenmemiz ve onu, yalnızca gerçeğin yararlı olduğu, esenlik getireceğini bilerek savunmaktır.

Yazarların, sanatçıların işlevi her zaman doğrunun parıltısı ya da çekici güzelliğini, iyiliğini gözetmek olmuştur. Ama gerçek nerede noktalanmaktadır? Hayatını kazanır gibi doğruyu elde etmek için gereken çabanın sınırını kim çizecek?

Buradakiler düşünce emekçilerinin işlevinin, uzun geçmişte olayların kökenine inerek, insanların ortak

yaşam koşullarına ve onların yazgılarına inerek doğruyu araştırmak olduğunu bilirler. Buna toplumsal eylem denir. Sözcük ne olursa olsun, bugünkü göreviniz burada yatmaktadır!

Zaman, yaratıcı ve kültürlü insanların temel çıkarlardan uzakta; kamuoyundan, ışıldayan ve inşa edilen karşısında hafiflikle ve zayıflıkla gözlerini yere indiren, kendini beğenmiş bir tavırla kafasını çeviren kamuoyunun sağlıksız kayıtsızlığından uzakta, ayrı bir köşe tutan eski moda davranış zamanı değil artık. İçinden çıkılan durumun korkunçluğuna duyulan tehlikeli tepkiyle, içine girdiğimiz durum görülmek istenmiyor. Unutkanlık kötülüğünün ve yanlışın tohumları ekiliyor. Halkın büyük bir bölümü uyduruk ve "zararsız" eğlenceleri yeğlemekte ve sanat yapıtlarını, kendilerine muhtaç olan bir tür oyun olarak değerlendirmekteler. Bazı sanatçılar da bu kopuklukla suç ortaklığı halindeler. Bu karanlık ve hoyrat atalet, olayların gidişi üzerinde ağır bir yük oluşturuyor; atalet ne denli pasif olursa olsun, bir fikirdir, bir silahtır.

Hissedilen komedilerin ve dramların ötesinde, gelip geçenlerin bize taşıdığı yankıların ve yansıların ötesinde, düşüncelerin büyük dramı yaşanıyor; tüm ötekiler buradan kaynaklanıyorlar. Gözle görülemeyenler ve çok güçlü olanlar var; nedenlerin birbiriyle çatışması ve sonuçların kaçınılmazlığı var; canlı güçlerin patetik yasaları, inançların ağırlıkları var. Birçoklarımızın tanımlamayı vardırmaya çalıştıkları ve herkesin dikkatini yoğunlaştırması gereken nokta, buraya dek uzanmaktadır.

Bu manevi ve ahlaki karışım, bu insanüstü karışım aslında öylesine ürkütücü ve öylesine derin ki, şimdiki yaşantının bunun yanında soyut kaldığı söy-

lenebilir, çünkü bu karışım her şeyi sürüklemekte, düzenlemekte ve kurban edebilmektedir.

Bugün bunun bizi sardığını hissediyoruz. Tüm ezilen kutsal yığınlar eski evrensel biçimlerini alarak uyanıyorlar, harekete geçiyorlar. Düşüncelerden çıkan geniş olaylar bizi itiyor, sarsıyor. Her yanda varlıklarını görüyoruz. Sanki yolda karşımıza dikiliyorlar, kapınızı çalıyorlar. Doktrinlerin kaçınılmaz sonuçları, karışık zamanlarda çağların ötesinden gelip kutsal yemeğin* ortasında ortaya çıkan şu nurlu mektuplar gibi bize görünüyorlar. Baltazar'ın işaretleri gizemli oldukları için korku vericiydi. Bunlar ise ne oldukları bilindiği için korkunçlar. Bilmeceleri açıklayan, kehanetleri anlatan sihirbazlara gerek yok artık. Bulunduğumuz zamanda peygamber olmak için yalnızca gözlerini içtenlikle açmak yeterlidir; en alçak gönüllü ve yalın düşünceli bir insan bile, bir kurtarıcı kimliğiyle dikilebilir ve yalnızca bir lirden çıkabileceği sanılan sesler çıkarabilir!

Ahlaki ve toplumsal gerçek herbirimizi adımızla çağırıyormuşcasına bize yöneliyor. Kolektif yaşam herbirimizin yaşamını adeta şiddet kullanarak ele geçiriyor.

Toplum delilik içindeyse, bireysel ağırbaşlılık da saflıktır. Yaşamdan korkan sanatçı, özel tiyatrolara yaraşır ve yanılsamalı dekorunun içine kapanırken, karanlık ya da aydınlıkta milyonlarca kişi şimdiki durumlarından birazcık daha fazla mutlu olabilmek için el yordamıyla aranırken; devletlere özgü gerekçeler, hesaplanmış fırtınalar ve antik çağdan beri süre gelen kaçınılmaz olaylar çoğalıyor, halkı soyup soğana çeviriyor, eziyor ve katlediyor. Dehayı, ya da

---

* İsa'nın havarileriyle birlikte yediği yemek (T.Ç.N.)

alçakgönüllü bir deha olan mutluluğu söndürüyor, evlerin sığınaklarını, bulut misali dağıtıyor; ülkeleri, güneşin ve ilkbaharın kıraçlaştırdığı toprak parçalarına dönüştürüyor; geriye kalan zavallı insanlarla savaş alanlarını dolduruyorlar. Her birey barışla, yıkımla, öldürmekle ve ahlak bozukluğuyla topluma bağlıdır.

Ama bununla birlikte, çok güçlü düşüncelerin zafer ya da bozgunu, insanların iradesine bağlıdır. Dört bir yana dağılmış olan öz ailelerini yeniden oluşturduktan sonra, insanlara, binlerce yıllık uygarlığın bizi aşama aşama, bir mutsuzluktan bir diğer mutsuzluğa sürüklemiş olduğunu, ve şimdi yeryüzünün kalbinin çizmeler altında güm güm attığı bu karışıklıkta nelerin ortaya çıkacağını göstermek eğitimcilere ve rehberlere düşmektedir.

İnsan düşüncesi ikiye ayrılmıştır. Düşünce taşıyıcıları iki gruba bölünmüştür : Toplumsal düzende bir değişiklik isteyenler, olayların eski düzeninin sürmesini isteyenler ya da kabullenenler. Bu iki en uç nokta arasında boy gösteren tüm eğilimler önemsizdirler, çünkü kesinlikle ya biriyle ya da ötekiyle sonuçlanırlar; ve **sonuçlanması gereken hiçbir şey artık yarıda kalamaz.** İçten olma görevinin ve haklı olma gücünün nereye dek uzanabileceğini sanatın büyük olanaklarıyla göstermek için, düşünce askerleri bu kutsal, ideal savaşa, kararlılıkla girmelidirler.

Haklı olmak! Her zaman haklı olduğumuza kesinlikle inanıyor muyuz?...

Yakınlarımızı sonsuzluğa dek yaşam için yaşam savaşına ilerlettiğimiz, sürüklediğimiz zaman bir kuşku, bir acı duymuyor muyuz?

Ama geçmişin yaşıdığımız anı ne hale soktuğunu çok iyi görüyoruz. Kanlı tarihin hamurunu yoğuran tüm yanlışları, tüm safsataları görüyoruz; dürüst in-

sanın açık sorgulaması karşısında kâğıttan şatolar gibi yıkılan bu düşüncelerin eserlerini görüyoruz. Yapay ve sahte olanı sürekli kılan, ayrılıkların olmadığı yerlere zorla ayrılık sokan, ayrılığın bizim kadar canlı ve derin olduğu yerlerde ayrılığı silmeye çalışan, sınırsız doğrulara ket vurmaya kalkışan geleneklere inanamayız artık. Otoritenin cinli perili formüllerine, bugüne kadar yeterli kabul edilen sözlerin büyülü gücüne artık inanmıyoruz. Dünya, insanların öldürücü kayıtsızlığı ve hayvani cehaleti yüzünden yaşamla sürekli oynayan çocukca yasalara göre yürüdü.

Çoğumuz doğaüstü güçlerin, Tolstoy'un büyük kitaplarından çıkan şu kurtarıcı gizemciliğin yardımını hiç görmedik. "Bireylere indirgenmiş dinsel inanç, birkaç müminin elinde, kesilmiş bir çiçekten başka bir şey değil."

Oysa insancıl sözleriyle inançtan çok daha güzel konuşan akla ve bilince hepimiz başvururuz. Gerçek, insanların düşüncesindedir. Bir toplumsal kesinlik olduğuna inanırız.

Bu belirgin durum yalın ve aydınlıktır. Bize, gerçeğin ve iyinin, zamanımıza dek hüküm sürmüş olan doktrinlere, çağdaş uygarlığın tüm formüllerine, militarist anarşiye ve milliyetçi ütopyacılığa, rastlantısal ayrıcalıklar sonucu insanın insan tarafından sömürülmesi düzenine, geçmişi adaletin uzun süreli kurbanı haline getiren küçük insanlara korkunç cezalar layık gören, ve hâlâ yıkıntılar arasından yeniden doğduğunu gördüğümüz her türden despotizme taban tabana zıt olduğunu söylemektedir!

Sevgi ve acıma, yalnızca tek bir doğru mevcut olduğuna göre, mantıkla uyumludurlar. İlerlemenin nedeni tüm insanların davasıyla belirgin bir şekilde iç içe girer; adalete duyulan sonsuz saygının nedeni açık-

tır: Adalet; bu sözcük bu canlı ve çırpınan, bu gerekli, hakkını talep eden ve kendisine çağıran sözcük aynı zamanda ahlak yasası, akılcı yasa, yaşayan halk anlamına geliyor.

Artık yeniden geçmişin içine düşmek istemiyoruz. Yazarlar, sanatçılar, başka bir deyişle emekçilerle birleşmiş düşçüler, yapıtlarımızı hangi halde olursa olsun evrensel kurtuluş hareketiyle uyumlu hale getirmeyi savunuyoruz. Gaspedilmiş bir sürü yüzyıldan sonra, zayıfların gücüne ve yoksulların zenginliğine yeni doğan neşeli bir güvenle bakıyoruz.

Bizimkiler —Fransa'nın dürüstlük düşüncesini temsil ettiği zamanlarda— eski dünyanın dönüşünü vaaz ettiler ve hazırladılar, daha önce var olanın korkutucu saçmalığına karşı, hepimize, olduğumuz gibi hepimize, bir sürü gereksiz kıyımlardan sonra, sonucu belli olmayan bir duruma karşı ayaklanmayı öğütlediler ve bizi buna hazırladılar. İnsanlığın belirtilerinin her yanda parıldadığı ve patlak verdiği bu yeniden başlayan hareketine katılmak istiyoruz. Dünya üzerinde haklılık ve haksızlıklar karışımına, özgür düşüncelerin sağduyulu ve büyük katılımını, yorulmadan taşımak istiyoruz; görkemli teorilerin bulutlardan yere inmesi; iyi niyetlerin iradeye dönüşmesi, düşlerin emekle somutlanması için yapabileceğimiz her işi yapmak istiyoruz.

Doğrunun yakıcı gücünü temsil ettiğimiz için artık bize hayalperest demeye cesaret edilemiyor. Ama, bütün kötülüğün kaynaklandığı köleliği yok etmek istediğimiz için, hâlâ kin duymayı öğütlemekle suçlanıyoruz. Biz ise, Epictète'in edilgen düşünme çabalarına, hareketin erdemini eklemek, ve bugün olabileceği haliyle Spartaküs'ün soylu iradesini öğütlemek istiyoruz.

Ne denli büyük olursa olsun tüm katışıksız gelişmelere katkıda bulunmayı arzuluyoruz.

Biz doğrunun safını oluşturuyoruz. İnsanlar, bildikleri zaman kurtulmuş olacaklar —ve bunca resmi sövgüden sonra, hak, güce dönüşecek. Eylemimizin etkin olması için namuslu ve aydınlık bir eğitimden başka bir şeye ihtiyacı yok. Ne mi istiyoruz? Sayımızın artmasını. Bu her şey demektir, sayılamayacak kadar çok olduğumuz gün, burada ve dışarıda, her yerde —çünkü gerçekte yabancı diye bir şey yoktur— ellerimizi uzatacak ve birbirimize "Engin doğal yasalara ve yaşama karşı aynı saygıyı duyuyoruz" diyeceğiz; o gün zaferi kazanmış olacağız, o güne dek hep var olan büyük mutsuzlukları, sonunda yok etmiş olacağız. Çoğumuz bu kutsal görevi, şimdiden uzaktan duyulan aynı lütuflarla, aynı zararlarla onurlandırılan, coşkunun ve ateşliliğin yüce içsel güçlerinin desteklediği sözlerle sonuçlandıracak.

Sevgili dostlarım, bir tür tufandan sonra kardeşçe bir arada yaşama olanağının verildiği bu çok görkemli çağda her şey bize, şimdi ve sonsuza dek —büyük insanlık davasından yana ve büyük bir idealin özgürlüğü için olması koşuluyla— birleşmemiz gerektiğini haykırıyor. Sahip olduğumuz en değerli ögede birleşelim; sahip olduğumuz tek şey, inancımız ve umudumuz olsa da, bunu birbirimize iletelim. İnsanın içini titreten bu ışıkta tüm birliklerimiz eksikliklerini giderecek ve güçlenecektir. İnsanlar bir araya gelecek ve birbirini sevecek; sanatın ilahi bir bencilliği hayata geçirdiği, kendini tutsak etmekten ve dar boyutlar içinde kalmaktan övünç payı çıkardığı zamanlar geride kaldığına göre, seçkin tabakanın başı boş bırakmakla kötü ettiği şu saçma duyumsuzluk sona erdiğine göre, tümümüzün hak etmemiz gerektiği şu yeni zamanların başlangıcında, ortak bir çabayla düşünceyi yerinde sürdürmesini bilelim.

ESKİ MUHARİPLER NE İSTİYORLAR*

Sevgili dostlar,

Size söylemek istediklerimi kâğıttan okuduğum için özür dilerim. Ne yazık ki, savaş hastalığının sonucunda oldukça güçten düşmüş olduğum için, biraz tatsız da olsa, yazı gibi bir yardımcıdan vazgeçecek kadar gücüme güvenemiyorum.

Ama bunun ne önemi var! Öncelikle aranıza gelmek istedim, tıpkı tüm arkadaşların, kafa ve kol emekçilerinin çağrısını yanıtlamak, uzaktan ve uzun zamandır kardeşçe ilişkiler içinde bulunduğum ve dün, işçi bulma kurumu'nda bana o denli açık yüreklilikle ve içtenlikle ellerini uzatan Lyonlu militanların samimi, canlı ve hayran olunacak kalabalığına karışmak için Kongre'ye gelmiş olduğum gibi.

Sizi yüz yüze gelmeden önce tanıyan ben, tüm kalbimle selamlıyorum. Ortak bir ruhumuz var; hepimizin birleştiği düşüncelerin, sözlerin kardeşçe iliş-

---

* Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği Kongresi'nde yapılan konuşma (Lyon, 7 Eylül 1919).

kileriniz içinde çınladığını hissetmek, benim için coşkulu ve derin bir sevinç oluyor.

Bu denli basit ve aynı doğruları düşünenlerin sayısı neden daha fazla değil?... Günümüzde akılcı olabilmek için, gözü peklik ve bir isyan ruhuna sahip olmak için, olayların karmaşası içinde gerçek akıllının bir tür deli gibi gözükmesi gerekiyor sanki!

İnsan, aynı yapıdaki, kafaları birbirine benzeyen, beyinleri birbirinin aynı olan insanların bu denli basit şeyler üzerinde nasıl olup da anlaşamadıklarını, şaşkınlıkla, hatta acıyla soruyor. Oysa özünde ve somut olarak sağduyudan ve bilinçten kaynaklanan ana ilkelerinde her zaman anlaşma sağlanabiliyor. Zaman zaman herhangi bir Evangelist,* herhangi bir ahlakçı ya da ozan ya da herhangi bir toplum bilimci gerçeğin parıltılı tepelerini duyarlı kılıyor, ama tüm bunlar hemen ardından karanlıklar ve yıkıntılar içine düşüyor, tıpkı savaş gecelerinin anlık aydınlanmaları gibi.

Yine de toplumlar cinli perili formüllerle yönetilmiyorlar. Adalet, eşitlik, zorunlu çalışma, herkesin hakettiği ödülü alması gibi, yasaları ve insanların kendi arasındaki bilinen derin benzerliği, —bu her şeyi uyum, denge ve barış içinde kılmalıydı— anlamak için uzman, teknisyen olmak ya da bilmem hangi karmaşık bilime başvurmak gerekmiyor.

Ahlaki ve toplumsal doğruluğu görmek zor değildir —hayır, zor olan bu değildir.

---

* Evengelist: Dört İncil yazarından biri. (T.Ç.N.)

Şu ana dek hep öyle oldu. Geçmişe, insanların yazılı tarihlerinden daha gerideki zamanlara bakacak olursak altmış yüzyıllık tarih içinde, halk yığınlarının birkaç kişinin iktidarına boyun eğdiğini, ezildiğini, bu büyük yöneticilerin amaçlarına hizmet etmek için birbirlerinin üzerlerine saldırdıklarını ya da boğazlandıklarını ve tüm yaşamlarıyla ya da ölümleriyle kendi çıkarları uğruna, esenlik, mutluluk, ya da zafer uğruna değil, bu adamların ya da bu yıkıcı sınıfların yararına, üretimde bulunan halkları görüyoruz.

Zaman akışı içinde, kısmi özgürlüklerin bulunduğunu çok iyi biliyorum, ancak bu özgürlükler yalnızca halkı ezenlerin kadrolarını genişletti. Köleliğin ad değiştirdiğini çok iyi biliyorum; ama şekil değiştiren sözcüklerin ardında, aynı olgu varlığını sürdürüyor. Sıradan bir kişi günümüzde antik çağdakinden ve ortaçağdakinden daha fazla insan sayılmıyor. Ne büyük barış girişimlerinin yararında, ne yönetimde, ne girişimcilikte, ne de kendi elleriyle sonuçlandırdığı halde büyük savaş işlerinde bir payı var. Yaşanılan olayların sunduğu korkunç ve karşı çıkılamayacak kanıtlar mevcut. Ne yazık ki bu kanıtlardan yararlanacağız. Daha dün, yüksek diplomasinin ve kitleler tarafından yaklaşılamayan bir iktidar gücünün karanlık yollarında sürüklenen bir oldu bitti içerisinde, otuz milyon insan, kendini çarkın içinde buldu, kendi isteminin dışında, parçası oldukları canlı kütlenin diğer yarısını katletti. Dün diyorum; bugün de savaşın hemen hemen her yerde sürdüğünü, yarın da her yerde yeniden başlayacağını çok iyi biliyoruz.

Bu konuda yığınlar, toplumsal boşlukların derin bir birikiminden başka bir şey değildir. İnsanlar bir sayının sağında sıralanan sıfırlardan başka bir şey değildir. İşte, toplum bu hesaplanması güç canavarlık, bu iğrençlik, bu delilik üzerine kurulmuştur.

Böylesi olayların sürmesine ve gelişmesine gerekçe sayılan nedenler; insan toplumunun, başlangıcından bu yana uğruna saçma ve kanlı dengeler kurduğu, insan toplumunu insanlığa karşı işleyen bir tür makine haline getiren nedenler... Bunları tanıyoruz.

Bunlar, maddi alanlarda, iktidarın onu ele geçirenlere— kim olursa olsun— kazandırdığı somut güce, iktidardaki oligarşilerin yalnızca kendi tekellerine aldıkları etkin zenginlik gücüne dayanırlar.

Bunlar, manevi alanda ayrıcalık taşıyıcılarının benimsettiği düşünceler ve ön yargılara yarı doğaüstü saygılığa bağlı olurlar; anlaşılmaz bir şekilde sağduyudan yoksun, insanı genellikle, her zaman inandığına inanmayı, sınırlı bir içgüdü gibi, bir günah gibi, ferahlatıcı imana kendisini vermeye iten bir tür hayvanlığa dayanırlar.

Bunlar, tek sözcükle, yazıldıkları ya da bağrış çağrış söylendikleri için, korku duyularak geleneksel efsaneleri onaylayan, alışkanlıkla boyun eğen, neden olarak sunulan gerekçeyi nasıl isteniyorsa öylece kabullenen; kötü eğilimlerinin desteklenmesine, utanç veren bir tarzda izin veren; gürültü patırtılarla ve sahte parıltılarla bağnazlaştırılmasına göz yuman; milliyetçilik demek olan bu büyük berbat işlere, kutsal haçlı savaşlarındaki gibi angaje edilmesine izin veren insan soyunun, büyük manevi hastalığı olan dar görüşlülüğünün geçmemesi için ayak direten milyonlarca sömürülenin cehaletine dayanır.

Savaş arkadaşlarım, siperlerde bulunduğumuz sı-

rada hareketlerimizin nasıl kendimize ait olmadığını, bedenimizle, tüm varlığımızla katıldığımız, ama yine de bilmediğimiz ortak hareketlilik içinde kendimizi yitirdiğimizi anımsarsınız. Bu ayrılık, her birimizin bu tutsaklığı, savaşa özgü değildir. Yoksulluk ve askeri güçsüzlükler için geçerli olan, genellikle tüm halkın yoksulluğu için de geçerlidir. Her koşulda, bireyin çevresine duvarlar örülmüştür; ortak bir bilinç, hatta tek bir irade insanları silahlandırmadığı sürece, insan saygı görmeyecektir.

KURTARICI SOSYALİZM

Ne var ki, olayların yakında değişeceği bir zamana geliyoruz. Bundan böyle, olaylar ancak büyük bir alt üst oluşla değişebilirler.

Savaşın yarattığı karışıklıklar, eski barbar yasaların yararsızlıklarını ortaya çıkardı, insan bilinci uyandı ve sizler bunun canlı kanıtısınız.

Halklar kendilerini ezen kokuşmuşluk ve adaletsizlikten kurtulmaya, dünyanın diğer kısmının onlar üzerinde uyguladığı baskıya karşı zincirlerini kaldırıp atmaya çalıştılar, hâlâ da çalışıyorlar.

Daha dün doğan —doğar doğmaz da antik çağdan beri süre gelen kötülükleri sona erdirmediği için aptalca, daha doğrusu riyakarca suçlanan— sosyalizm istikrarlı bir şekilde yükseliyor —doğduğundan bu yana yaşadığı bölünmeler arasında da büyümesi ve kendini kanıtlaması bir gün olsun durdu mu?— ve yalnızca nicelik hesabıyla bir gün her şeyi ele geçirebileceği artık açıkça görülmektedir.

Şu halde cehalet silinecek; doğruluk ezelden beri var olan kurbanlara, alet kurbanlarına, topun ağ-

zındakilere ve sakatlanmış ruhlara kendini gösterecektir; yanlışları, safsataları, putları yok ederek, bağlı olunan ideal çerçevesinde, düzenin bizatihi kendisi olan yeni bir düzeni doğruluk oluşturacaktır.

BİZ DÜZEN YANDAŞIYIZ

Ülkümüz bir düzen ülküsüdür. Bizim olan, ve bizden başkasının olmayan bu düzen kavramının çevresinde birbirimize sıkıca sarılalım; bu kavramın düşman kamp tarafından, tutucular, "düzenin" yüzyıllık karışıklığın boğucu bir şekilde ayakta tutulmasından başka bir anlam taşımadığı geçmiş zamanın insanları tarafından gaspedilmesine izin vermeyelim.

Sonunda öngördüğümüz toplum kötülükten ve anarşiden arınacak düzene kavuşacaktır: Bu toplum, yalnızca kafa ya da kol emeğinin onurlandırıldığı ve ödüllendirildiği, yalnızca çabanın dürüstçe elde ettiği kazançların onaylandığı bir toplum olacaktır, çünkü bu kazançlar kabardıkları ve üretim değil spekülasyon anlamına geldikleri zaman kamuya karşı işlenen suçlar ve cinayetler sayılacaktır; kısacası bu toplum her türlü ayrıcalığın ortadan kaldırıldığı ve eşitliğin hüküm sürdüğü, gerçek toplumsal düşünceyi, evrensel düşünce olan yeni düşünceyi yaşatacak olan toplumdur.

Evet enternasyonal gerçek, çok açık ve eksiksiz toplumsal gerçektir.

Yeryüzünde alabildiğine bireysel olan çıkarlar mevcuttur; bir de tüm insanlara uygun olan büyük bir çıkar vardır. Ve bu ikisinin arasında, soyutlamalar, kurgular ve gizemcilikler halinde sözde ulusal çıkarlar kendilerini gösterirler. Hâlâ sınırların ve sı-

nıfların bölmekte olduğu topraklar üzerinde, tek bir halk ve tek bir sınıf emekçiler sınıfı yer almalıdır.

Geleceğin tüm güzelliği ancak bu temel üzerinde yükselebilir.

Bu ülkü, bu erek belki uzaktır. Belki de ne sanıldığı kadar zor ne de ulaşılması sanıldığı kadar uzun sürecek. Çünkü olayların eski gidişatı, kötülüğün mantığına, kendi iradesinin yıkımına doğru hızla yol alıyor, ve hergün aşılmaz zorluklar içinde, giderek daha derinlere çöküyor. Ülkümüzü, her yanda ve her zaman gözler önünde, kafada ve yürekte bütünüyle canlı tutmak gerekiyor. Doğruluk ülkümüzdür. Size ne söylenirse söylensin, ülkümüz ütopyaya karşıdır. Çok güçlüdür, akılcılığı ve doğruluğuyla karşı konulmaz bir gücü temsil eder. Bir gün, fetişler ve putlar sayesinde değil, bayraklara, bu ticari ve saldırgan etiketlere, bu korkunç oyuncaklara inanmakla değil, gözlerimizi yukarıya kaldırarak kendimizi doğru olana göre yönlendirdiğimizde, zafere ulaşacağız.

Bugün darmadağınık durumda olan, ama halk yığınları içinde hâlâ ağırlığını duyuran ve direnen cehalete, ön yargılara karşı savaş vermemiz gerekiyor.

Kurulacak olanın yerinde, kurulmuş olan dikiliyor; **statüko**, ondan yararlanan parazitlerin ve onu elverişli kılan ya da ödeyenlerin inatla savunduğu statüko. Ama bu kötü eski sistemin savunucuları salt bunlar değil. Bu sistemde, aynı zamanda onu korumak için, kayıtsızlar da görev yapıyor. Şu gerçeği derinlemesine iyi kavrayalım: **değişme için çalışmayan, hüküm süren kötülük için çalışıyor demektir.** "Aydınlık" grubunun tespitlerinden biri şöyle dile getiriliyordu: "Hiçbir iş yapmayanlar statükonun militanlarıdır"

Hilebaz tutucular dayanışma gerekliliği tezini

yardıma çağırdıklarında sundukları kanıtlara karşı bu tespiti yineleyelim. Savaş sırasında: "Sonuna dek mücadeleyle, esenlik için birleşelim; şimdilik kişisel çıkarlarınızı hiç düşünmeyin" Savaştan sonra: "Sonuna dek çalışmayla, esenlik için birleşelim; şimdilik bireysel çıkarlarınızı hiç düşünmeyin. Politika yapmak yok. Tartışmayalım!" Sansürün yasakladığı bir afişte söylediğimiz gibi **bu ılımlılık çağrısı tarafından ve hapishane gardiyanları tarafından tutulup yükseltildiği zaman çok tehlikeli bir hal alır!**

Ne ki ilerleme yolunda güvendikleri silah, körü körüne muhalefet değil —tam tersine— şu zararlı ve gülünç sözcüğün ifade ettiği süreç, şu yarı önlemdir: örtbas etme. Bu, kısmi ve yetersiz bir ödündür, avı karanlığa atan oportünizmin sahte ağırbaşlılığı, küçük çıkarı kurban eder, çünkü acil ve önemli olan "bu, her zaman elde edildi" demekten oluşan safsatayı kurtarmaktır. Dikkat!

Kurtulacağımız ve bizi hâlâ her yandan kuşatan yolsuzlukların sıkı bir ağ oluşturduğunu unutmayalım. Söz konusu olan yeniden boy verecek olanı budamak değil, onu kökünden söküp atmaktır. İnsanların birgün gerçekleştirememesi olanaksız olan görkemli programın, hiçbir tarafı uzun zaman birbirinden kopuk kalamayacaktır. Yoksa, karikatürden, yanılsamadan ve yalandan başkası elde edilemez.

"MİLLİYETÇİ SOSYALİSTLER"

Zaman zaman çok iyi niyetli olabilen arkadaşlarımızın çoğu, bu ödünlerin büyük sonuçları karşısında körleşiyor. Aralarından "milliyetçi sosyalistler"i örnek olarak verebiliriz.

Söcükler birbirleriyle uyuşmuyorlar, çelişkili gerçeklikleri kaçınılmaz olarak çarpışmaya mahkûm görünüyor. Enternasyonalist olmadan, özgürlükten yana olunamaz. En başta, ilke olarak, kısıtlı sınırlar içinde ve dayanışma duygusu ile eşitlik düşüncesi çitlerle çevrili iken yapay bir karar benimsetilemez; uzayın nasıl sabit ufukları yoksa, adalet kavramı da içsel engeller içeremez; dahası, gerçekten, büyük reformlar ancak uluslararası olabilir. Bir kez daha yineleyelim: doğru görmek için uzağı görmek gerekir. Düşüncemiz hem bugünü, hem de geleceği içermelidir.

Akılla ve bilinçle bir bütün oluşturan kişisel bir inanç inşa edelim, işte o zaman çevremizdeki yazıların ve sözlerin ağırlığını, dekor değişikliklerinin anlamını yargılayabilmek için güçlü oluruz. Ve sürekli yinelenen doğuştan ayrıcalıkların kaldırılması, üretici güçlerin ortaklaşa kullanılması, kadın, erkek herkes için mutlak öğrenim eşitliği, çoğunluğun doğrudan iktidarı ve enternasyonalizm sözkonusu olduğunda, yineleyelim, birbirini tutan, birbirini doğal olarak içeren ve biri olmaksızın ötekinin hareket edemeyeceği bir ağırbaşlılık ile akılcı ve pratik gerçekliklerin ileri sürüldüğünü göreceğiz.

ESKİ MUHARİPLER BİRLİĞİ

Size ana çizgileriyle sunduğum düşünceler, Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği'nin düşünceleridir. Bu düşünüş, bu eğilimler, bu irade, Birliğe aittir. Adını tekrarlamaksızın ondan söz edeceğim.

Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği'nin özel ve doğru olan bir amacı, bir de genel ve **ötekinden daha**

az doğru olmayan amacı var; onu önemli ve yarattığı dayanışmayı derin kılan da budur.

En başta, eski muhariplerin çıkarlarıyla ilgilenir. Diğerlerinden fazla değilse de, bu konuda oldukça çaba sarfetti. Savaştan acı çekenlerin istedikleri toplumsal onarımlardan bazılarını saptamaya katkıda bulunmak, verilen sözleri, mümkün olduğu kadar, pratiğe geçirmek Birliğin övünç kaynaklarını oluşturmaktadır. Başkan yardımcımız Jamart gibi bir insana, terhis edilenlerin yararına yapılan yasalar için —kabul edilebilir olanların tümü için— teşekkür borçluyuz. Bu yasaların en kusursuz şekli alamamış olması bizim yüzümüzden değil; ama en kusursuz hale gelmesi yine de bize bağlı olacaktır.

Elimizde bulunan canlı, olağanüstü kuvvetlerle, teknik adamlarımızın yetkinliği, Raymond Lefèbvre, Vaillant Couturier, Torrès Noel Garnier gibi militanlarımızın yeteneği ile barışçı ittifakımızın tüm dünyaya ışıklar saçacağı yakın günleri beklerken, ittifakımızın tüm Fransa üzerinde ışıklar saçmasını sağlayan birinci sınıf örgütleyicilerden Tournay'ın, Fargue'ın, Lévi'nin, Brousse'un, Georges Lévy'nin, Chaspould'un, Meunier'nin, de Rozanr'ın, Ilanot'nun, Trimouille'un, Bouchilloux'nun, daha birçok kişinin ve burada adı hepimizin dilinde olan, sevgili ve hayran olunacak arkadaşımız Branche'ın yığınları ardından yürütme becerisiyle, mücadeleyi ve haklarımızı istemeyi her zamankinden daha çok sürdüreceğiz. Birçok adı unutuyorum, ama davamızın somut simgesi olan değerli, yürekli ve kendinden bir dolu şey vermiş olan çok sayıda insan arasında, adları unutmamam olanaksız.

Ne var ki, Cumhuriyetçi Birlik salt savaş kurbanlarının özel, mesleki taleplerini savunmak ve bun-

lara ulaşmanın yolunu açmakla yetinemeyecek ölçüde, —bunu özellikle belirtmek isterim— fazlasıyla gerçeğe ve pratiğe dönüktür. Bu yaklaşımın sağladığı yararların, gerçekten demokratik olmayan bir ortamda asla büyük olmayacağını, hatta yalnızca görünürde kalacağını bildiğinden, açık, anlaşılır ve olumlu yöntemine bağlı kalarak bu düzeni istemekte ve de istediğine göre bu uğurda çalışmaktadır.

UZLAŞMAZ BİR SOSYALİZM İÇİN

Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği siyasal bir parti değildir. Onun görüşlerine cevap verecek siyasal parti zaten mevcut bulunuyor. Biz bir hasım gibi ona karşı hareket etme savında değil, taşıdığımız işlev gereği ona moral verme, zararlı, oportünist, hatta bazen milliyetçi düşüncelerin onu böldüğü ve tehlikeye soktuğu parçalanma dönemlerinde, mutlak uzlaşmazlığın ve doktrinin, el altından uzlaşmaya gidilmeksizin, arılığını sağlaması yolunda yardımcı olma savındayız —bu, bizim hakkımız dolayısıyla da görevimizdir. Savaştan sağ çıkanlar, özellikle ölümü yenenler olarak, hor gördüğümüz bir zaferin yokluğunda, acı ve sefaletin yüreklerimize sonsuza dek kalmak üzere dersini kazıdığı bir deneyim edinmiş bulunuyoruz.

Bugün, ulusal kongremizin, etiket ve kişilik gibi çocukça şeylerle uğraşmayarak, tam bir özgürlükle oluşturduğu düşüncelerin gerçekleşmesini istiyoruz. Güncel sorun olan seçim döneminde, daha büyük bir mücadele doğrultusunda tavrımıza bu irade yol gösterecektir, çünkü bugün çözümlenecek şeyleri

çözümleyecek olan gelecek sonbahardaki çekişmeler değildir.

Bunun yanı sıra, saflarımızı genişletmek ve canlı kitleyi, ilerlemekte olan idealimizin ateşli kitlesini büyütmek için herkese çağrıda bulunacağız. Savaşta yalnızca bir rastlantı sonucu ölmediklerinin bilincinde olan tüm askerlerin yanyana gelmeleri ve bir kez daha yanyana dikilmeleri için enerjimizi arttıracağız. Ölümden kurtulmuş ve yalnızca acı çekmekle yetinme mutluluğuna ermiş işçilere, oğulları ve kardeşleri ölüler ordusunun en geniş kadrosunu oluşturan köylülere, gençlere, geleceğin askerlerine, topluca öldürenlerin ve öldürenlerin yaratıcıları olan kadınlara, ayrıcalıkların kışlaya hapsolmanın ve insanın kendini ölüme atmasının, sağduyulu insanların hiçbir zaman etkilenmemeleri gereken kurumlar olduğunu göstereceğiz. Onları kandırmaya yetecek gülünç aforozların ya da tumturaklı safsataların bulunmadığını göstereceğiz.

Bugün, ulusal kongrelerini yapan enternasyonalist ve Cumhuriyetçi eski muharipler karanlıktan çıkmak için sayılarını giderek arttıracaklar; yeryüzünün her köşesinde, gelecek yıl uluslararası kongrelerini yapacaklar. Düşünmelerine izin verilmediği sürece yalnızca alet olanlar, çok daha karmaşık ve belirsiz bir kamuoyuna, ozanın beddualarına karşın, bu dünyada eylem ile büyük düşlerin kardeş olabileceğini gösterebilecekler.

Cumhuriyetçi birlik arkadaşlarım, burada bu öğleden sonra yapılan unutulmaz toplantıda bile, hep birlikte Muharipler Enternasyonali'ne ilişkin isteğinizi haykırdığınız ve görkemli bir doğrulukla yollarınızı belirlediğiniz sırada, heyecanın bizi sıkıştırdığı ya da tüm göğüslerinizin dışına yüce Enternasyonal

duasının taştığı o büyük anda, ne denli aydınlık ve bilinçli olursanız olun, gerçekleştirdiğiniz tüm işlere ilişkin kendinizden yine de kuşku duyuyor muydunuz? O sırada birileri benim yanımda şöyle diyordu: "Yemin etsen başın ağrımaz (!)" Evet, kutsal dönemlerin sarsıntısı yeryüzüne geri dönmüştü. Ama, bunu söylemek yeterli değil. Bugünkü tarihi oturumda, olayların yüzünü tümden değiştirecek bir yapıtı kurmaya başladınız ve buna karar verdiniz; Fransız devriminkinden daha büyük bir zaferi benimsediniz.

DEVRİM

Bir sözcük daha; devrimden söz ediliyor. Bizi şiddet vaaz etmekle suçluyorlar.

Anlaşalım ve olayları aydınlığa kavuşturalım.

Olanla, olması gereken arasındaki zıtlığı, akılcı bir tarzda, soğukkanlı, katışıksız ve pratik zekâyla kesinlikle, ölçüyoruz.

Yalın bir şekilde "herkesin güneşteki yerini alması gerekir" ya da "geçerli olan yalnızca çalışmadır" diyenler bu bilge ve aklı başında kişiler, sözcüklere anlamları dürüstçe verilecek olursa şu topluma en dokunaklı, en temelden sarsıcı önerileri getiriyorlar demektir. Gerçek devrimcidir.

Adaletin yerine getirilmesinde şiddet kullanılması —iddialarımızın içinde şiddet yer almadığına göre— ilke olarak, bizim ülkümüzün içinde değildir...

Ne var ki, hakim sınıfların halk yığınlarının haklarının enginliğini anlamak istemediği, gerekli değişikliklerin ivediliğini görmek istemediği, zoraki bir muhalefet hıncı içine girdikleri, hâlâ ellerinde tuttukları iktidarı kötüye kullandıkları ve tuzak kur-

mak için sözler verdikleri görülmelidir. Dünya halkı, Macaristan Cumhuriyeti'nin öldürülmesinde ve Rus Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırma girişimlerinde, herkesin hakkı olan özgürlüğe karşı birçok saldırıda bulunan sözde liberal geçinen hükümet yöneticilerinin utanç verici ve içten pazarlıklı işbirliklerini hiçbir zaman unutmayacaktır.

Sanıyorum şu sözleri Goethe söylemişti: "Düşündükçe, devrimleri halkların değil hükümetlerinin yaptığını anlıyorum."

Tüm bilinç ve enerjimizle yırtıcı, ahlaksız ve her işi yapmaya hazır ve eylemleri şimdiden başlamış olan karşı devrimcilerin yüzlerindeki maskeyi indiriyor, ve onları suçluyoruz.

Ama cellatların kurbanlara karşı onmaz hıncı yüzünden ortaya çıkabilecek olaylar ne olursa olsun, düşüncelerde sürekli ve eksiksiz bir devrimi gerçekleştirmek zorundayız. Ve işte o zaman bütünün tepeden tırnağa, şu ya da bir başka biçimde değişmesi gerekecektir. Halklar, başka deyişle biz hepimiz, Fransızlar ve —sözde— yabancılar, biz tüm insanlar, anlaşılmaz, anlamsız ya da alçakça nedenler için sömürülmekten ve kıyıma uğramaktan bıktık. Hangi genel ve ortak, soylu ve dürüst kuralların hayata geçirilmesiyle bu durumdan kurtulabileceğimizi biliyoruz. Milliyetçilerin ve gericilerin yalancı ahlak anlayışı yıkılmalıdır; daha önce "Aydınlık" adına söylemiş olduğumuz gibi, tepede olan alaşağı edilmeli, aşağıda olan yükseltilmelidir. İnsan toplumu bütünüyle tersine dönmelidir. İşte o zaman dünya layık olduğu yeri bulacaktır.

C.E.M.B. ULUSAL KONGRESİ

Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği'nin 6, 7, ve 8 Eylül günleri Lyon'da yapılan ulusal kongresi halkın kurtuluşu davasının ve kardeşlik örgütünün yararına kusursuz bir gösteri oldu.

Bu başarılı toplantılara katılan arkadaşlarımız sayelerinde, büyük kararların alındığı aydınlık iradeden ve şiddetli inançtan unutulmaz bir hatıra saklayacaklar.

Tüm diğerlerine baskın gelen ve toplantıyı karakterize eden, Eski Muharipler Enternasyonali'nin kuruluşuna ilişkin karar oldu. Vailland Couturier'in kuruluş gerekçelerini çok güzel bir konuşmayla sergilemesinden ve Komisyon raportörü, arkadaş Hanot'un bu Enternasyonale ilişkin örgütleme planını okumasından sonra, meclis, daha dün savaş alanlarında hayvanlar gibi boğazlananların evrensel birliğinin pratiğe geçirilmesi düşüncesini ve bu muazzam planını alkışlarla onayladı.

Enternasyonal esintisi Kongrenin tüm tartışmalarını canlandırdı ve titretti; kapanış toplantısında, bir gün önceki oturumda, Enternasyonal Kurulu'nun benden Kongrenin aldığı kararlara uygun olarak kaleme almamı istediği, ertesi güne ilişkin açıklamayı

tüm arkadaşlar ayakta, "dini" bir heyecanla dinlediler, ve coşku dolu bir haykırışla kabul ettiler.

"Eski muhariplerden, savaş yaralılarından, eski tutuklulardan, savaş yası tutan dullardan ve kadınlardan oluşan üçyüz şubesi bulunan Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği Ulusal Kongresi, 7 Eylül 1919 tarihli toplantısında, toplu alkışlar arasında Eski Muharipler Enternasyonali'nin ilkelerini ve kuruluş tüzüğünü onayladı.

Bu kararın alınmasından sonra, savaşta elleri silah tutmuş ve çoğu yaralar ve madalyalarla donanmış olan büyük savaştan sağ çıkmış Fransız askerleri, hep birlikte ayağa kalkarak, bir ilahi söyler gibi **Enternasyonal'i** söylediler.

Genel çıkar ve ahlaki yasalar için duyulan kayguların, sevginin ve aklın gerekliliği kaygusunun egemen olduğu hareketin bilincinde, ve hiç gecikmeksizin olumlu bir gerçekliğin inşasına girişmeye kararlı olan Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği, eski yabancı muhariplere yönelişinde, işe öncelikle eski Alman muhariplerinden başlayarak, Almanlardan Uluslararası Eski Muharipler Kongresi'ni olabildiğince çabuk toplayabilmek için kurulmuş olan sürekli Komisyonla derhal ilişki kurmalarını isteyecek, ve kararını kendilerine doğrudan doğruya iletecektir."

Bu belgeyi yorumlamaya gerek yok. Burada gözle görünen, yalnızca, ödemeleri gereken bedeli kendi bedenleriyle ödemiş, akıl ve bilinç yönünden —yeri geldiğinde— kin güdebilecek insanların sergiledikleri yıkılmaz bir irade değildir. Aynı zamanda en az bunun kadar heyecan verici olan, gerçeğe ve pratiğe dönük bir kararlılık da ortaya çıkmaktadır. Artık yalnızca sözler ve dilekler söz konusu değil. Düş, ütop-

yacıların düş gücünün yerleştiği bulutlarda kalmadı. İndi ve ayaklarını yere bastı.

Bu kararlar Kongre'de insani görevin yüksek kavranışını gösterdi. Katılanların her biri bunun bilincindeydi. Bu günler boyunca —bunu bir yandan gözlemliyorduk— Lyon'dan 1789'un büyük günlerinin estiği hissedildi. Halkların uzun süren ve büyük acılarının bir gün bizzat halk tarafından sona erdirileceği önceden görülüyordu. Bu konuda yanılınmıyordu.

Lyonlu militanları ve Fransa'nın her yanından gelen arkadaşları aynı canlı irade, aynı güçlü sevinç, aynı zafer umuduyla Zola Salonu'nda, Emek Borsası'nda, Rancy Sirki'nde bir araya getiren oturumlar arasında yapılan görkemli gösteriler baştan sona bu idealle doluydu.

Rancy mitinginde, Vaillant-Couturiler'in, Georges Lévy'nin, Noel Garnier'nin, Marianne Rouse'un, Raymond Lefebvre'in ve Torres'in söylevlerinin ardından altıbin kişi, büyük gönül zenginliğiyle benim de adımı andıkları bir olayı, anlatılması olanaksız sevinç çığlıklarıyla karşıladılar. Lyonlu eski arkadaşlarımız, burada demokratik yaşamın yirmi yılı aşkın zamandır çok güçlü olmasına karşın, böyle bir coşkuyla hiç karşılaşmadıklarını belirttiler.

Branche'in çevresinde toplanmış olan ve Merkez Kurul Genel Sekreterimiz sevgili Fernand Tournay tarafından görkemli bir şekilde vekalet edilen C.E.M.B. Rhône Federasyonu'ndaki arkadaşların, göz kamaştırıcı bir şekilde düzenledikleri kongre, fazladan, savaşta sakatlananlara, çürüğe çıkarılmışlara, dullara ve yetimlere profesyonelce bir yardım sunmakla uğraşan tüm servislerinin —Birlik bu konuda kurulduğundan bu yana yararlı bir biçimde çalışmaktan övünç duyuyor— yanı sıra, merkezi ve bölgesel propogan-

dasını, gazetesini vb... C.E.M.B.'nin üzerinde durduğu olağanüstü gelişme düzeyini sürdürmek için yeniden düzenledi.

Kongre sonunda siyasal programının ana çizgilerini belirledi, ve seçim faaliyetlerini, katılımın niteliğini ve kapsamını karara bağladı.

Kongre'nin sahiplendiği ilkeler, benimsediği tavırlar bu makalenin çerçevesi içinde sayılıp yorumlanamaz. Yalnızca Lyon Kongresi'nde önemli bir ilkenin kesinlikle belirtildiğini söyleyeceğim; bunu şöyle özetleyebiliriz:

C.E.M.B. siyaset yapar, çünkü üyelerinin bireysel özel taleplerinin ancak gerçekten demokratik bir toplumsal düzenle gerçekleşebileceğini düşünmektedir; ve çünkü savaştan sağ çıkanların manevi otoritesinin kamu yararı için kullanılmaya uygun bir güç olduğunu düşünmektedir.

Ama, C.E.M.B. bir parti değil. Bir siyasal parti olmak demek, kendine özgü, öteki partilerden farklı bir programı olmak demektir. Bu sözkonusu değildir. C.E.M.B.'nin toplumsal ve manevi özlemlerinin tümünü gerçekleştirmekle yükümlü siyasal parti zaten vardır: bu, sosyalist partidir. Partideki arkadaşlarımız bu olguya inansınlar, bazıları şunu yeterince kavramamış görünüyorlar; C.E.M.B. hiçbir koşulda partiyle rekabet edemez. Tam tersine ona eski askerlerin, savaştan acı çeken kadınların ve erkeklerin maddi ve manevi desteğini taşır, ve ona ortak idealin bugüne uygun gerçekleştirilmesi görevinde, partiye güven besler.

Bununla birlikte, uzlaşmaz bir tavırla partiye bir kısıtlama getirir: Sosyalist Parti bugün homojen değildir; C.E.M.B. ise saf sosyalist doktrini ödün vermeden, zayıflık göstermeden savunmuş olan insanlar-

dan başkasıyla ittifak kurmak istemiyor. Birliğin yeri kesinlikle sol'dur. Daha önce, Emile Zola Salonu'nda, pazar günü yapılan o coşku dolu toplantıda da söylediğim gibi, o günkü topluluğu oluşturan uzlaşmacılık düşmanı insanlar, oportünist fikirlerden zehirlenen parti fraksiyonları ya da üyelerini düzene çağırmaya hakları olduğunu, dolayısıyla da bunun görevleri olduğunu düşünürler.

L'HUMANİTE
11 Eylül 1919

Suçluyorum!... 1898'de dürüst bir insan, bir masumu katletmek için önce onu küçük düşürmeye çalışan korkunç güçlere, bu haykırışla saldırdı.

Kurtuluş düşünü gerçekleştirdiği için suçlu sayılan büyük Rus Cumhuriyeti'ni, canavarca sınıf çıkarları yüzünden, eskiden beri süregelen barbar ayrıcalıklarının egemenliğini koruma isteği yüzünden, açlıkla ve silahla küçük düşürme ve yok etme çabalarına girişen gericiliğe karşı, dürüst insanlar, bilinçlerinin derinliklerinden gelen bu haykırışla başkaldırıyorlar.

Fransa, İngiltere ve Amerika yöneticilerini, Bolşevizm'e karşı iğrenç bir iftira kampanyası başlattıkları için, en aşağılık ve en rekabetçi yöntemlerle gerçeğin yayılmasını engelledikleri için, olayları çarpıttıkları ve —Dreyfus'da ya da Caillaux'da olduğu gibi— gerçeğe aykırı hale soktukları için, halk yığınlarının kendi davalarına karşı öfkeyle saldırmalarını sağlamak amacıyla kamuoyuna zehirli fikirler aşıladıkları, halklara ihanet edebilmek amacıyla onlara yalan söyledikleri için —insanlığa ve sosyalizme aykırı bu olağanüstü çabayı, hâlâ boyunduruk altın-

da olan halkların kanları ve paralarıyla, ceza görmeden gerçekleştirdikleri için— SUÇLUYORUZ.

Büyük gazetelerin çıkar düşkünü sesleri aracılığıyla, bütünüyle sosyalist olan bir kuruluşu, utanç duyulacak bir davranışla bir düzensizlik düzeni gibi sundukları için, uluslararası emperyalist, militarist ve tüccarlar konsorsiyumunu SUÇLUYORUZ. Rusya'daki Sovyetler Cumhuriyeti'nin dayandığı organik bir yasa vardır, ve şimdi herkes bunu okuyabilir. Bu yasa, çalışma yasasının ve eşitliğin üzerine temellendirilmiştir; Rus emekçilerinin kolektivizmini kurmakta ve onlara doğrudan doğruya iktidarı sağlamaktadır. Bu yasa, proleterya'nın uluslararası olma niteliğini duyurmaktadır. Her bireyin özgür seçeneği ne olursa olsun, bu temel ilkelerin akla ve adalete aykırı olmadıklarını, en duyarlı ve en dürüst insanların gözünde, akıldışı teorilerin bu güne dek insan soyuna benimsettiği halk yığınlarının sömürülmesi ve savaş gibi iki felaketi kesinlikle yok etmeye muktedir tek güç olarak göründüğünü, tümümüzün söylemesi gerekir.

Ve işte doğrudan doğruya bu nedenle, Bolşevizm'in ışıldamasının taşıdığı pratik ve idealist gerçek değer nedeniyle başımızdakiler —düşmanlarımız— Rusya'ya idam cezası biçiyor, onu yok etmeye çalışıyorlar; yoksa halk komiserlerinin aldığı birkaç sert önlem —ki her gerçekleşen devrimin onayladığı geçici sonuçlardır— ya da Müttefiklerin Bolşevikler'in sorumlu olmadıklarını çok iyi bildikleri kimi karışıklıklar nedeniyle değil.

Müttefikleri, Ruslar'ın Brest-Litowsk barışı sırasındaki davranışlarına ilişkin gerçeği çarpıtmakla SUÇLUYORUZ. Ruslar hiçbir ön yargıda bulunmaksızın, son derece demokratik bir barış öneriyorlardı.

Müttefikler bu öneriye katılmayı kabul etmediler; bunun için ilhakçı ve açığa vurulması mümkün olmayan savaş amaçlarını itiraf etmek zorunda kalacaklardı. Bu durumda da, diğer her durumda olduğu gibi, barışın ve halkların davasına ihanet edenler, savaşı uzatanlar, ulusal orduları paramparça edenler Ruslar değil, Fransa'nın ve İngiltere'nin diktatörleridir. Tıpkı çıkarcı saldırgan muhalefetleriyle ve karşı devrimcilere sundukları sürekli yardımlarla, Rus devrimini kana bulayanlar, onlar olduğu gibi. Tıpkı örgütlenmiş sistemli toplu kıyımlarla, yıkımla ve açlıkla Rusya'yı bir felaket çağına —daha sonra bunun, Sovyet rejiminin doğal sonucu olduğunu ilan ettiler— sürükleyenler, onlar olduğu gibi...

Halkların son güçlerini ve son kaynaklarını, apaçık görünen, ahlaksız ve gerici —dürüst bir insan başka türlü nitelendirilemez— bir davaya: Çarlık yanlısı Kolçak ve Denikin adlı kasapların, eşkiyaların davasına peşkeş çekme cüretini gösterdikleri için, İtilaf'ın burjuva hükümetlerini SUÇLUYORUZ!

Silahları, askerleri ve subayları Almanya'da bıraktıkları, Rus, Alman ve diğer ülke halklarının taleplerini daha iyi ezmek amacıyla, öç alma tehditleriyle dolu bu yeni askeri düzenlemede işbirlikçilik yaptıkları, ve böylelikle, yurdun güvenliğini, gelecekteki barışı bir kez daha sınıf kinine kurban ettikleri için, ONLARI SUÇLUYORUZ.

Ülkemizin ekonomik durumunun hemen hemen tüm saygınlığını yitirdiği, borcunun tüm ülke kaynaklarına eşit olduğu... hatta kaynakları geçtiği, yaşam yükünün ve vergilerin Fransızlar'ın gücünü aştığı, yuvarlandığımız uçurumu betimlemek için hiçbir kehanetin yeterince karanlık olamadığı bir anda; kendi alçakça formüllerini kurtarmak, çok kesin ve çok ay-

dınlık bir örneği boğmak için, milyarlara malolan bir ambargoya ve savaşa girişen, uluslararası ticareti engelleyen, milyonlarca kurban yaratan ve daha sonra da diğer savaşlara neden olacak olan sınıfların —ulusların değil— bu sorumsuz temsilcilerini SUÇLUYORUZ. Onları bir yandan Fransa'nın onurunu yok ederken bir yandan da Fransa'nın yıkımını hızlandırmakla SUÇLUYORUZ.

Tarihin en büyük cinayetine, onun maskesini alaşağı etmek için yapabileceklerimizin hepsini yapmadan tanıklık etmemeye kararlı olarak, umudumuzu ve inancımızı doğrudan yana koyuyoruz. Tek bir bilincin bile bu denli ahlaksızlığa ve ikiyüzlülüğe kayıtsız kalmasını onaylamıyoruz. Tüm vatandaşlık sorumluluklarımızı kullanacağız. Halkın, en azından, neye karşı yürüdüğünü anlaması için gerçeği haykıracağız. İnsanlara ve olaylara egemen olabilmek için, ezelden beri varlıklarını sürdüren sömürücüler, kendilerinin yerini alanlara, daha genel olarak, 1873'ün Fransızları'nın işlevini yüklenenlere karşı, şimdi yargılayan şu asi köleleri bozguna uğratabileceği tek güçten: kölelerin kardeşi olan yığınlardan yararlanırlar.

Yüreklerinde savaşın kötü anılarını taşıyan eski savaşçılar, geleceğin şehit anneleri kadınlar, gençler, erkekler, arkadaşlar, burada hepinizin ortak çıkarı olduğunu görmüyor musunuz? Kafa ve kol emekçileri, boğulduğu ve lekelendiği iddia edilen soylu özgürlükçü Fransa geleneklerine bağlı Fransızlar: Rusya'da tüm ülkelerin askerleri, çocuklar, kadınlar yığınlar halinde ölüyorlar! Bu olaylar karşısında, uzun zaman cehalet, egoizmin korkunç körlüğü, atalet ve utanç içinde durmayın. Vahşilik ve despotizmden yana olmayı kabul etmeyin.

Rus gerçeğini kurtararak insanlığın gerçeğini de kurtarın. Gelecek kuşakların, bizim kuşakların dürüst insanlarını, şu anda "hayır!" diye haykırmak için ayağa kalkışlarının ölçüsüne bakarak yargılayacaklarından kuşkunuz olmasın.

L'HUMANİTE
12 Ekim 1919

RUS DEVRİMİ VE EMEKÇİLERİN GÖREVİ YAŞANANLAR VE İŞÇİLERİN GÖREVİ*

Arkadaşlar,

Büyük sendikanız adına Frago'nun yaptığı çağrıya sevinçle yanıt verdim.

Büyük bir aile saydığım aydın işçiler arasında olmaktan mutluyum.

Ben de sizler gibi bir emekçiyim; meslek açısından farklılık gösteriyorsak da, düşünce açısından birbirimize benziyoruz. İnsanlarda en önemli ve en derin öğeler olan bilinç, düşünceler ve umutlar açısından, birbirimizin eşiyiz. Bizler aynı türden insanlarız. Sizi kardeşçe selamlarken bu sözcükleri en geniş ve en insancıl anlamı yükleyerek söylüyorum; bunlar mutlak dayanışma ve eksiksiz güven anlamına geliyorlar.

Rus devriminden söz etmek için aranıza gelmekten, Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne karşı işlenen çok ağır suça karşı, dürüst her bilincin duyması ge-

---

* Toprak Düzeltme İşleri Sendikası tarafından düzenlenen bir mitingde verilmiş söylev, Grange-aux-Belles, 19 Ekim 1919

reken öfkeli protestoda, sizinle birleşebilmekten dolayı mutluyum ve onur duyuyorum.

Rus halkı kurtulalı iki yıl oldu.

İki yıldır büyük uluslar tarafından —ne yazık ki bu dünyanın geri kalmış kısımlarındaki çok sayıda uluslar tarafından da demektir— ölüm cezasına çarptırılmış bulunuyor. İki yıldır, savaşın ve ambargonun acımasızca kıskaç içine aldığı tüm Rusya savaşıyor ve can çekişiyor. Bunu biliyorsunuz. Başlangıcından beri, bu müdahalenin dalavereci ve iki yüzlü iğrenç bir surat takındığını biliyorsunuz. Bu savaş hiçbir zaman açıkça ilan edilmedi. Hiçbir zaman maske kaldırılıp atılmadı. Ne savaş bildirisi yayınlandı, ne de kamuoyunda tartışılan nedenler gösterildi.

Parlamento kürsülerinde ya da resmi bildirilerde, kısmen bölük pörçük itiraf edildi, ardından yadsındı; olayların, sayıların baskısı karşısında başka türlü hareket edilemez olunca, yeniden itiraf edildi. Bu tutum, haklı davalara özgü değildir!

Aslında, devrim Rusya'sına karşı yapılan savaş hiçbir zaman kesilmedi. Bu savaş itilâf —ve bu "itilâf" sözcüğü yalnızca bu iş için doğrulandı— yöneticileri tarafından çok büyük bir öfkeyle, bir süreklilik düşüncesiyle, bizde savaş olduğu sırada, başka koşullarda da çok doğallıkla uygulanabilecek bir ustalık ve öngörüyle yönetildi.

Tüm olanaklar kullanıldı. Bunlar salt zorla silah altına alınmış, zorla kaydedilmiş ve büyük bir alaycılıkla gönüllü kılığına sokulmuş askerler değildi. Bu, üstelik de ta başından beri —özgür İngiltere ve devrim Fransa'sının temsilcileri tarafından resmi bir şekilde tanımlanmazdan önce— parayla tutulmuş, kışkırtılmış, örgütlü karşı-devrimdi. Kardeş katili bir kindi, devrimcilere karşı duyulan kin sonucu alçakça bir

anlaşmayla yeniden kurulan ve itibar gören Almanya'nın askeri gücüydü, kışkırtılmış sınır komşusu halklardı, silahlandırılmış, donatılmış, Müttefiklerin parasıyla, bizim paramızla güçlendirilmiş, her yandan fışkıran askerlerdi.

Bu müdahale bize kaça mal oldu? Cachin görevi gereği bu soruyu Bay Pichon'a açık bir şekilde sordu. O da aynı şekilde, görevi gereği yanıttan kaçındı: Bilmiyordu, hesap yapmak, hesapların doğru olup olmadığını denetlemek, belgeleri araştırmak gerekiyordu. Anti-Sovyet girişimde ne kadar harcadığımızı hiçbir zaman bilemeyeceğiz, tıpkı oraya gönderdiğimiz insanların sayısını da hiçbir zaman bilemeyeceğimiz gibi. Yalnız bir gün düşündüğümüzden çok daha fazla "kayıp" insanımız bulunduğunu ve ödeyemeyeceğimiz "vergileri" ödememiz gerekeceğini öğreneceğiz.

En son olarak da, yapılan —ya da yaptırılan— savaş yetmiyormuş gibi, öldürülmeyenlerin yaşamasını engelleyerek, yıkım örgütlenmesinin eksik yanlarını giderecek ve onu daha etkileyici kılacak olan ambargo var. Kıtlıkla, bulaşıcı hastalıklarla, ulusal yaşamın, ticaretin, sanayinin engin topraklarda atıl bırakılmış, dağıtılmış, devasa cesetleri andıran ulaşım araçlarının yığılması demek olan ambargo. Başka bir anlatımla yüzseksen milyon nüfuslu bir halkın ağır ve kesin ölümü demek olan ambargo... Ve Ruslar'ın tüm barış önerileri —en alçakgönüllüleri bile— yöneticilerimiz tarafından kendini beğenmiş bir tavırla, ayak ucuyla bir yana itilmekte...

Bu kara çalmalar, bu yıkım, çok değerli bir tanıklıkla, kendi hükümeti tarafından yerinde soruşturma yapmak amacıyla görevlendirilmiş (bizim hükümet adamlarımız her türlü araştırmayı sürekli ge-

ri çevirdi), anti-Bolşevik eğilimli Amerikalı gazeteci Bay Bullitt'in tanıklığıyla sergilendi.

Bay Bullitt, büyük bir aptallıkla kendinden hoşnut olan Batı uygarlığımızın görüntüsünü çizmek isteyecek tarihçilere, istedikleri zaman başvurabilecekleri ayrıntılar sunuyor.

"Rusya —bu rapor geçen şubat ayına aittir— çok ağır bir yıkım içinde bulunuyor. Bunun nedeni, denizden, karadan uygulanan ambargodur. Ve bunun en ağır etkisi ulaşım araçlarının yokluğuyla duyulmaktadır. Şu anda, Rusya'da savaş öncesi bulunan lokomotiflerin yalnızca dörtte biri işler durumdadır. Üstelik Sovyetler Rusya'sı kömür ve benzin üretim merkezleriyle, haberleşmeden de yoksundur. Bunun sonucu olarak buharlı ya da elektrikli ulaşımda bunalım vardır. Ne otomobiller, ne de Volga ya da kanallar üzerindeki buharlı gemiler kullanılabilmektedir. Moskova'ya günde yüz trenlik buğday gerekirken, bu olayların sonucunda, buğday depolama merkezlerinden yirmibeş trenden fazlasının gelmesi olanaksızlaşmaktadır. Petrograd elli yerine onbeş tren buğday alabilmektedir.

"Moskova'da ve Petrograd'da herkes; erkekler, kadınlar, çocuklar, açlıktan yavaş yavaş ölüyorlar. Ölüm oranı annelerin besleyemedikleri yeni doğmuş bebeklerde, yeni doğum yapmış kadınlarda ve yaşlılarda özellikle yüksek. Hastalıklar gelişmek için çok uygun bir ortam buluyorlar. İlaç hiç bulunmadığı için, en zararsız hastalık bile ölümcül sonuçlar doğurabiliyor. Bulaşıcı tifo, tifüs ve çiçek hastalıkları Petrograd ve Moskova'da yuvalanmış durumda."

Geçen şubattaki durum buydu. O zamandan bu yana sekiz ay geçti.

Bu günlerde Clemenceau'nun gazetesi, Van der

Goltz'un Riga'ya saldırısı hakkında şunları yazıyordu: "Savaş yeniden başlıyor" Bu, doğru değildir. Savaşın yeniden başladığını yazmak yalan söylemektir. Savaşın yeniden başlayacak bir yanı yok; Savaş 2 Ağustos 1914'ten bu yana hiç kesilmedi.

Korkunç bir şekilde sistemli olan bu kampanyayı gizlemek ya da doğrulamak için aynı anda daha önce görülmemiş bir kamuoyu kampanyası sürdürüldü; demokratik denen çağımızın yüz karalarından biri olan büyük gazeteler, uysal sürünün ve yazık ki çok sayıdaki okuyucusunun kafasına, Bolşevik sözcüğünün —tartışılmasına bile izin verilemeyecek— lanetli bir sözcük olduğu düşüncesini soktular.

Her şey bir yana, öncelikle şunu söylemek, en başta bu duygusal başkaldırı haykırışını açığa çıkarmak gerekir: Bolşevikler, bize söylendiği gibi vahşi ve deli olsalar da, sağduyuya ve yuttaşlarının çıkarlarına aykırı teoriler uygulamış olsalar da, böylesine kan dökücü bir biçimde onların işlerine karışmak, daha ufak tefek bir alçaklık değildir! Ve bu konuda, bu ülkeye bir sürü yoksulluk, felaket yağdırmak, kadınları ve çocukları milyonlarla yok etmek, Rusya'yı en büyük yıkımı alanına, dünyanın en büyük mezarlığına çevirmek için, geçerli tek bir neden bulunamaz.

Yürekli ve yetenekli bir yazar olan Paul Biroukov, dostu olan unutulmaz usta Leon Tolstoy'un mezarında, kemiklerini sızlatan bir seslenişle "Rus hükümetinden nefret mi ediyorsunuz? Çok sevinirim" diye haykırıyor. "Çok sevinirim." İyi ama hiçbir suçu bulunmayanları neden öldürüyorsunuz? Rusya'ya hükümet edenler, alaşağı edilmeleri için, yanı sıra milyonlarca masumun öldürülmesini gerektirecek kadar canavar mıdırlar?"

Yurttaşlar, Rus sorununun asıl yürekler acısı, do-

kunaklı olan, buradan ona katılan dürüst insanların kaldıramayacağı bir yanı varsa, o da gerçeğin uydurulan yalanlarla taban tabana zıtlığıdır.

Tüm suçlamalar —önemli, temel suçlamalardan söz ediyorum— rejime ve Bolşevikler'in tavrına yönelik suçlamalar, olayların gerçekliği karşısında, bir bir yıkılmaktadır.

Ve yalan dolan arasında Rusya'nın şimdiki sahiplerinin yeryüzünde ilk kez olarak yaşatmaya çalıştıkları kavramların soyluluğu ve yüceliği yükselmektedir.

Öncelikle Sovyet iktidarına karşı yöneltilen kin dolu ana nedenin doğru olup olmadığını araştırmak gerekir. Bu neden Brest-Litovsk'da yapılan Rus - Alman barışıdır. Bu "ihanete ve alçaklığa" karşı haykırılmıştır. Jacques Sadoul'un birkaç gün içinde yayınlanacak olan ve son derece görkemli, titiz bir şekilde belgelenmiş notları ve mektupları bu olayları kesinkes aydınlığa kavuşturacaktır. Bu mektupların tümünü elde ettim. Bunlardan özetle şu gerçekler çıkarılabilir :

1917 Kasım'ında Bolşevikler, Almanya'ya **ilhaksız** bir barış, demokratik ve insancıl bir barış önerilmesini, Müttefikler'den kendilerine katılmalarını istediler. Almanya barışı kabul etseydi savaş bir yıl önce bitmiş olacaktı. Kabul etmemesi durumunda, dünyaya karşı emperyalist emellerini ilan etmiş olacaktı, yanı sıra Müttefikler, halklara anti demokratik ve haksız bir barışı izlemediklerini kanıtlayacaklardı; bu da bizim davamızı maddi ve manevi olarak güçlendirirdi. Almanya'nın reddetmesi koşulunda, o ana dek Müttefikler'in savaşın sonucuna karşı kayıtsızlığından kaygılanan bolşevikler, Rus ordusunun iğretiliğine karşın, soylu bir dava ve halkların militarizmden gerçek

kurtuluşu uğruna bizim yanımızda olağanüstü bir çaba göstermiş olacaklardı. Kendilerinin de Kutsal Savaş diye adlandırdıkları savaşa atılacaklardı. Ne var ki Müttefikler, demokratik barış önerisine katılmak istemediler çünkü, o zamandan bu yana çok açık gördüğümüz gibi, onların ya itiraf etmeleri ya da yeniden gözden geçirip düzeltmeleri gereken ilhakçı amaçları, askeri amaçları vardı. Bu koşullarda, halkların davasına ihanet edenler Ruslar değil, Müttefikler olmuştur. Ayrıca, Rus ordusunun Bolşevikler yüzünden darmadağın olduğunu ileri sürmek de yanlış. Rus ordusu, korkunç diye nitelenecek kadar yetersiz silahların, top yetersizliğinin askeri ve yönetim açılalarından çok büyük yeteneksizlerin neden olduğu, kırk aylık bozgundan sonra parçalanmış ve darmadağın olmuştur. 1917 Temmuzunda, Müttefiklerin baskısı sonucu Kerenski'nin buyruğuyla yapılan Brusilof saldırısı, Rus ordusunun yok oluşunu tamamlayan büyük ve gereksiz bir insan kıyımı oldu.

Dış borçların feshedilmesine ve gizli anlaşmalarda Ruslar'ın ifşaatine ilişkin olduğu gibi, burada özetle belirtilen olayların da tümü kanıtlara ve doğrulara dayanıyor; gerici basının yaptığı gibi acınası, aptal bir tavırla "Bolşevikler Alman ajanlarıydılar; barış önerileri tuzaktı!" diye yinelemekle bunları çürütmek mümkün olmayacaktır.

Size özellikle Bolşevikler'in ilkelerinden söz etmek istiyorum.

Rus Devrimi'nin silip attığı ve yerine geçtiği Çarlık düzeninin davasını yürüterek onları değerlendirmek çok güzel bir iş olacaktı! Özgürlüğe karşı bir sürü kanlı ve karanlık suikastlerin, toplu kıyımların, bakanından en basit memuruna kadar yönetici kadronun her basamağında utanç verici soygunların, ya-

nı sıra tavanda, taçlandırılmış ihanetin ve ahlaksızlığın bulunduğu çarlık düzeninin!..

Bu düzeni yeniden kurmak söz konusu olduğuna göre, bu geçerli bir sav olabilirdi —olayları oldukları gibi görmek gerekir. Kabul edilmedi. Yalan söylendi. Kanıtımız var: Kolçak, —karşı devrim başkanı— monarşi yanlısıydı; tüm olayda yapılan tek içten itiraf buydu!

Bunu bir yana bırakalım. Başka gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışalım. Bu denli suçlamaya uğrayan bu toplumsal teori nedir?

Uzun zaman yinelendi: "Bilinmiyor. Bir yargıya varabilmek için öğeler eksik." Artık bu ağzı kullanmaya kimsenin hakkı yok.

Geçen yıl Temmuz ayında Moskova'da yapılan ve daha önceki kararları onaylayan V Tüm Rusya Kongresi, Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'nin kuruluş yasasını kaleme aldı ve bu belge tüm dillere çevrileli uzun zaman oluyor. İşin özünü açığa çıkaran en aydınlatıcı pasajlar şöyle:

"Sovyetler Anayasası," der üçüncü madde "özellikle insanın insan tarafından sömürülmesini tümüyle kaldırmak, toplumun sınıflara bölünmesini kesinlikle yok etmek, tüm sömürücüleri acımasızca ezmek, toplumun sosyalist örgütlenmesini gerçekleştirmek ve sosyalizmin tüm ülkelerde zafer kazanmasını sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır.

"Toprağın kamulaştırılmasını gerçekleştirmek için, özel toprak mülkiyeti kaldırılmıştır. Tüm topraklar ulusal mülk ilan edilmiş ve ortak yararlanım hakkı temelinde emekçilere teslim edilmiştir.

"Ormanlar, yeraltı zenginlikleri ve sular ulusal çıkar sağlamaktadırlar, tüm büyükbaş ve küçükbaş hayvanların, tüm aletlerin yanı sıra alanlar, örnek

ve yüksek verimli tüm tarımsal işletmeler, ulusal mülk ilan edilmiştir.

"Kongre, fabrikaların, atölyelerin, maden ocaklarının, demiryollarının ve diğer ulaşım ve üretim araçlarının Sovyet İşçi, Köylü Cumhuriyeti'nin mülkiyetine aktarılmasında ilk adım olarak, işçilerin sömürücüler üzerindeki iktidarını sağlamak amacıyla, işletmelerde işçi denetimine ilişkin Sovyet yasasını onaylar."

Sovyet diye adlandırılan mekanizma bakın nasıl çalışıyor:

Sovyet, büyük kentlerde bin seçmen ya da küçük kentlerde, köylerde yüz seçmen tarafından seçilen bir milletvekilinin seçildiği her toprak parçasına tekabül eden seçim biriminin meclisidir. Şu halde bölgeler sayısı kadar sovyetler vardır. Sovyet, tümüyle yerel çıkarlar için en üst düzeydeki yetkeyi oluşturur, son derece özerktir. Sovyet üyeleri yalnızca üç aylığına seçilirler.

Ne var ki, bir ülkede yalnızca yerel çıkarlar bulunmaz. Rusya toprak olarak hemen hemen bizim komünlerimizi andıran bağımsız parsellere, volostlara (köy toplulukları), ilçelere, hükümetlere ve bölgelere ayrılmıştır. Toprağın gitgide büyüyen bu alt bölümlerinin her biri, bölgesel çıkarlarıyla ilgili konularda, tüm yerel Sovyetlerin temsilcilerinden oluşan bir Kongre tarafından yönetilir. Altı ayda bir toplanan Kongre de tüm Rusya'ya denk düşer. Yürütme kurulu kongre tarafından atanır ve ona karşı sorumludur, ulusal işleri yönetir ve kendi bünyesinde halk komiserleri konseyini oluşturur.

Şu halde, bu sistem seçmenle ilişkiyi hiçbir zaman yitirmeyen, alabildiğine üretken bir temsilcilik oluşturmaktadır. Bu organizma her milletvekilinin,

temsilciliğinin kısa sürmesi sayesinde çok canlı, çok esnektir.

Daha ilerde anayasa şöyle demektedir:

"Toplumdaki asalak öğeleri yok etmek ve ülkenin iktisadi yaşamını düzenleyebilmek açısından Cumhuriyetin tüm yurttaşları çalışmak zorundadır.

"Ülkenin tüm sakinleri, ırkları ya da uyrukları ne olursa olsun vatandaş olarak değerlendirilir.

"Başkasının emeği ile yaşayanlar, kendi emeğiyle elde edilmemiş bir gelirle yaşayanlar, rantiyeler, ticari aracılar vb... ne seçme ne de seçilme hakkına sahiptirler."

İşte Bolşevizm'in ilkeleri bunlar.

Benim kişisel görüşüm, insanlık bir barış ve adalet düzeni kurmak istiyorsa bunların benzeri büyük yasalara birkaç gün katlanmak zorunda kalmalıdır.

Yine benim görüşüm, evrensel bilincin kaçınılmaz olarak bu ideale doğru yol aldığıdır.

Ama burada kişisel görüşler söz konusu değildir.

Saflarımızda bulunan, bu siyasal görüşün hasımlarını saygıyla karşılıyorum. Aramızda, bu görüşü şu ya da bu noktada tartıştığımızı kabul ediyorum. Ama her ne denirse densin, bu görüşün anlaşılmaz ya da haksız olduğu, sosyalist bir görüş olmadığı söylenemez.

Yurttaş Varenne yayınladığım bir çağrıya yanıt olarak yazdığı bir makalede Bolşevizm'in, sosyalizme bir tür anti-tez oluşturduğu savını ileri sürüyor. Varenne'nin yanlışı var. Bir meşrutiyetçi monarşistin, mutlakiyetçi monarşiste söyleyebileceği hiçbir söz olmadığı gibi, onun da kendisini bu şekilde ifade etmeye hiç hakkı yoktur: Siz monarşist değilsiniz.

Sosyalizm bazı ilkeler üzerine kurulmuştur, örneğin çalışmanın egemenliği, yurttaşların eşitliği, en-

ternasyonalizm ve burada saygı duyulan diğerleri; yalnız bunların son sınırlarına artık varıldı.

Diğerleri için de, hepimizin saygı duyduğu bir büyük kişi tarafından ifade edilen düşünceye, devrimci partinin öncülerinden biri olan Kropotkin'e başvuruyorum. Anarşist olduğuna göre, özünde anti-bolşevik olon Kropotkin yine de şöyle yazıyor: "Bolşevikler toprağın, sanayinin ve ticaretin toplumsallaştırılmasını başlatmaya çalışıyorlar. Gerçekleştirmeye çalıştıkları bu değişiklik, sosyalizmin temel ilkesidir."

Burada doktrinin analizini yapacak değiliz ve bu bize yeterli olmalıdır. (...)

Bu kadar şey söylememin nedeni, Bolşevizm'in bir akıl doktrini olduğunu belirtmek, ve şunu eklemek istememdir:

Rusya'nın işgalini protesto etmek için başkaldırmak, tüm insanlar için siyasetin de ötesinde bir görevse, sosyalizmin kendisinin ilkeleri söz konusu olduğuna göre, sosyalistler —nüans aranmaksızın, ayrım yapılmaksızın, tüm sosyalistler— için özellikle, kesin ve ağır görevdir; bu görev proleterler ve ezilenler için daha da kutsaldır!

Ama bolşeviklere yöneltilen suçlamalar bir başka tür de olabiliyor: Doktrinlerini uygulama yöntemlerine ilişkin. Bu yöntemlerin zorbaca ve diktatörce olduğu ileri sürülüyor.

Doktrinin kendisiyle ilgili gerçeğin tümünü buradan bilmenin pek kolay olmadığını kabul etmek gerekir.

Ancak, şu değerlendirmeyi yapmak dürüstlük olacaktır: Birincisi, her türlü devrim diktatörcedir ve öyle olmaksızın olamaz (burada sorulacak tek soru, ne kadar süre için bunu sürdüreceğidir); ikincisi, devrimin duyulmamış zorluklar ve felaketler, uluslarara-

sı olarak niteleyebileceğimiz bir karşı devrim ortamında gerçekleşmiş olması ve son olarak da bu konuda bize anlatılanların güvenilmez olduğudur. Gerçekten de, Rusya'yla her türlü posta iletişiminin kesik ve Rusya'ya girişin yasak olduğu bir dönemde bu haberler bize resmi kanalla (bunun değerini biliyoruz), Paris'e demir atmış çarlığın zavallı kırıntıları olan ve en ufak güven duymaya değmeyen göçmenler ya da yenilmiş parti olmanın verdiği hınçı, tartışmaya taşıma eğilimindeki anti-bolşevik sosyalistler aracılığıyla geliyordu. Burada sözcüğün tam anlamıyla bir ajanlık bürosu kuran döneklerden ve hainlerden ise hiç söz etmiyorum.

Bunları söyledikten sonra, bu tür sitemleri bir anlamda yoğunlaştıran ve simgeleyen Meclis'in zorla dağıtılması olgusu yadsınmaz bir olgudur.

Gerçekten de 1918 Ocak ayında Rusya Kurucu Meclisi toplanmış ve kızıl muhafızlar tarafından dağıtılmıştır. Bu hareketin Batı'da en büyük kınamaya yol açtığı ve bu kınamanın ne denli sömürüldüğü anımsanmaktadır. Bu olayla elde edilen suçlama fırsatı da, ciddi incelemeler karşısında ötekilerden fazla tutunamadı.

1917 Ekim'inde, Rus halkının umutsuz ve öfkeli dalgalanmasıyla iktidara getirilen insanların, bu halkın özlemlerini yanıtlayan bir hükümet sistemi vardı (istikrarlılığı bunu kanıtladı). Bu sistem proleteryanın doğrudan doğruya temsil edilmesini içeriyordu. Ve Bolşeviklerin, bu kurucu ilkeyi feda etmeleartık hiç istenmeyen bir parlamentarizmin ifadesi olan bir meclise tüm yetkiyi bırakmaları mı gerekiyordu? Sonuçta, Kurucu Meclis —ve bu önemli noktaya dikkat edilmesi hep unutuluyor— Kerenski'nin kesinlikle saygı görmeyen ve sabık yönetimi dönemin-

de seçilmişti. Bu durumda, hiçbir açıdan geçerlilik taşımıyordu. Burada seçimlerden sonra devrim patlak verdiğini —bu bir varsayım!— ve sonra da Meclis'e, Senato'ya tam güven duyulduğunu tasavvur edin!

Bolşevikler Kurucu Meclis'i istemediler. İyi de ettiler. Devrime karşı görevlerini tam anlamıyla yerine getirdiler.

Bolşevikler burjuva çevrelerde, mülksüzleştirilen sınıfa karşı yürüttükleri tavizsiz savaş için de suçlandılar. Bu suçlama kendi içinde önemli, çünkü sosyalizme karşı genelde yapılan en haksız eleştirilerden birine ilişkin... Başka türlü olabilir miydi? Bu insanlar tarafından gerçekleştirilen toplumsal dönüşümün derinliğini göz önüne alın. İşlerin, eski tür, son derece haksız gidişinde, böylesi bir altüst oluş, işleri, eski ayrıcalıkları ortadan kaldırmanın görev olduğu bir geçiş dönemini içerir.

Asıl söylenmeyen; devriminkinden daha az öfkeli sayılmayacak bir karşı-devrimci muhalefet yapıldığı ve tüm yönetimlerin sabote edildiğidir. Dalavereler çevirdiler, ihanet ettiler ve engelleri arttırdılar. Bu dönem, Sovyetler Hükümeti'nin göğüslemesi gereken en tehlikeli dönemlerden biri oldu.

Ama toplumun paryalarını insani yerine yerleştiren devrimci sosyalizm, yeni bir paryalar sınıfı doğurmadı. Bir tiranlığın yerine bir başka tiranlığı getirdiğini ileri sürmek doğru olmayacaktır. Onun yıkıcı gücü, insanları değil haksız ayrıcalıkları hedef almaktadır. Sınıf savaşının amacı sınıfların ortadan kaldırılmasıdır. Adaletin hüküm sürmesini sağlamak için alınması gereken tüm titiz hatta korkutucu önlemlerin sonucu herkes için geçerli bir adalete varılması olacaktır.

Zaten, bolşevikler, genel çıkarlar açısından ge-

rekli gördükleri ölçüde, burjuva öğeleri iktidardan uzaklaştırma işini tekrar tekrar ele aldılar. Bunu aşama aşama uyguladılar; onların ağırbaşlılığını, ılımlılığını ve pratik düşünmelerini, belki de her olaydan çok bu davranış kanıtlar. Bu, Bay Bullitt'in duygulandırıcı gözlemini doğruluyor. Bay Bullitt: "Rusya'da, sosyalist olmayan hiçbir hükümet ayakta duramazdı" dedikten sonra şöyle ekliyordu: "Lenin'in komünist partisi Rusya'yı yönetmekte herhangi bir sosyalist hükümet kadar ılımlıdır" Bunun altını çizmek isterim.

Devrimin kuruluş döneminde Bolşevikler'in ilkelerde değil olaylarda verdikleri ödünler, onlara zaten birçok şiddetli, yıkıcı saldırıya ve aşırı uçlar, teröristler, anarşistler tarafından yapılan çok sayıda saldırıya mal olmuştu. Bolşevikler'in, sağda olduğu kadar solda da birçok hasımlarının bulunduğunu unutmayalım.

İşte, şu ana dek bunların tümüne karşı zafer kazandılar. Gerek içte, gerekse dışta zorlukların getirdiği bu bir sürü yıpranma arasında yine de olumlu kurumlar kurdular.

Kamu sağlığı halk komiseri, yurttaş Aleksandra Kollontay, yetiştirme yurtları için çok büyük işler örgütledi. Kamu eğitim komiseri Lunaçarski eğitim, öğretim, güzel sanatlar, tiyatro ve bilimlere yönelik, hayranlık duyulacak bir hizmet ağı oluşturdu.

Bunları azar azar ve bir iftira kampanyasına rağmen öğrendik. Jacques Sadoul gibi çürütülmez bir tanık, zeki bir gözlemci, dürüst bir insanın mektupları —her ne kadar sansür tarafından yasaklandıysa da— Bolşevikler'in yönetim işleyişi konusunda gerçeğin ışıklarını yansıtmaya başladı. Bu bilgilerin doğruluğu ne çarlık yanlısı, ne de Anlaşma'nın ajanları

olan başka tanıklar; Arthur Ransome, Frazier Hunt, Bilimler Akademimizde raporu bomba gibi patlayan bilim adamı Victor Henri tarafından saptanmış bulunuyor.

Üniversiteler, yoksul çocukların beslendiği okullar, kitaplıklar, tıbbi ve bilimsel araştırma laboratuvarları, müzeler, tiyatrolar gözönüne alındığında (bunların tümü özellikle halka göre tasarlanmıştır) eski düzenin yüzyıllar boyu yaptığından daha çoğunu, bolşeviklerin birkaç ay içinde gerçekleştirdiği sonucu çıkar —bu sözler yetkili insanların kendi ifadeleridir.

Yapabilecek durumda olsalardı sanayi ve ticaret alanları için neler yapmazlardı.

Şu sıralar Paris duvarları üzerinde ne idüğü belirsiz bir ekonomik çıkar birliğinin çabalarıyla asılmış bir afiş bulunuyor. Bu afiş işçileri sosyalizme karşı uyanık davranmaya çağırıyor, çünkü sosyalizm bolşevizm demekmiş, bolşevizm ise yoksulluk...

Bu, ahlaksızlık sınırlarını da aşıyor! İşçiler aç bırakılıyor, işçiler topluca öldürülüyor, çevrelerindeki her şey yıkılıyor, sonra da inançlarına karşılık önlerine kıtlık ve yoksulluk atılıyor.

Ne var ki gerici afişlerin Fransa işçilerine söylemediği konu, bu insanlığa aykırı kampanyanın doğuracağı yıkımın burada da durumu ağırlaştıracağı olgusudur.

400 milyar borcumuz var, bu da bizi her yıl 20 milyar faiz yükümlüğü altında bırakmakta. Paul Mistral, bu günlerde, vergilerimizin sürekli arttırılması gerektiğini belirtiyor. Savaş bütçeleri de —savaş sürdüğüne göre— artmakta; üstelik bu savaşta yeni savaşlar doğacağına göre de daha da artacak. Kıda dönem askerlik hizmetinin uzun zaman süreceğine —göz kamaştırıcı biçimde sundukları gibi— inanmak

acı bir alaydan başka şey değildir; yakında göreceksiniz.

Biz de, hileli iflasa ve açlığa doğru yol alıyoruz. Oysa olayların ipini elinde tutan burjuva yöneticileri, halklarının tükenmiş güçleriyle, Avrupa'nın yarısının üretimini yok ederlerken, bu kıtlığın bulaşıcı olduğunu düşünmek istemiyorlar!

Ve bütün bunlar bir hiç için. Devrimci Rusya'nın bozgunu gerçekleşirse, bu bozgun hiçbir zaman sürekli olmayacak. Rusya'dan, düşü koparılıp alınamayacak. Soğukkanlı ve olumlu gözlemci, adını daha önce andığım Amerikalı, şu gözlemde bulunuyor: "Sovyetler Hükümeti halkın düşlerinde öylesine bir imparatorluk kurdu ki, kadınlar açlıktan acı çekmeye, erkekler onun uğruna ölmeye hazırlar"

Bu yalın gözlemden daha geniş ve daha dokunaklısı yoktur. Gelecekte uçurumlar açmaktadır; ve kısa bir zaman önce Tolstoy'un söylediği; "Rus halkı tüm halkların kurtarıcısı olacaktır" sözleri heyecan duyulmaksızın düşünülemiyor.

Öyleyse daha ne! Haklı insanlara karşı delicesine öfkeli bu işbirliği ne demek oluyor?

İnsan soyunun çıldırıp çıldırmadığını, insanın kendisine sorası geliyor.

Hayır, burada çılgınlık falan yok. Gerçek yalındır, arkadaşlar.

Rus Devrimi ve onunla birlikte Rusya da yıkılmak isteniyorsa bu demektir ki, sosyalizm yıkılmak isteniyor.

Savaşa karar veren gerici hükümetler gerici ayrıcalıklarını savunuyorlar, durum bu.

Gerçekten sosyalist olan bir rejimin yeryüzünde ilk kez kökü tutmaktadır. Kapitalist yöneticilere gölge edecek olanlar, militarizmin her yanda filizlendi-

gi şu üstü örtülü monarşi; Alman Cumhuriyeti değildir!

Rusya benzeri bir deney ağırdır. Ne bir, ne de öteki anlamda cezalandırmamak olamaz. Gerici hükümetler bunu çok iyi bilmekteler, onu ne pahasına olursa olsun istememekteler. Ve ona korkunç bir ceza hazırlıyorlar. Özgürlüğün öldürülebileceğini kanıtlamak istiyorlar.

Rusya'ya karşı savaş, toplumsal ve siyasal bir savaştır; bundan başka bir şey değildir. Sınıflar savaşının görkemli ve ince bir ifadesidir. Ya sosyalizm zor yoluyla yok olacak, ya da akıl yoluyla her şeyi elde edecektir.

Olaylar birbiri ardına hızla gelişiyor, olaylar birbirlerini doğruluyorlar. Aslında, dünyada var olan yalnızca iki güç söz konusu: Geçmişin tutucuları ve yeni bir düzeni özleyen insanlar. Birbirine düşman iki zıt formül var: Eskiyi ayakta tutmak, ya da yenilik. Bunlar savaş halindeler. Kuşkumuz varsa, orada binlerce dramla birlikte sahnelenen şu drama bakalım.

Ama onaylanamayacak olan tek şey, bu uluslararası kapitalizmin olağanüstü çabasıyla halkların boyun eğmeyi kabul etmesidir. Bu konuda söylenebilecek olan, halkların yardımıyla, halkların özlemlerinin boğazlandığıdır.

Bir şeyler yapmak gerekiyor. Size soruyorum. Ne yapılabilir? Kölelikleri ölümsüz kılmak isteyen büyük karanlık güçleri sarsabilecek bir, yalnızca tek bir güç var: Bu güç sizsiniz!

Özgür, örgütlü, birleşmiş insanlar, sizlersiniz; sendikalar, Genel İş Konfederasyonu, sizlersiniz.

Sizden istiyorum, size yalvarıyorum. Tarihin şimdiye değin hiç görmediği büyüklükteki cinayete ka-

yıtsız kalmayınız. Söylediğiniz sözlerin uçup gitmemesi, doğru düşüncelerin de salt düşünce olarak kalmaması gerekiyor. Büyük bir halka —aynı zamanda size de— ait olan büyük bir umudun katledilmesini, kurban edilmesini reddedebilmek için etkin, olumlu ve tehditkâr bir olanak aramak gerekiyor!

Her biriniz evinize, yuvanıza döndüğünüzde, orada hâlâ insan yazgısının efendileri olanların aptalca öfkeleri yüzünden yıkılmış çok sayıdaki yuvayı düşünün. Kendi yuvalarınızı düşünün ve tüm işçilerin, yeryüzünün tüm sömürülenlerinin ayrılmaz bütünde birbirlerine bağlı olduklarını anlayın!

CUMHURİYETÇİ ESKİ MUHARİPLER BİRLİĞİNDEKİ KARDEŞLERİME*

Arkadaşlar, Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği bu akşam sizi bu açık ve istendiği kadar tartışmalı olabilecek toplantıya, seçim mücadelesinin arifesinde kamuoyuyla ilişki kurmak ve ne olduğunu ne istediğini bir kez daha açıkça belirtmek için çağırdı.

Konuşmacılara gündemdeki sorunlar üzerine konuşma hakkı tanınmadan önce, bundan böyle elde ettiğim her fırsatta, şu sırada gözlerimiz ve ruhlarımızın sıkıntıyla takılı kaldığı Rusya olayları üzerine konuşmadan edemeyeceğim.

Bu olaylar, yürekler acısı bir hızla birbirlerini izliyorlar. Söylev verme, dilekte bulunma zamanı geçti artık. Söylenebilecek her söz söylendi.

Bu sınıf savaşının nedenleri ve sonuçları üzerinde tümümüz kesin kanıya vardık. Halkların yüzyıllardan beri boyunduruk altında yaşadığını, iki yıldır günbegün olgunlaşan devrimin, sonunda tüm dünyada patlak verdiğini, devrimcilerin orada savaştığını,

---

* Sendikalar Birliği salonunda Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği'nin toplantısı (Ekim 1919)

can çekiştiğini ve KARŞI-DEVRİMCİLERİN BİZLER OLDUĞUNU biliyoruz! Bizler, Batı "demokrasileri", bizler, ünlü eski demokrasiler!

Cenaze törenlerini gerektiği gibi yapmaya hazırlandığımız ve ölüye ilişkin güzel konuşmalar yaptığımız için tüm görevlerimizi yerine getirdiğimizi düşünmememiz gerekir!

Çok güzel bir şekilde : "Rusya'ya barış!" diye haykırdık; hatta bu sözleri duvarlara afişledik. Oysa öyle durumlar vardır ki, sözcük olmaktan öteye gitmeyen sözler ancak, yalan sayılabilir. HALKLARIN, ORTAK İDEALİN, TEK UMUDUN KATLEDİLMESİNE, BİR AN DAHİ TEREDDÜT EDEREK, EN HAFİF DEYİMİYLE, KORKUNÇ BİR APTALLIK SAYILABİLECEK BİR SUÇA KATKIDA BULUNMAMALARI GEREKİR!

Akıl, adalet ve özgürlük için uluslararası kapitalizmin zaferine karşı çıkmanın yalnızca bir tek olanağı var; halkın iradesinin, tek bir sözcükle, kolaylıkla yaratabileceği kusursuz olanak : GENEL GREV!

Gerçekleştirilebilir mi? Evet, gerçekleştirilebilir, tıpkı 21 Temmuz günü bilmem hangi diplomasi engellemeseydi gerçekleştirilebileceği gibi, gerçekleştirilebilir.

Burada, dışarda beni dinleyenlerden istediğim işin ne denli zor olduğunu biliyorum ama, bu kutsal grevin —istenirse, yirmidört saatlik bilinçli tehdide indirgenebilir— temel çıkarları, baltalamak bir yana, kurtaracağını söylüyorum.

Çalışmanın kavgasız, gürültüsüz ve bir anlık için bile olsa durmasının, toplumun ve bireyin yaşantısı açısından yaratacağı bütün sonuçları biliyorum. Ama özveride bulunmamak söz konusu olamaz. Karşı çıkışları, manevraları da biliyorum. Fransa'nın yöneti-

cileri Fransız halkının düşmanlarıdırlar, ama her şeye karşın Genel İş Konfederasyonu yöneticilerinin, işçilerin evrensel davasının düşmanları olduğunu düşünmek asla kabul edilmeyecektir.

Arkadaşlar, tüm insanlık tehlike içinde!.. Tüm işçi sendikalarının nezdinde, bu ivedi çözümün, ütopik olmayan bu tek çözümün ateşli propagandacıları olarak çalışın, bizler aynı çağrıyla yabancı dostlarımıza da sesleneceğiz.

Arkadaşlar, bu toplantı onur başkam Marty'nin başkanlığında yapılmıştır. Savaş bildirisi yapılmadan başlatılan bu haksız savaşın tek kahramanları olan Karadeniz denizcilerinin ve insanın köleden daha büyük bir varlık olduğunu kişiliklerinde ispatlayan tüm isyancı askerlerin boyun eğmezliğine minnet borçlu olduğumuz konusunda, tereddütsüz aynı fikirdeyiz sanıyorum!

Çok yakından tanıdığımız eski barbar bayraklarına karşı kin besleyen bizler, kendi siyasal mücadelelerimizden söz etmeden önce bu insanların, ve kavgalarının önünde eğiliyoruz!

Hanımefendi, Sevgili Meslekdaşlar ve Dostlar,

Yaşamın uzun aralıklarında Emile Zola'ya bağlı olanları ve inananları buraya toplayan anma töreni her seferinde daha görkemli ve göz kamaştırıcı oluyor. Ve bugün burada toplanan ve herkesi coşturan bu tören hepimizin içinde duyduğu bir önem taşıyor.

Bu önem, geride bıraktığımız ve diğer birçokları gibi, bu saygı dolu alışkanlığı ortadan kaldıran beş yılın, insanlığı, parçaladıktan sonra yaşlandırmasından ve olgunlaştırmasından ileri gelmiyor. Aynı zamanda, beş yıl sonra yinelenmesinden de kaynaklanıyor. Geçen zamanın çoğalmış olmasından ileri geliyor. Günler akıp gittikçe, bu insanın yok olduğu tarih uzaklaştıkça, onun geriye bıraktığını seyretmek daha esen, daha yüce, daha belirleyici oluyor. Yeni yılların derinliklerinde, hayranını —kim olursa olsun— ozana ve ustaya eşit kılan bağlılık doğrulanıyor ve ülküsel bir nitelik kazanıyor.

Zaten Zola'nın dostlarının ilk gösterilerine katılanların ağır bir törende, düzenli dostluk tapınmasını içtenlikle sürdüren bu seçkin insanların çoğu birer birer yaşamdan çekildiler; bunun farkına varmamak ve hissetmemek mümkün mü?

Onların anısını selamlarken, doğal bağların dayanıksızlığını ve geride kalanları cezalandıran bu sonsuzluğa dek sürecek terkedilişi bir kez daha saptarken, yine de diyelim ki, "Zola'nın dostları" unvanı —gerçek, yılmaz, inançlı dostlar— insanlar arasından bir insan grubunun hissesine düşmekten giderek kurtulsun.

Onun anısı, ölümün hâlâ canlı olduğu, adının yankısının acı verici ve yas dolu olduğu, yakınlarının bu yankıyla kendilerini ayrıcalıklı, tek koruyucu hissettikleri sınırı aşmıştır. Kuşkusuz çok değerli kişisel ayrıntılar yok olmayacaklardır —çünkü bunlar değerlidir, olumludur ve birçok el bunları tutmasını bilir— ama bu teklifsiz anılar eskisi kadar kıskanç değiller; yitip giden bir arkadaşın —o da daha az değerli ve daha az soylu değildi— Camille Lemonnier'nin söylediği "Dul bayanın hayran olunacak yüreğinin dışında, hiçbir yas belirtisi yok" sözleri giderek daha derin bir anlam kazanıyor.

Oluşan boşlukların yanında —yerine değil, çünkü insani boşluklar hiçbir zaman dolmazlar— başka bağlılıklar, başka coşkun sevgiler geldi. Şimdi Zola'yı çok sevmekte olanların bir çoğu onu tanımadılar bile.

Ah! Bu gözlemin ne denli dokunaklı olduğunu bilmez değiliz, çünkü yazgının yasaları düzenli olsaydı, onu herkesin tanıması gerekirdi; üstadın, gücünün doruğunda olduğu sırada zamansız ölümünün, çok kötü anlarda bize sağlamak zorunda olduğu büyük yardımdan da yoksun bıraktığını unutamıyor, sözlerimizin ardında gizlenen büyük heyecanı çok güçlü bir şekilde duyuyoruz.

Ne geçmişin gölgeleri ne de geleceğin kesintisiz gün doğumu silinebilir. Evet, dehasına hayran olan ve onun düşüncesine hizmet eden çevre yenileniyor,

gençleşiyor, ölümsüzleşiyor. O da; "Her zaman ileriye bakın, hiçbir zaman ardınıza bakmayın!" derdi. Bunu uygulamak ona sırt çevirmemiz anlamına gelmez.

Gözlerimiz, yaşantısı üzerinde geziniyor; hep yaşamaya yeniden başlayan, hep dimdik ayakta, insancıl, oracıkta duran ve her an daha parlak, daha güzel görünen mirasında, eserinin ve yarattığı örneğin üzerinde geziniyor.

Bunu söylemek, bu büyük ruhsal ve ahlaki çağrıyı duyurmak! Emile Zola'dan söz etmek beni onurlandırıyor; karşınızda bu yüce gölgeyle tek başıma bulunmak beni heyecanlandırıyor; üzerime düşen görev, beni aşmasına rağmen, bu çağrıyı yapmaya indirgenebilir.

Yapıtı hakkında konuşuldu. Ansiklopedik bir yaklaşımla üzerinde çalışıldı. Gerekenlerin tümü söylendi. Zaman, bu eleştiride iyiyi ve kötüyü çoktan ayırdetti, tıpkı yapıtında da —benimsenmeyecek taraflar olsaydı— aynısını yapacağı gibi. Zaman, doğurtmuş olduğu alçakça kara çalmaları, çoktan, derinliklerine gömdü. Gerçek yaşama en büyük saygıyla yaklaşan yazarın suratına karşı, bazılarının zayıflıkla bazılarının da kıskançlıkla fırlattıkları öfke dolu haykırışlardan geriye ne kaldı ki? Belki de bir yerlerde hâlâ sürmekte olan siyasal kinden hiç söz etmiyorum.

Geride ne kaldı? Flaubert'in damgaladığı ve tüm yenilikçilerin heykellerinin dibinde yatan, insanlara özgü şu aptallıktan, fazladan birkaç parçacık; kendi zamanlarını aşmış ve geleceği bulundukları zamana taşımış olanların gözüpekliği karşısında, alabildiğine arı, özgünlük ve çıplak gerçek karşısında yalnızca lanetlemek için haykırıp duran cehaletin biteviye yadsınmasında fazladan birkaç örnek.

Işığın uygulayıcısı Rembrandt'ın resimleri bazı çağdaşları tarafından abartılı ve barbar olarak nitelendirilmişti; ya Beethoven'ın fırtınaları, akademik müzik dünyasında kendini beğenmişlerin antipatisiyle karşılaşmadı mı?

Bu belirsiz ve geçici hınçları, sağlam temele dayanmayan bu aşağılamaları —kamuoyunun küçük ama gürültücü bir bölümü, sanat tarihinin önemli dönemlerinde, her zaman kendini bunlarla bunaltma gereksinimini duymuştur— açığa çıkarmak şimdiden zor oluyor.

Varhaeren'in yazdığı gibi, bu yapıtın yanında her türlü eleştiri boşuna ve gereksiz kalıyor.

Zola, gençliğinde büyük bir tasarı hazırlamıştı. Tanınmamış, karanlık, öteki delikanlılara karışmış ve onlara benziyor, bu tasarıyı, benliğinde sofunun cennetini taşıdığı gibi taşıyordu. Bu tasarıyı çok büyük bir iradeyle sonuna kadar gerçekleştirdi. Tüm düşünü kurdu.

Bununla birlikte Zola'nın yapıtını benimseten, görüşünün yöntemli katılığı değildir.

Bu yapıtın niteliği sanatsal olmasıdır —ve bu nedenle dokunulmazlığı vardır.

Zola'nın yaratıcı gücü, tüm formülleri, tüm çalışma ve belgeleme yöntemlerini alabildiğine aşar; hatta o denli geniş olan iradesini de aşar.

Bir eleştirmen, yetenekli ve ilgili biri, Zola'nın Meyhane* romanını yaratmak için biriktirdiği notları, incelemeleri, belgeleri bir araya getirdi. Bu incelemeyi okurken, insan her şeye karşın, belki çok titiz, çok öfkeli bir konuda çok bilge diğer yazarların da

---

* L'Assommoir. (T.Ç.N.)

benzer tasarımda bulunacağını düşünmekten kendini alakoyamıyor. Ama bu aynı tasarımdan çıkarak kitaba, azarlayan ve coşan bir güzelliğe, bir kentin karanlık iç sokaklarına sahip bu kitaba eşdeğerde kitap yapabilecek kaç deha vardır? Tasarımla gerçekleştirme arasına, ne olaylara ne de isteklere bağımlı olmayan büyük bir güç girdi.

Zola'nın yapıtları sanat tarihinde düşünce kurucularının kusursuz serüvenleri arasında tek örnektir: Gerçeğin yalınlığına onun kadar hiç kimse saygı duymadı, bu coşku verici ve gözüpek bir saygıydı; büyüklüğü onun kadar hiçbiri resmetmedi. Yaşamın kendisinden alınmış, kuvvetle koparılmış öğelerle büyük uyumların ruhunu ve yaşamını, biçimlerini yarattı, kurdu.

Roman kahramanları birbirinden ayrılamayacak kadar belirginlikle dramın içinde ve orta yerde dururlar. Bunların herbiri karanlıktan çıkagelmiş bir parça, bir hareket, bir haykırış, ortaya çıkan bir tutku, sergilenen bir iştah, tartışılan bir direnç, geçen bir güzellik ya da çirkinliktir; bir canlının yaşayan, kanayan, derin, içler acısı bir tür şemasıdır. Ve bu anlık görüntülerin tümü; insan ve ruh parçalarının tümü, yüce bir fresk değilmişcesine, herkesin insanüstü esintisiyle yok edilir. Ne ölümsüz Balzac, ne bir başka yazar, belki zaman zaman Tacite ve Victor Hugo, bu sınırsız gerçekçiliğe varabildiler.

Zola'nın yapıtı, yığınların hareketidir, bir karışıklıktır, ortak yakarışların ya da duaların, çağrıların uğultusudur; halk yığınları, çevreler, insan manzaraları, yaşayan sınırsız enginlikler, meskûn evler, ucu bucağı görülmeyen varoşlar, uygarlığın dev kurumları, meleklerin ve hayvanların düelloları, kötülükler, sistemler, güçler, bozgunlar, tufanlardır —şiirin,

dipten gelen ağır, somut dalga gibi bir uçtan öteki-ne gezindiği—; gerçektir, başka deyişle, bilinenden çıkarılan şu bilinmez ışıma, güzelliktir.

Bütünün içindeki parçaların bu gizemli ve olağanüstü yönelimi, bu görüntüleri dile getiren biçimin kendisini, onların sözcüklere dökülüş yollarına da egemen olur.

Kitaplarından bir sayfa ya da bir paragraf koparıp alarak bunları kendi içinde incelemek —bu onbeş bin sayfa içinde bol bol bulunan deyimlerin güzelliklerine, inceliklerine karşın— gereksiz bir girişimdir. Bu, kısmi bir gözlemin ağırlığıyla bir senfoninin motifini oluşturan birkaç notayı, orayı desteklemek için yalıtmaya benzer. Oysa her ayrıntı bütün için gereklidir ve bütün karşı konulmaz niteliktedir. Şu halde her ayrıntı kusursuzdur. Ve yaratıklarla, çarklarla dolu kitlelere mucizevi hayat veren kişi bir alay sayfaya, insanın içini titreten coşkular kazandırmasını elbette bilir. Her satırın gücüyle değilse, nasıl olur bu?

Günümüzde bazı genç yazarlar, üstesinden gelinmesi oldukça zor olan ve yazında değişik biçimler benimsettiren bu karamsar git-gelden sonra farkında olmaksızın ayrıntının kendisine tutuluyorlar. Deyimin gıdıklayıcı ustalığına, sözcüklerin ayrıntılarını araştırmaya gereğinden fazla özenle eğiliyorlar. Başlarını kaldırsınlar ve artık klasikleşmiş bir kaynaktan büyüklüğün sırlarını toplasınlar.

Böylesi bir yapıt doğal olarak belli bir toplumsal konuma yükselir. Bu denli canlıyken, yaşamın içindeki büyük fikir çatışmalarının dışında kalabilir miydi? Herkesin yıkımı her yüreğin derinliklerine saplanıyor. Halka savaş ve barış arasında, büyük yoksulluğu, insanlığın bozuklukları bu denli görülüp gös-

terilince, halk tüm yeryüzünü kapsayan hayati haykırışlarla bağırtılınca, insan kendini evrensel şikayetin nedenlerini ve ilaçlarını coşkuyla aramaya adar; zaten olanları gören deha, olması gerekenleri de görür.

Zamanların karamsar renkleri arasında ızdırabın üzüntüsünü ve ezici, kaba gerçeği umud eder; geleceğe inanır, bu inanç, gelecek kuşakların, aynı zamanda da sanatçıların yaratıcı değerine inançtır: "İnsanlık, yalanı, adaletsizliği, kılıçla değil kitapla yenecektir" diye yazıyordu Zola. "İnsanlık, halklar arasında nihai kardeşlik barışını fethedecektir". Pırıl pırıl tüm bilinçler gibi eski dünyayı ve yasalarını saran bu kış karanlığının ortasında umutsuz bir iyimserlik içindeydi! Çevresindeki mutsuzluk iyimserliğini altedemedi. Bundan acı çekti, ama değişmedi; bu da bilincin sağlıklılığını gösterir. Son kitaplarına incillerin adlarını vermemiş olsaydı da, bu ad kitapların kendisinden çıkacaktı. "Yirmibeş romandan sonra," dedi silah arkadaşlarından biri, "bu kara ve acı dolu yürek yeni tanrılara ilahiler düzmekle paralanıyor".

Seçimini yaptı ve saf tuttu. Yazar ve insan olarak gerçek onu her zaman aynı yöne ve gidebildiği kadar uzağa, hatta aynı tür düşmanlara karşı itti.

Mesleğinin başında yoksul, desteksiz olan, beklenmedik bir şekilde girdiği gazeteden kovulan, çünkü şimdiden Edouard Manet'in ününü gören ve bunu söyleme yürekliliğini gösteren eleştirmen, tüm yaşamı boyunca aynı duruluk ve aynı yüreklilik tarafından yönetildi. Doğruya hiçbir zaman başeğmezlik edemedi.

Ahlak yasası ve diğer insanlar karşısında duyduğu sorumluluk anlayışı, doğruya karşı duyduğu

aşk, onu, kendini adamaya hazır, gerekirse kendi düşmanı olmaya hazır tutuyordu.

Ve ününün doruğundayken, bu ünü suçsuz bir insanı kurtarmak için kullandı; bir başkasına vermek için bu ünü bir yana bıraktı ve kitaplarını olduğu kadar yaşamını da gerçeğe ve doğruya sundu. Çünkü onunla beraber ayağa dikilenlerin sözlerine göre, bu sırada, her yanda ruhların yeniden dirilişi yaşanıyordu.

Büyük dostumuz Séverine'in, içtenliğin göz kamaştırıcı kahramanlığını belirttiği şu sözleri hâlâ kulaklarımızda çınlamaktadır: "Kavga sesleriyle dolu büyük bir binanın içindeydi... Kendimizi büyük bir kalabalığın, tam bir çılgın kalabalığın ortasında, Adliye Sarayı'nın basamaklarından inerken bulduk... Ve o zaman antik çağlarda bile tasarlanmadığı kadar yakışıklı kahramanı; herkesin ortasında, herkese karşı, herkesin üstünde kahraman adına değen insanı gördüm! Beceriksizdi, miyoptu; şemsiyesini beceriksiz bir tavırla kolunun altında tutuyordu, davranışları ve tavrı bilim adamlarınınkini andırıyordu. Ama kin dolu haykırışlar, ölüm sesleri arasında, havaya kaldırılmış bastonların oluşturduğu kubbe altında, Adliye Sarayı'nın basamaklarını tek tek inerken, kaldırılmış kılıçlar altında Belediye Sarayı'nın merdiveninden inen bir kral ya da "Salome"de Kartaca'nın büyük merdivenini inen Matho'yu andırıyordu. Yaşamında gördüğüm en büyük olaydı bu: Bir bilincin, bir doğrunun, bir bireyselliğin zaferiydi!"

Ah! Bunda da kafa emekçileri için ne görkemli bir ders var —çünkü yalın hareketlerden çıkan buyrukları da hissetmek gerekir—! Birçok yazar insanlık görevini yerine getirmiyor. Toplumsal olaylara, başka deyişle, insan soyunu kurtaran ya da parça-

layan bir dizi olaya sırt çevirerek, yalnızca sanatçı olarak kaldıklarını sanıyorlar. Kalemini siyasanın boyunduruğu altına sokmak değildir söz konusu olan. Söz konusu olan, sanatçının işlevini, en geniş şekliyle yaşanan olaylardan kopuk, amatör işlevine indirgememek, kolektif bilincin bunalımları ve büyük insani özlemlere karşı duyulan —zavallılıkla, bağımsızlık diye adlandırılan ve istenen bir güçsüzlük mü, yoksa anlama yeteneksizliği mi olduğu belli olmayan— kayıtsızlıktan övünç payı çıkarmamaktır. Akıl hangi yanılgıyla, hangi üzücü paradoksla, neden her şeyi kesinlikle yöneten fikirlere yabancı kalsın?

*

Louis Havet'in acımasız bir teori olarak niteledi-ği bilim heveskârlığı,* düşünürleri bütün zamanlarda küçülten şu her şeyden el etek çekme, günümüzde, içinden çıktığımız karmaşayla yöneldiğimiz karmaşa arasında bir suç olarak ortaya çıkmaktadır.

Ağır ve zor günler yaşıyoruz. Gerçek ve doğrunun her zaman gözetilmesi gerekiyor.

Hepimiz tam bir ruh ve düşünce birliği içinde kutlamaya geldiğimiz bu büyük anının, kişisel beğenilerini ve doktrinlerini değerlendirmeyi düşünmekten uzağız.

Ne var ki, onun olan ve çocuksu bir heyecanla önünde toplandığımız, onun her zamankinden daha çok var olduğu evinin eşiğinde, onun örneğine nüfuz etmek görevimizdir. Kusursuz ozanın ve yadsınmaz

* Gerçek bilimsel faaliyet yerine, verimsiz bir heveskârlık: dilettantisme. (T.Ç.N.)

yurttaşın öğretisine bağlı olan biz hepimiz, her zaman aklın ve adaletin zaferini içimizde duyuyor ve istiyoruz; yalanın, yanlışın ve yozlaşmanın uçurumlara sürüklediği bir toplumun ortasında, bu sözleri vaaz ettiğimiz zaman neyi yükümlediğimizi görmesini bilelim, görme yürekliliğini gösterelim. Görkemli sözcükleri, anlamdan yoksun olarak haykırdıkları, aksayanlar da gerekçe ileri sürmüş olmak ya da aldatmak için kullandıkları zaman, bunun dürüst insanda neden olduğu başkaldırı ve protestoyu kesinlikle kavrayalım.

Toplumsal düzenin, artık olduğu gibi kalamayağı bir evrensel yaşam anında olduğumuzu hepimiz biliyoruz. Çok fazla mutsuzluk ve cinayet onu yargılamamızı sağlıyor, bizi, ondan nefret etmeye zorluyor. **Tohum Yeşerince** (Germinal) ve **Emek** (Travail)'in yaratıcısı tarafından insanlara gösterilen ve bildirilen gelecek zamanların doğuşu insan soyu için altı bin yıllık tarihten bu yana görülmemiş dürüstlük ve bilgelikle, herkesin cennetine kavuşacağı bir yeni düzendir. Bu yeni kuruluş herkesi kışkırtan ve etkileyen haksızlıkların, kötüye kullanımların, büyük bir zincirin halkaları gibi birbiri ardından tek tek kırılacağı bir mücadele, insanlık için bir ölüm-kalım sorunudur.

Günün güçlülerinden birinin, yeryüzünün sahiplerinden birinin sözlerini dinleyelim:

"Eski dünya yok olmak zorundadır. Hiçbir güç onu uzun zaman koruyamaz. Dünyayı eski haliyle korumaya kendini hazır hisseden varsa dikkat etsin de dünya kafasına yıkılmasın, kendisini ve mülklerini yıkıntı altında bırakmasın."

Böyle konuşan kimdir? Dostlarımızın ve benim sevmediğimiz biri. İngiliz bakan Lloyd George... Bu

içten itirafı yaşlı adamdan söküp alan etkenler ne olursa olsun —hatta inanılmayanlarda olsa— yine onun deyişiyle "insanların sömürüsüyle onuru yok edilmiş" eski toplumsal dalaverelere karşı itirazı daha güçlü olmaktan öte değildir.

Gerçek ürkütücü. Biz canlılar; idealin eti kemiği ve soluğu olan bizler, akıl ve bilinçle ona karşı çıkacağız, geleceği kurtarmak için birbirimize yardım edeceğiz.

Bir değerimiz varsa, bu öğrendiğimiz gizemli bir takım şeylerden kaynaklanmıyor. Yararlandıklarımızdan hiçbir şey yaratmadık; eşitlik sözcüğü —en yaratıcı, en kutsal sözcük— yeni bir düşünce değil. Ahlaki büyüklük, —bizi buraya toplayan insanın öğrettiği manevi büyüklük— başkalarının bilmediğini bilmek değildir: Bu (çünkü aklın bir erdemi vardır) bilineni anlamak ve isteneni istemektir. Büyüklük, gerçekçi olmak ve aynı zamanda da bütünüyle içten, başka bir deyişle nedenlere kadar uzanan kutsal ve yadsınmaz mantıkta mantıklı olmaktır.

Yapabildiğimizce, elimizden geldiğince birleşelim. İçinde çırpındığı felaket, açlık ve sefalet dolu yüzyılların dışına taşarak doğrulan ve —Zola'nın gerçeği dile getirdiği gibi— gelişen insanlığa gerekli olan doğru ve ödünsüz yolları, günümüzün karmaşıklığından kurtararak açığa çıkarmaya çalışalım —ard düşünceli olmaksızın. Var olduğundan bu yana acı çeken halkın davasının, bütün karanlık güçler tarafından mahkûm edilen bir suçsuzun davasıyla tamı tamına aynı olduğunu değerlendirmesini bilelim.

Şu anda burada bize kendini benimseten şu ortak inançta birleşelim: adalete karşı hiçbir şey yapılamaz; kalıcı olan her şey ancak adaletle gerçekleşe-

bilir. Ne var ki olayların ve kurumların düzensizliği ortamında adalet, korkunç bir duruma geliyor.

Şimdiki kuşakların yoksun kaldığı, olağanüstü insanın anısından, gerçeği uygulamaktan hiçbir zaman korkmama gücünü, her birimiz kaynaklarımıza, olanaklarımıza ve görevimize göre onun tohumlarını ektiği umutların öldürülmesine asla izin vermeme gücünü alalım! Geçen her yılla yücelikleri artan, yitirilmiş bu büyük insanlara, hâlâ yaşayanların göstermek zorunda oldukları en büyük saygı budur.

Emile Zola'ya "Aydınlık"taki dostlarım ve C.E. M.B.'den çok sayıda, güvenilir kardeşlerim adına getirdiğim —çünkü hiçbir koşulda ayrılamayacak kadar birlik halindeyiz— duygular, selamlardan ve evlatlık duygularından oluşuyor.

GEÇMİŞ DEVRİMLERİN VERDİĞİ DERS*

Yurttaşlar, arkadaşlar.

Bu toplantıyı düzenleyenler, onların adına sizleri selamlama görevini bana verdiler; bunu kardeşçe bir sevinçle yerine getiriyorum. Buraya, 1871 Komünü'nü anma amacıyla çağrılmış bulunuyoruz.

Size tanıtma gereğini duymadığım ve aynı zamanda birçok insan hayatını kurtarmış olan büyük bilgin, ortak davamızın hayranlık duyulacak savaşçısı, dostumuz Dr. Gillard ve diğer arkadaşlar tarihin, halkın kurtuluşuna ilişkin bu heyecan verici döneminden söz edecekler. Bazı çağdaş olaylarla benzerlik kuracaklar, geçmişten çıkan dersi gösterecekler ve sizin gibi dürüst insanlara, iyi militanlara bu yakınlaştırmanın çağrıştırdığı düşünceleri aktaracaklar.

Zaman zaman geçmişe dönmemiz gerekiyor. Ama bunun nasıl yapılacağı iyi bilinmeli. Geçmiş, engelin öte yanındaki —engel diyorum, çünkü kaçınılmaz olarak varlıklarını her zaman sürdüren görünür ya da görünmez engeller vardır— hasımlarımız arasında

---

* Nice'de verilen söylev, 21 Mart 1920

kullanılıyor ve saptırılıyor. Ezilmeyi kabul eden teorisyenler —ki bizi yönetenlerin bir kısmı onlarla ilişki içinde— geçmişi isteyerek öne sürüyorlar; bu bağlamda bir formülleri, bir doğmaları, bir putları var. Hepsini kendi tekellerine alıyorlar. Onun kutsal olduğunu ve körü körüne itaat etmek gerektiğini iddia ediyorlar.

"Şunu yapın, çünkü bu daha önce böyle yapıldı, şuna inanın, çünkü daha önce inanıldı" Olanı ve olmak zorunda olanı, bu donmuş çerçeveler içinde tutma eğilimindeki bu din türünün adı, gelenektir. Bu, insan düşüncesini zehirlemiş olan en ağır hastalıklardan biridir. Halklar mutsuzlukları, düşünce tembellikleri, yenilikten duydukları korku yüzünden bu bulaşıcı hastalığa yakalanmaya fazlasıyla eğilimliler. Arkadaşlar, bizler tümümüz, sahip olduğumuz ya da sahip olduğumuzu sandığımız düşünce bağımsızlığına; düşünceler ve olaylar üzerinde kurmaya alıştığımız denetime rağmen, çoğu kez tümümüz bu eski gizemli çekiciliğe boyun eğiyoruz. Ve halk yığınlarını sömürenler her şeyi sömürdükleri gibi bunu da sömürüyorlar ve ilerlemeyi eziyorlar.

Özgür insanın geçmişten yararlanması böyle olmamalıdır. Ama şu nokta henüz yeterince söylenmiş değil: Eski zamanın bazı kuşakları ve bazı insanlar için haklı olarak duyduğumuz çok büyük sevgi ve hayranlık, onların yalnızca yaptıklarını değil, aynı zamanda gelişim ve deneyim yönünden daha zengin olan yaşadığımız dönemde bulunmuş olsalardı, şimdi yapacaklarını da yapma çabasını bize somut hareketlerinden daha çok karakterlerini, umutlarının parıltısını, yaratıcı iradelerini benimsetmeyi içermek zorundadır. Sevdiğimiz muştuculara benzemek için, onlara öykünmenin yeterli olmayacağını, onlardan da-

ha ileriye gitmenin gerektiğini ve bizim bildiklerimizi bilseler kendi kendilerini aşacakları gibi bizim de onları, aşmamız gerektiğini çoğu kez kabul edeceğiz. Geçmiş, ölüm demektir; gelecek —büyüdüğüne göre— değişen, sürekli gençlik demektir.

Yurttaşlar, 1870 savaşında —Gillard bunu benden daha iyi anlatacaktır— alevlenen ayaklanmadan yaklaşık yüz yıl önce, büyük bir olay patlak vermiş ve dünyayı ışıklara boğmuştur. İçinde bulunduğumuz günlerde, gözlerimizi ve ruhumuzu her zamankinden daha çok yoğunlaştırmamız gereken bu ışık Fransız Devrimi'ydi.

1789'daki ve 1793'teki atalarımız geçmişin en muazzam ve en korkunç anıtlarından bazılarını çökerttiler, yıktılar. Kralların, soyluların ve papazların ayrıcalıklarını, kutsal haklarını, yalnızca bazı insanlara doğar doğmaz verilen uyduruk avantajları yıktılar. Tüm yurttaşların yasa önünde eşit olması gerektiğini ilan ettiler.

O sarsıntıdan bu yana yüzotuz yıl geçti ve yüzotuz yıl sonra çevremizde gördüklerimiz karşısında dehşete düşüyoruz. Eşitsizlik ve barbarlık, ayrıcalıklar tepeden tırnağa, tabandan tavana, her yanda ortalığı kırıp geçiriyor. Eskiden olduğu gibi, güçlülerin yasası her zaman üstün geliyor. Bu zenginlik ve egemenliklerini halkın yoksullaştırılması ve boyunduruk altına alınmasıyla sağlamış olanların, çıkarcıların —birkaç çıkarcının— düzenidir. Şimdiki düzen monarşinin üç renkli benzerinden başka bir şey değildir: Burjuvazi, başka deyişle varlıklı sınıf, yenilmiş olan, soylular sınıfının yerine geçti. Kolektif yaşamın çağdaş büyük gücü olan parayı tekeline aldı. Sanayide ve ticarette spekülatif olarak parayı kendine çekti, ve onu elinde tuttu, kendini onunla korudu, onun-

la zırhlandı. Kamu güçlerini, yönetim çarklarını, eğitimi ve kitle iletişimini (büyük gazeteler), —yani çocuklar ve büyükler için okulları— elinde tuttu; iğrenç ya da korkunç örneklerle adaleti de elinde tuttuğunu görüyoruz. Halk, cehaletin güçsüzlüğü; daha da kötüsü, yanlışı içinde tutuldu. Halk, diplerden yukarılara çıkamıyor. Bilimde ve sanayide ilerlemeler, işletmelerin gelişmesi, egemen sınıfın haksız vergilerini ve gücünü, aristokrat sınıfın zamanındaki ölçüsüz oranlara vardırdı. Burjuvazinin, yığınlara karşı ayrıcalıklı konumunu koruma isteği, feodalite döneminin prenslerinden ve baronlarınkinden daha yırtıcı, daha barbar oldu.

Burada genel çıkar hesaba katılmaz. Formül: Birkaç kişiye her şey, herkese hiçbir şey'dir. Bu, kelimenin en sert anlamıyla anarşidir.

Her ulusun enginliği içindeki yurttaşlar arasında ortalığı kırıp geçiren bu anarşi, yeryüzünün enginliği içinde uluslar arasında ortalığı kırıp geçiriyor. Burada da, büyüme, elde etme, başarıya ulaşma olanaklarını kollayan bireysel güçler arasında sürekli bir uzlaşmaz çelişki bulunmaktadır. Burada da, bu güçlerden bazılarının —evrensel parazitlerin— esenliği, başkalarının mutsuzluğu sayesinde gerçekleşebiliyor.

Bu olaylar, insanlık için sonu nereye varacağı belli olmayan bir durumu beraberinde getirmiştir. Hepimizin yıkıma ve ölüme adanmış olduğumuzu görmeye başlıyoruz. Kamu esenliği, var olan kurumlar tarafından hiçbir yerde korunmadığına göre, yığınların acı çekmesi ve savaş —yani öldürülmeleri— yarın da, yakın geçmişte ve yüz yıl önce olduğu gibi kaçınılmazdır. Çılgınca silahlanma ve bu yolda harcamalar gözlerimizin önünde yeniden başlıyor! Düşün-

celerimizi eski devirlere götüren Mirabeau, o zamanlarda şöyle diyordu: "İflas kapımızdadır!"

Yöneticilerimiz tüm sistemin tutsak ettiği kısır döngüden çıkmaya boşuna uğraşıyorlar: Bunu, salt kendi yetersizlikleriyle kanıtlıyorlar. İçeride ve dışarıda zaman kazanmak ve görünüşü geçici olarak kurtarmak için, kesin çözüm getirmeyen önlemlere sarılıyorlar. Bu yapay önlemlere yıkım ekleniyor; iç savaş —sorumlulukların bilinciyle bu suçlamaya kimin hakkı olduğunu yüksek sesle söyleyelim— şimdiden her yanda başladı!

Çünkü maddi ve manevi çöküntü içindeki çağımızla, eski zamanda bir toplumun ve kralların güneşini karartan çöküntü arasında çok acı bir ilişki gördüğümüz için, şöyle diyoruz: Fransız Cumhuriyeti, İnsan Hakları kutsal kitabına karşın iflas etmiştir.

Tüm olaylar ve düşünceler tarihini dolduran bu büyük örnek hiçbir zaman gözden kaçırılmaması gereken büyük bir gerçeği duyarlı kılmaktadır. Bu nedenle bütünlüklü, derin ve çok uyumlu değilse; ilk nedenlerinde yolsuzluğu yıkmayı hedeflemiyor, son koşullarında çıkış nedenini izlemiyorsa, her reform ölü doğmaya mahkûmdur. Bu gerçek olguya hiçbir safsata, hiçbir yaygın övgü, hiçbir akıl yürütme karşı gelemez: Fransız Devrimi'nin ne olduğunu gördük. Onun getirdiği görkemli adalet bildirisinden sonra dünyada ve ülkemizde ortaya çıkan ve de gönüllü yapılan yıkımların, kolektif çılgınlıkların, haksızlıkların hepsini tek tek sayamayız. Güzel ve doğru bir teoriyle, iğrenç bir gerçeklik arasındaki bu zıtlık, 1789'un yenilenmesi temelindeki güçsüzlüğü, kötülüğü göstermektedir.

Bu kötülük şudur: Devrimin reformları yapaydı;

budandı, geçmiş kökünden sökülüp atılmadı ve işte tümü oracıkta duruyor.

Ayrıcalık, adaletsizlik; salt üç toplumsal sınıfı belirleyen, soylular ve ruhban sınıfıyla halk arasındaki korkunç yasal farklarda bulunmuyordu. Toplumsal kolektivite içindeki insanlar arasında çok daha derin ve hayati bir kesin ayırım bulunuyordu; çalışanlarla, durumları ne olursa olsun diğerlerinin emeklerinden yararlananlar —sömürülenler ve sömürenler— başka deyişle gerçek efendilerle gerçek köleler, yine başka deyişle, bazı insanlarla halklar arasındaki fark. İşte evrensel dengesizliğin nedeni olan temel ve anlamsız bölünme...

Çağdaş toplumun tüm karmaşıklığı emek yasasıyla kurulmuş ve canlandırılmıştır; bu yasa, insanların üzerine çökmüş olan ve kendilerinin doğal yasalarından daha çok ket vuramadıkları bir kaçınılmazlık, büyük bir gerekliliktir. Akıl ve mantık, buradan yola çıkarak yeni düzenin, düzenli ve büyük temellere dayanması içinç eşitliğin çalışma ilkesi üzerinde gerçekleşmesini istiyor. Her yurttaş çalışmak zorunda olsun; günümüzde spekülasyon ve sömürüyle kendini besiye çeken farklı bir güç olan, oysa çalışmadan başkasını temsil etmemesi gereken sermayeye, doğrudan doğruya gerçek çalışmanın karşılığı olan takas aracı işlevi gördürülsün.

Tümü bu kadar değil: Atalarımız "Yasalar önünde tüm insanlar eşittir" demişlerdi. Bu soylu buyruğu gerçekleştiremedilerse, bunun nedeni yalnızca ulusun içinde yaşayan haksızlık nedenlerinin varlığını sürdürmelerine izin vermiş olmaları değildi; idealleri bütünüyle enternasyonal bir ışıkla aydınlanmamıştı. Çünkü sabit iletişimlerin gerekliliği ve kolaylığı sonucu faaliyetlerin günümüzdeki üretken artışı için-

de, ulusal alanlar çok kısıtlandı; sınırların —silahların dikildiği görünür sınırlar ve daha az saldırgan olmayan ticari ve ekonomik sınırlar— çevresine duvarlar ördüğü bir tür hapishane haline geldiler.

Gerçek adaleti getirecek —gerçek cumhuriyetçi düşünceyi getirebilecek de denebilir— büyük, yeni yasaların uluslararası boyutta yayılması gerekir. Bu, bireysel çabayı yok etmek, özel çıkarı, çıkarların ve çabaların bütünü içine yerleştirmek ve sonuçta da herkesin yararına uygun olan bir toplumsal düzen kurmak için gerekiyor.

Yurtseverlik idealinin yerine insanlık idealinin geçirilmesinin zamanıdır. Kardeşlik ve acıma duygusu, savaşın korkunç yıkımlarını göz önüne alarak bunu istemese de, en keskin sağduyu bu talebi öne sürmek durumunda olacaktır. Tarihsel gelişmenin bazı anlarında, insanların uluslar halinde toplanması gelişmeye yol açmış olabilir; her türlü çabanın koordinasyonu, kaynakların ve düşüncelerin ortaklaştırılması, her zaman için bir toplumsal ilerleme oluşturur. Ama bu giderek büyüyen birliğin birden ulusal bloklar halinde kristalleşmesi, büyümenin durması, yapı bozukluğu gibi, garip bir görüngüye tanık oluyoruz. Vatan düşüncesinin —ya da kişisel tercih ve büyük duygusal bağlılığa göre, taşıdığı masum anlamının bir yana bırakılması istenmemesi halinde, milliyet düşüncesinin,— insanlığı kıskaç içine alacağı ve parçalayacağı, yaşayan toplulukları parça parça edeceği kolaylıkla görülebilir.

Şu halde biz ışığını yaktıkları eşitlik sözcüğüne, sözcüğün içerdiği sınırsız anlam verildiği zaman —bir yandan toplumsal yapının derinliklerinde, öte yandan tüm yeryüzünde— duygularında ve düşüncelerinde taşıdıkları yeni dünyanın, istedikleri gibi olacağını

söyleyen, XVIII. yy.daki büyük toplumsal yaratıcılara hayat veren düşünce tarzına katılıyoruz.

Toplumsal idealin, sınıfların ortadan kaldırılmasını beraberinde getirmesi ve bunları üretici tek sınıf içinde eritmesi gerektiğini, aynı zamanda da evrensel olarak yayılması gerektiğini ilan etmek demek, insanın kendi kendisiyle tutarlı, akılcı ve doğru olması demektir.

Şu pasajı dinleyiniz:

Yeni düzen "insanın insan tarafından her türlü sömürüsünü ortadan kaldırmayı, ...toplumun sınıflar halinde bölünmesini kesinlikle yok etmeyi, ...tüm sömürücüleri amansızca ezmeyi, ...sosyalist örgütlenmeyi gerçekleştirmeyi ve sosyalizmi tüm ülkelerde zafere ulaştırmayı..." temel amaç alarak ortaya çıkmıştır.

Az önce size okuduğum pasaj, Rus Sovyetler Cumhuriyeti Anayasa'sının 3. Maddesi'dir.

İşte bugün konuşacak olsalardı, atalarımızın da bize söyleyecekleri bunlar olacaktı. Onları dinlemesini biliyorsak, geçmişin derinliklerinden bize söyledikleri budur. Atalarımızın geleneklerini sürdürdüklerini iddia eden ılımlı cumhuriyetçiler ya da radikal cumhuriyetçiler, radikal sosyalistler ya da bazı sosyalistler gerçekte onlara ihanet etmekteler. İnsan Hakları Bildirisi'ni tasarlayanların düşüncesi, bugün Lenin'in ağzından ifadesini bulmaktadır.

Bu koşulda onlara harfi harfine iyice köleler gibi değil, oğulları gibi canlı bir tarzda öykünmek istiyorsak, şu ana değin yoksulların (aynı zamanda kolektif yaşamın yaratıcıları ve toplumsal yükün taşıyıcıları olan yoksulların) bozgunu ve ezilmesinden başka bir şey olmayan toplumsal, siyasal büyük dram içinde —mutsuzlukların ve yoksunlukların bu büyük

karmaşası içinde— yalnızca iki yönetici düşüncenin varolduğuna, iki militan gücün bulunduğuna, yalnızca ikisinin: bir yanda gerçek yenilikçilerin, öte yanda tutucuların bulunduğuna, en uç solun tüm geride kalanlara karşı olduğuna inanacağız.

Biri az çok geçmişe ve şimdiye bağlı olan —ki bu da aynı şey demektir—, öteki kararlı bir şekilde geleceği tutan, biri şu ya da bu nedenle ayrıcalıkların varlığını sürdürmesine izin veren, öteki yeni, doğru ve her birinin iyiliğinin mantıksal olarak ötekinin de iyiliğini buyurduğu güvenli temelleri tasarlayan iki cephe arasında işbirliğinin mümkün olduğunu düşünmekten daha yanlış ve daha tehlikeli bir düşünce olamaz. Mücadele koşulları içinde her türlü ittifak, her türlü işbirliği, yenilikçiler için bir başarısızlıktır. Düzmece kuruluşların üzerine, yakın zamanda yıkılacakların dışında hiçbir şey kurulamaz. Kurulması gerekende onarım olanaksızdır. Her şey birbirine sıkıca bağlı: Ötekilerden yalıtılmış bir aşama gerçekleştirirseniz, varlığını sürdüren yolsuzluklar onu çürütecek ve onun yerini alacaktır. Bu nedenle, en uzlaşmaz ve en açık doktrinler aynı zamanda en akılcı olanlarıdır. Arabulucu partiler, evrimciler, reformcular kendilerini ve başkalarını aldatırlar; eski rejim zorla devrildiğinden bu yana, evrimin ne ürettiği iyice görülmüş bulunuyor. Oportünistlerin çekingenliği az ya da çok, bilinçli olarak eski yalanların yeniden kurulmasına yaramıştır. Mutsuzlukların ve yıkımların birikimi, olayları gerçekçiliğin gözüpekliğiyle değerlendirmeyi sağlamasaydı böylelikle de yıkılmaz, mantığın ve ölümsüz ahlakın yardımına koşmasaydı, bu durum sonsuzluğa dek böyle sürecekti.

Yurttaşlar, arkadaşlar, şuna gelmek istiyorum: Pratiğe uyguladığımız inancın en geniş ve en yürekli

kadrolar içinde tutulması gerektiğini hiçbir zaman unutmayalım. Mantık sonuna kadar gider. Gerçek sonuna kadarcıdır.

Sahip olduğumuz, bizi aydınlatan ve bize hitap eden bu doğru, şimdilik gerçekleştirilmekten çok uzaktır; ne var ki insanlar esenliklerinin bunun pahasına olacağını anlarlarsa, gereken ivedilikle yüz yüze onu tasarlamayı bilirlerse, ve kendi nedenlerinden korkmazlarsa, gerçek olacaktır.

Geçmişteki devrimlerin gelecekteki devrimlere taşıması gereken ödünsüz ve aydınlık öğreti budur.

Arkadaşlar,

30 Nisan günü Cenevre'de yapılacak bir kongreyle **Eski Muharipler Enternasyonali**'ni gerçek kılmak için size kardeşçe, coşku dolu ve iyi düşünülmüş bir çağrıda bulunuyorum.

İnsanların esenliği ancak ortak çabalarıyla sağlanabildiğine göre, tek başına ya da birlik halinde, konuştuğumuz dil ne olursa olsun, sizden aklın, adaletin dilini duymanızı, bana adlarınızı vermenizi, bizimle birlikte bu yeni düzenin büyük temelini kurmaya gelmenizi talep ediyorum.

Savaşın ne olduğunu iyi bilen binlerce asker ve subayız. Rastlantıların bizi canlı canlı koparıp aldığı yoksunluklar ve toplu kıyımlar bizi sakatladı, yaraladı, yoksullaştırdı. Bir yandan da yüreğimizi zenginleştirdi, cinayetin nerede bulunduğunu gösterdi. Savaşın, yırtıcı ve doymaz bir uluslararası sınıf tarafından, birçok yoksulun ve kurbanın övüncünü, zenginliğini çalmak amacıyla yararlanılan bir araç olduğunu biliyoruz artık. Bu sınıf, insanların arasında kendi işini yürüttükçe, tam yıkım, toplu mezar, ölüm sessizliği olana dek savaşların, biri diğerinden doğarak sürüp gideceğini biliyoruz.

Acılarla aydınlanmış idealimiz, kasalarını doldurmak ve kitleleri yenmek için savaşa gereksinim duyan ve savaşı koruyan efendiler tarafından üretilmiş gizli törenleri, uyduruk anlaşmaları, uluslararası parodileri, aldatıcı yüzeysel önlemleri, evrensel mutsuzluğa karşı ikiyüzlü çözümleri aşmaktadır. **İdealimiz şimdiki toplumsal sistemin devrilmesini talep etmektedir.**

Sözcüğün tam anlamıyla barbarlık yüzyılları olan bir sürü uygarlık yüzyılından sonra, sonunda insan kitlesinin içinde bulunduğu —kapitalist, emperyalist ve militarist efsane ve zorbalık tarafından aşağılanmasına izin verdiği— utanç verici inançları bir yana atıyoruz. Artık bayrak direklerinin üzerinde sallanan —ve ardında insanlıktan çıkarı olanların para kazanma iştahının, katil ve hırsız bir egoizmin, yozlaşmanın, eşkiyalığın ve de yaklaşan büyük tufana varıncaya dek her türlü kıyametin gizlendiği— fetişlerden gözlerimiz kamaşmıyor. Parazitlerinden kurtulmuş halkların verimli ve egemen birliğini özlüyoruz. İdealimiz güçlüdür, çünkü doğrudur, çünkü eksiksizdir, çünkü uyumludur. Yaşayan dünyayı, ölümün zafer kazanmasına dek çarpışmadan çarpışmaya sürükleyen şimdiki toplumun dengesiz karmaşasına karşı olduğuna göre de ağırbaşlıdır, devrimcidir!

Arkadaşlar, bu ideali birçok kez dile getirdik, yazdık, haykırdık. Daha çoğunu da yaptık:

Birkaç ay önce üçyüz bölgenin temsil edildiği **Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği** Kongresi'nde protestolarla, umutlarla, sözlerle yetinmedik. Harekete geçtik. Eski savaşçıların dünya çapında birliğinin temelini attık. Bir kongreyle ve birlikle tartışacağımız sürekli örgüt yasasıyla, dünyaya karşı, öldürülmeyenlerin ordusunu, yaşam ordusunu kurma göre-

vini üstlendik. Bunları yaptıysak gönüllü hareketin netliği ve gözüpekliği için, bundan çıkacak pırıl pırıl büyük ders içindir.

Bizim, asker enternasyonalimiz, ne sosyalist enternasyonalin yaptıklarını, ne de **Aydınlık**'taki kardeşlerimizin, akılcı doktrini yaymak için gerçekleştirdiklerini hedef almaktadır. Bizim enternasyonalimiz sosyalizme kardeş, eş çizgide hareket ediyor. Kötülüğe karşı başkaldıran yurttaşların özgür iradesinden fışkıran bir müdahaleyle —bizim için düzenin olduğu gibi gerçeğin de partisi sayılan— büyük Parti'yi güçlendiriyor. Ona tüm ağırlığıyla yardım ediyor. Ona, kanla dürüst bir şekilde ödenmiş olan bir saygınlık, bir moral yansısı katıyor. Dünyayı en iç organlarına dek yeniden kurmak için, ona,çığlıklarını, yaralarını, derin can çekişmelerini, oradaki duru karabasanlarını getiriyor.

Arkadaşlar, tümünüzün karanlıktan çıkması için, yaratıcı ve kararlı bir iradeyle size dönüyoruz! Düşüncelerin uygulamaya geçirilmesinin çağı başlamalı artık. Düşüncelerin ışıltılı kuralı, yüreklerin engin isteği, dünyevi olmak ve yığınlarda somutlaşmak zorundadır. Evrensel yıkıntılar arasında ellerimiz birbirini bulsun, tokalaşsın ve bundan böyle birbirini bırakmasın!

Çoğunuz Avrupa'nın her köşesinden bize şimdiden yanıt verdi. Bu yeterli değildir. Otuz milyon askerden onbeş milyonu sağ. Onlar neredeler? Ne yapıyorlar? Korkuya mı kapıldılar, sağır mı oldular, yoksa delirdiler mi? Biz burada elli bin kişiyiz. Siz kaç kişisiniz? Ya dullar ve yas tutan anneler neredeler? Yürekleri nerede? Sayımızın günden güne kasırga gibi kabarması gerekiyor. Doğruların dünyayı fethetmesi gerekiyor. Eski Alman ve Avusturyalı savaş-

çılara bu sözleri özel bir vurguyla söylüyoruz. Arkadaşlar! Dün karşımıza itilen sizler! Gerici ve militarist koalisyon sizin mücadele duygunuzu saptırmaya çalışıyor; yanılsama, onların bir egemenlik aracı. Yanılsama sizi hınçla kucaklıyor. Kendisiyle dayanışma kurmanızı ve sizin gözünüzde de, bizleri de burada hüküm sürenlerle dayanışma kurmuşuz gibi göstermek istiyor. Eskiden olduğu gibi, her zaman olduğu gibi, parayla asker tutan sermayedar, tüccar çıkarlarını yüce yaşamınıza karıştırmak için, düşüncenizi zehirlemek istiyor. Size, yeni savaşlar için umut, felaketler için söz verme noktasına ulaşmak istiyor! Artık, büyüsünü hiçbirimizin kabul etmediği milliyetçi formüller adına, onların sizi sürüklediği uçurumları reddetmeniz gerekiyor. Yeryüzünde yalnızca iki ulus mevcut: sömürenlerin ve sömürülenlerin ulusu. En güçlü olanı, ötekine tutsak; bizler, savaş proleterleri, yenilmiş olanlardanız. Utanç verici, duyulmamış, yürekler acısı gerçek budur. Geriye kalanın tümü, saçmalıklarla dünyanın sonunu getirecek olan —köleler köle olarak kalırsa— ömrünü doldurmuş kötü niyetli safsatalardan başka bir şey değildir.

Yoksulların evrensel yurdunu kurtarmakta bize yardım etmeniz için, ortak putlarımızı yıkmamız için, bize tüm dillerde buyruk veren, düşmanların dağıttığı bu halktan, bir gün, kutsal ve tek doğrunun insanlarını yaratabilmemiz için, günün güçlülerinin iğrenç dalavereleri arasında yıkılmaz ve ölümsüz tek intikamı, insanlığın intikamını en doğru ve yalın yollarla alabilmemiz için, bize yardım etmeye gelin.

Ocak 1920

YENİ DÜNYA*

Tüm Ülkelerin Askerleri,
Avusturyalı ve Alman Askerler,

Bu kongreyi derin bir heyecan içinde açıyor, sizlere kardeşçe hoşgeldiniz diyor, kendi selamımızla birlikte buraya gelememiş olan çok sayıda arkadaşın selamını iletiyorum.

Yıllar boyu yeniden girilen bu savaş günlerinin ve gecelerinin korkunçluğu arasında birbirimizi vurmuş ve birbirimizi dikkatle izlemiş olan bizler sonunda yüzyüze gelebildik. Pasif, atıl, silahlarını bırakmış insanlar değil, şimdiye dek yeryüzünün büyüklerinin hiç kurmadığı, tüm ittifaklardan daha büyük yeni bir ittifak kurmaya kararlı, sınırsız ideallerle karışan yeni yurdu kurmaya kararlı askerler olarak, değerlendirdiğim sizlerin karşısında bulunmak yaşamımın övüncünü oluşturacaktır.

---

* 3 Nisan, 1 ve 2 Mayıs tarihlerinde Cenevre'de yapılan ve de Fransız, Alman, Avusturyalı, Alsace-Lorraineli İngiliz, İtalyan birliklerinin bir milyon insanı temsil eden delegelerinden oluşan **Uluslararası Eski Muharipler Birliği**'nde yapılan açılış konuşması.

Kongremiz, sıradan bir kongre değil. En güzel uluslararası toplantıların görünüşünü aşan coşkulu ve gözüpek bir yanı var. Yeryüzünün her köşesinde ayırdedilebilecek görkemli bir hareketle, parlak bir iradeyi ifade etmekte, hatta bunu gerçekleştirmektedir. Tartışacağız, birbirimizi anlayacağız. Birliğimize maddi ve manevi bir düzen katacağız. Kongremiz salt var olma ve kendi kendini kurma yürekliliği olgusuyla önceden ve şimdiden zafer kazandı bile. Buraya dünyanın çılgınlığına karşı direnmek için, yaralarımızın, acılarımızın, hatta savaşçı saflarımızda oluşan boşlukların —bu boşluklar bedenimizde de bulunmaktadır— henüz kimsenin yadsımayı göze alamadığı değerini aklın ve ciddiyetin yararına kullanmak için geldik.

Savaşın öfkeli ve mekanik karmaşası içinde kısmen kardeşçe ilişkilerde bulunuldu. Ama insanın insana, ya da daha doğrusu, acı çekenin, yüreği daha açık ve beyni daha aydınlık olanın acı çekene doğru yöneldiği —ve zaman zaman hiçbir şeyin engelleyemediği— bu doğal yaklaşımlar düzensizdi; düzensiz olan hiçbir işe yaramayandan daha kötü oluyor. Toplu kıyımlara kurbanlar eklemekten ve savaşı ağırlaştırmaktan başka bir işe yaramadılar.

Kardeşlik ilişkilerini savaş sırasında değil, savaştan önce kurmak gerekir. Yeniden başlatılmak istenen savaşlardan önce kesin ve sağlam kardeşlik ilişkilerini kurmak için, burada bir araya geldik.

Obüs demirleriyle karmakarışık olmuş, kıraçlaşmış tarlalarda, tuzaklar ve şimşeklerle dolu bu çaresizlikler arasında, siperlerde gözümüzün önünde uzaklardan yamru yumru gözüken, acımasız ufuklara sahip bu ovalarda düşünürken, zaman zaman bize bölük pörçük görünen bir gerçekliğe boyun eğerek "on-

lar da bizim gibi insan" diyorduk. Bunlar, —elbette düşünülmesi gereken, ama— insan ivedi, kaçınılmaz karanlıklarla kör edilmiş, kendinden geçmiş durumdayken uzun uzadıya da kafa yorulmayacak şeylerdi. Dilimizin ucunda dolaşan bu gerçek bizi aşıyordu; içtenliğimiz henüz her şeyi kucaklayacak boyutta değildi. Şu anda ise şu ilk kesin inancı, kardeşliğimize inancı, daha şimdiden taşımaktayız.

Arkadaşlar, dünyanın her yanından gelen sizlere, birbirimize yabancı olmadığımızı, birbirine çok benzer düşüncelerimizin bulunduğunu söylüyorum. Bizim kardeşliğimiz, yüz çizgileriyle ve ses vurgulamalarıyla kabul edilen kardeşlikten çok daha derindir. Ötekilerden çok daha kutsal gerçek olan bir ocağın ışıklarıyla aydınlanmış ve ısınmıştır. Artık, birbirimizi derinlemesine tanıyor ve her şeyden önce hangi gerekçeyle olursa olsun, bundan böyle birbirimize karşı el kaldırmayacağımıza sonsuzluğa dek yemin ediyoruz.

Umudumuza egoistçe ket vurmamayı da istiyoruz, çünkü bundan böyle ket vuramayız, bunu beceremeyiz; çevremizde olanlar ve bizden sonra gelenler için de geçerli olmasını diliyoruz. Birbirinin benzeri olan tüm kurbanlar benzer bir istekle hareket ederler. Bu istek, insanların kurban edilmesine ilişkin tarihi dönemin kapatılmasıdır. Bizler aynı haykırışın "Savaşa karşı savaş!" sesleriyiz.

Ama bu haykırış bir düşünceyi, bir sistemi, bir doğmayı iletmiyorsa, duygusal bir yakarıştan başka bir şey değilse, her birimizin yüreğinde tek başına yaşıyorsa, kendini kısırlaştırıyorsa, boşunadır.

Barbarlık yüzyıllarının büyük ve çınılı seslerle, ozanların aforoz edilmeleriyle, barbarlığa karşı duyarlı yüreklerle, ahlakçıların sızıldanan ya da kırıcı

alaylarıyla ya da bir sürü ortak acılarla, haykırışlarla yararsız bir şekilde yankılandığını biliyoruz.

Bunlar hiçbir işe yaramaz. Bu karşı çıkmalar olayların düzenini nasıl değiştirebilirler? Bu, ancak yeni bir olaylar düzeninin müdahalesiyle değişebilecektir.

Tüm olayların nedeni var. Olayların sahibi olabilmek için yakalanması gereken; bu nedendir. Nedenlere kadar inemeyen, çözümüne ulaşamaz.

Birbirinin sonucundan çıkan sayılar gibi, olaylar da hemen hemen soyut kaçınılmaz çıkarsamalardan başka bir şey değildir. Kurban edilen, nedendir. Savaşın gerçek nedeni —kendileri itiraf ediyorlar— ekonomik'dir. Savaş; ticari ve koruyucu anlaşmalar, koruyucu yasalar, pazarlar, büyük kişisel rekabetler ve zenginleşmeler sorunudur. Savaş para sorunudur. Canavarı yakalamak için paradan, en can alıcı yerinden tutmak gerekir.

Size önce de söylüyordum Savaşa karşı, insanların gerçek düşmanlarının kimler olduğunu, gerçek ayrılıkların, gerçek zaferlerin neler olduğunu belirten bir doktrin çıkararak, ona karşı hak kazanır ve onun hakkından gelebiliriz.

Savaş emekçileri olan ve duraksamadan barış işçileri olmak isteyen bizler, büyük şehitler hanedanlığının son ileri gelenleri olan bizler, gerçeği, mantığa ve dürüstlüğe uygun biçimde yeniden kurma iddiasındayız; yarı reformlar kendi bünyelerinde kötülükleri yarı yarıya barındırdıklarına göre ve bunlar acımasızca yeniden dikildiklerine göre, onu derinlerine dek inerek, yeniden kurmayı düşünüyoruz. Bunu, pratik olmak için oldukça geniş kavrayışla, insancıl açıdan olası, en erken zamanda yeniden yapmayı düşünüyoruz. Öyle değil mi?

Bizler mantıklı ve olumlu insanlarız. Başkaldırı-

mız önceden düşünülmüş, hesaplı ve bilimseldir. Alçak gönüllülüğün ve hızın, çoğu kez, bütünüyle din yerine geçtiği eski zaman devrimcilerinden bunlarla ayrılıyoruz. Deli diye tanıtılan bizler, akıllıyız. Tüm sözlerimi titizlikle izleyenlere ve yarın tüm başkentlerde sözlerimi tek tek izleyecek, tartacak olanlara, öncelikle haykırmak istediğim budur. Bizler akıllıyız, çünkü eksiksiz, derin ve toplumsal örgütlenme isteğini taşıyoruz. Zaten onları orada, yukarıda dehşete düşüren de haykıranlar değil, teorisyenlerdir.

Büyük gerçeğin kızgın demirle etimize işlediği bedenlerimizin derinliğinde, benliğimizde eski iç düşmanları, kör güdüleri ve ön yargıları yendik; her bireyin çıkarının, herkesin çıkarı içinde yer alması gerektiğini kesinlikle bildiğimiz için, salt kişisel çıkarlar, anlık ve kısmi küçük çıkar eğilimleriyle allak bullak olmadık.

Ne eski çağlardan beri süregelen geleneklerin büyüklüğünden, ne putların ezici ağırlığından, ne yüzyıldır tek düşmanlarımız olan çıkarcıların hıncından, ne de onların büyük spekülasyonu olan, her tarafta, insanların idealine karşı, başlattıkları —ve salt bu nedenle devrimi kaçınılmaz kılabilecek olan— karşı devrimlerden korkuyoruz. Gerçekten kaçmıyoruz; neden korkacağız?

Yapıcılık, görevimize taşıdığımız duru ve dürüst gözüpeklik işte böyle anlatılabilir.

Bu görev nelerden oluşuyor?

Öncelikle, sürekli bir organ ve kalıcı ilişkiler aracılığıyla **Eski Muharipler Enternasyonali**'ni pekiştirmek; bu Kongre'yi barışçı bir ordunun düzenli kuruluşuyla sürdürmek, insan ordusunu merkezileştirmek, ona bir yasa kazandırmak.

Kuşkusuz, büyük ticaret ve büyük finans spekü-

latörlerinin yarısının geçici olarak başarıya ulaştığı andan itibaren —parlak övgü dolu, lafta kalan sözlere karşın— bozulmuş silahlar gibi çürüğe çıkarılan, aşağılanan, alayla karşılanan eski muharipler olarak özel, kişisel sorunlarımızı da düşüneceğiz.

Ama mesleki çıkarlarımızın, tüm yurttaş ve insan çıkarlarımızdan ayrı olmadığını, biri olmaksızın ötekinin yürümeyeceğini, bunların aynı anda bize verileceğini ya da elde edileceğini; bunları bölük pörçük koparıp alırsak, geriye kalanlar da değişmeyeceğinden bunların da dayanıksız, iğreti, yararsız olacaklarını ve eski muharibin, proletaryanın yaralı bir simgesinden başka şey olmadığını biliyoruz.

Yeni düzendeki ilk adımları hep birlikte göğüsleyebilmek için ortak düşünceyle sıkıca birleşmemiz gerekiyor. Kendimize verdiğimiz görevin en önemli kısmı düşüncenin oluşturulmasıdır.

Bu düşünce öncelikle, bir gün hüküm sürmesi gereken ve tanığıyken yargıcı olduğumuz insani mutsuzluklara karşı bütünü içinde tek geçerli olan ideal doktrindir —öte yandan mevcut kurumların düşmanlığının bize zorla kabul ettirdiği geçici önlemler, günümüzdeki karışıklıktan ışıl ışıl, canlı düzeni çıkarmak için bunları teşvik eden insanlar ve sınıflar; gelecek doktrin ve şimdiki taktikler, sonuç ve olanaklar, ideal ve devrim hakkında kararlar vermemiz gerekiyor.

Daha sonra ibadet gibi bir tutkuyla savunacağımız kararlarınızı size söyleyecek olan ben değilim; ama kararlarınızın burada temsil edilen Fransız kardeşlerinize yani sosyalist öncünün, en uç noktadaki ve en gözüpek fraksiyonlardakilere uygun düşeceğini sanıyorum. Çünkü sosyalist partiye inancımız var ve en başta, ona karşı duyduğumuz bağlılığı ve kar-

deşlik duygumuzu ilan etmek istiyorum. Olayların karmaşıklığı arasında, o mutsuzların bilinçli gücünü somut şekilde simgeliyor, somut gerçekleşmesinin gücü, görkemli tufanı temsil eden toplumsal ve manevi gelişmeye kişilik veriyor. Ondan ayrılmak tecrit olmuş insanlar gibi ondan ayrı ölümlü ve verimsiz düşleri kurmak, ya da geniş ve titiz bir disiplinle onunkine benzer bir yapıt çıkarmamak özgür kafalar için ağır bir yanlış olacaktır.

Doğrudan doğruya onun ilkelerine değil, —tam tersine— tek gerçeğe boyun eğerek ona yeni güçler katıyoruz.

Bu yeni güçler, yaptıklarımızdan, gördüklerimizden, duyduklarımızdan, hatta inanmış olmaktan dolayı üzüntü, neredeyse utanç duyduğumuz şeylerden kaynaklanıyor.

Bizde —ya da sizde— kârlı sanayii, savaşın göz kamaştırıcı parıltısını sürekli kılmak isteyen barbar efendiler "hiç unutmayın" diyorlar. Tüm çirkinliklere sarılan bu parazitlere şöyle yanıt vereceğiz: Evet, anımsayacağız ama anılarımız sizinkiyle aynı olmayacak. Bu anımsamanın dürüst ilk sonucu dünyanın şu ya da bu köşesinde onlara şöyle haykırmak olacak: "Sizinle ortak hiçbir yanımız yok!" Evet, uzun bir zamandan sonra geri dönenler gibi, geri dönmeyenlerin ruhları gibi, anılarımızda savaş alanlarına gideceğiz; ve mantığımızı kullanarak, acıyarak düşmanlarımızın eski dönemdeki, aynı düşmanlar olmadıklarını da göreceğiz.

"Nefretinizi sürdürün" diye vaaz ediyorlar yukardan. İçiniz rahat olsun; evet, nefretimizi sürdüreceğiz, ama aptallar gibi, süngülere ve patlayan obüs mermilerine özel adlar vermeyeceğiz. Özellikle tutukluların eğilmiş, koparılmış başlarından, özellikle araç-

lardan, hele hele, bir gün tüm süngüleri ve tüm topları aynı anda atışa başlatan iki yüzlülükten ve yanılgılardan nefret ediyoruz. Bizden fışkıran bu sitemler, bu iniltiler, hatta yaşam sevinci haykırışları —çünkü tüm siperlerde yaşam doluyken can çekişen bizler, yaşama tutkuyla bağlıydık— bedenimizden yırtılırcasına çıkan ve rüzgârın götürdüğü tüm sesler... büyük bir yelin bunları yeniden geri getirmesi, kafamızın içine sokması ve dudaklarımızda titretmesi gerekiyor. Unutmak, saygısızlıktır.

Bize "barışın kalıcı olması için, savaşı sonuna kadar sürdürmek gerekir" dediler. Bu sözü defterimize yazıyoruz. Kalıcı barışı, sınıfların ortadan kalkmasını, dünyada gerçek barışın sürekli olmasını sağlamak için, toplumsal savaşı sonuna kadar sürdüreceğiz. Devrimden ya da sınıf savaşından söz ederken adaletin herkes için hüküm sürmesini istediğimize göre; geçici bir olaydan söz ettiğimizi hiçbir zaman gözden kaçırmayacağız.

Bize vatan diyorlar. Biz de söylüyoruz. Ama bizimki —onlarınki gibi— ötekilerin karşısına dikilmiş, ortasında para kasaları bulunan bir tür yırtıcı kale değil. Bizim anladığımız vatan, doğa ve insan zekâsı gibi ufuklardan başka sınırları olmayan ve onların anlayamayacakları kadar büyük bir vatandır.

Artık, günümüz uluslarının, insanlığın bölük pörçük parçaları, bölünmeleri olduğunu biliyoruz. Bu uluslar gökyüzünün başdöndürücü yüzeyinde yatan, yüzlerce yıllık yerinden edilmişliklerin ve kavgalarının izini taşıyan, garip lekeler taşıyan, sınırsız bloklar oluşturuyorlar. Bu uluslar, yalnızca askeri ve ticari savaşlarla, yeraltı diplomasilerinin sinsi çalışmalarıyla, haksız rekabetlerle, hoyratlıklarla, kinle ve topla ayakta durabilirler. Bunlar, efendilerin ve kö-

lelerin acı verici kaba ve savaşçı birliğinden oluşuyorlar. Efendiler, ülkeden ülkeye anlaşmasını, manevralar çevirmesini, işçi ordusu ve ölüme gönderilecek ordu olan kölelerin yok olması pahasına kendilerini değerlendirmesini bilmektedirler. Eh öyleyse, bu eski hayvani mekanizmayı hep birlikte reddediyoruz. Efendilerin ahlaksızca çıkarlarının her yanda aynı olduğunu, halkın çıkarlarının da her yanda aynı olduğunu söylüyoruz. Bizi ezen kötü niyetli tüm insanları açıklıyoruz: Ebert'lerin, Muller'lerin, Lloyd George'ların, Millerand'ların ve Deschanel'lerin —tüm bu adların— olayların sonsuzluğa dek sürmesi anlamına geldiğini, bunların tümünün ezelden beri var olan insanlık acısına hakaretle aynı anlama geldiğini söylüyoruz. Tüm halklar doğal ve kutsal birleşme, birbirine karışma ile deniz dalgaları gibi aynı düzeyde eşitlenme eğilimindedir. Yaratıcı güçlerin doğru dağılımı, emek dengesi, dürüst dolaşımda özgürlük, başka deyişle uyum ve barış ancak dünya gibi büyük bir yurtta yaygınlık kazanabilecektir.

Ulus düşüncesi, insan soyunun gelişiminde yalnızca geçici —zamanını doldurmuş— bir düşünce olmalıdır.

Bu gerçek hiçbir yerde bilinmiyor, veya bilinmek istenmiyor. Bu durumu her yerde açığa çıkaracağız. Ulusal savunmadan veya ulusal olan herhangi bir şeyden söz ettiğimizde, hiçbir zaman, geçici olan ve bundan böyle var olamayacak bir şeyden söz ettiğimizi gözden kaçırmayalım.

Bize, "yurttaşlarınızı düşünün" denilecek. Biz de, bütün ülkelerdeki arkadaşlarımızla beraber: "Yurttaşlar, işte biziz!" diyeceğiz. Ve her şeye rağmen ipek şifonları, bol renkli bayrakları yırtacak, acının ve ölümün komedi değil, rezil bir katliam görüntüsünü

sahneye hazırlamakta olduğu bu tiyatro fuayyesini bizden uzaklara atacağız.

Bize, "Eski uygarlığı kurtarmak için çalışın" deniyor; yani zenginlerin varlıklarını, yeniden yaratmak ve içerde dışarda kanlı zenginleşmelerini sürdürmeleri için "çalışın" diyorlar. Evet, çalışıyoruz, çalışmaya inanıyoruz. Ne var ki yalnızca buna inanıyoruz ve şöyle diyoruz: Herkes birlikte çalışacak; çalışmayan yemeyecek, çünkü çalışmanın dışında başka yolla para sahibi olanlar insanlığın parazitleridirler ve bu gibilerin yasaları, ancak adaletsizlikle kendini gösteren hırsızlığın, öldürmenin yasalarıdır.

Bundan böyle, evrensel düşmanlarımız istediklerini söylesinler; basının lanet olası gazetelerinden kazandıkları milyonları yitirdikleri dava uğruna kullansınlar. Bizler onların gördüklerinden çok daha geniş ve belirgin görüyoruz; bizler onlardan farklı bir boyuttayız. Onları artık hiç anlayamayız; çünkü bizler, efsanelerin ve gerçeklerin üzerinden ya da arasından, "düzen"in gerici saçmalıkları arasından, Enternasyonal'in bir karikatüründen başka şey olmayan ve iplerini devlet yöneticileri ile kapitalistlerin tuttuğu bu Milletler Cemiyeti dolabının arasından, tedrici "evrim"den daha sinsi tehlike sayılabileceklerde ve boylu boyunca sürüklenen bir bozgun olan oportünizmin arasından geçerek doğrudan doğruya nedenlerin üzerine giden akılcı insanlarız. Askerlikle ya da vergi sorunlarıyla ilgili karşı-tasarıdan, Versailles anlaşmasının yeniden gözden geçirilmesinden söz ederken, geçici bir olaydan söz ettiğimizi hiç unutmayalım. Parlak, gerekli ve görkemli iki buyruk: Gelecek ve genel çıkar her zaman gözlerimizin önünde. Gerçek insancıl disipline bağlamak için köleliği reddediyoruz. Böyle yaparak kendimizi zincire vurmuyoruz.

Akıla boyun eğmek demek, kendine boyun eğmek, yani özgür olmak demektir.

El sıkıştıktan, görüşmemizin sonucu düşüncelerimizi güçlendirdikten ve ortak yaşamımızı yazmaya başladıktan sonra, herbirimiz yeryüzünün bir yerinde bulunan kendi köşemize döneceğiz. Kırsal bölgelere ve kentlere yayılacağız. Eski toplumun mahkûm olduğunu söyleyeceğiz, makamların üst üste yıkıldığını, her gün kendiliğinden artan kapitalizmin dengesiz ve anarşik düzenini iyileştirmek için gitgide daha çok umutsuzluğa kapılarak buldukları yollardan sonra da her gün biraz daha artacak yaşam bedelini göstereceğiz. Yeni savaşçıların —hiçbir zaman bir engelle karşılaşmadan hüküm süren en güçlü yasa olduğuna göre— kaçınılmazlığını, iflasın ve açlığın matematiksel hesaplarını göstereceğiz.

Görünen yüce ve büyük gereklilikleri görmeyecek kadar kör olanların, anlık mutluluklar içinde alçakçasına yüzenlerin, herkesin —onların ve huzurlarının— çok geçmeden genel mutsuzluk içinde yok olacağını ve yeni düzenin, hiç geciktirilmeden ötekinin, —öteki, her zamanki gibi yineleyelim, soygundan ve sömürüden, iç ve dış savaşlardan başka bir anlama gelmez— yıkıntıları üzerinde kurulması için mücadele vermekte herkesin çıkarı olduğunu göstereceğiz.

Ve tepemizin üstüne yeniden asılmış yeni felaketlerin yakın zamanda olabilirliği, akılcı ve pratik adalet düşümüzün gerçekleştirilmesi için —yalancılar ve cahiller binlerce yıldır, bu düşe dayanarak ütopik sözcüğünü yaşatmayı başardılar— artık, olağanüstü olanaklar sunmaktadır.

Bizi bilmem hangi baskı ve misilleme düşüncelerini beslemekle suçluyorlar. Bir yalan daha! Sağırların, sağırlardan beter kayıtsızların sonunda bizi duy-

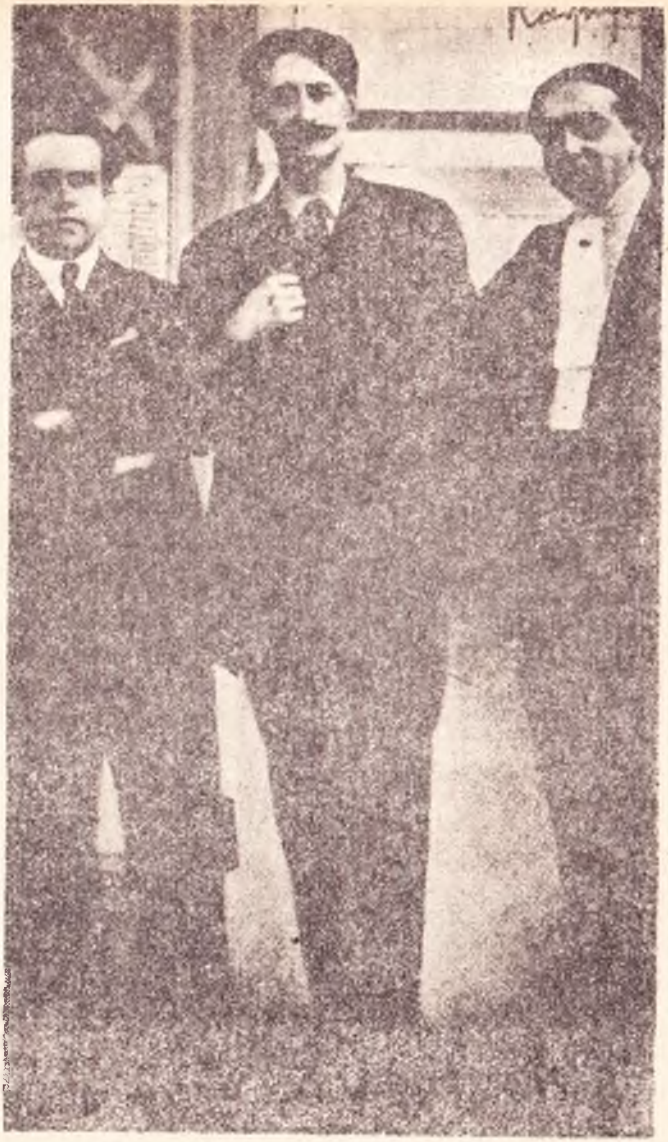
Barbusse — **Pleureuses** (Ağlayan Kızlar)ün ozanı.

Barbusse 1915 yılında.

Barbusse, 6, 7 ve 8 Eylül 1919'da Lyon'da toplanan **Cumhuriyetçi Eski Muharipler Birliği**'nin birinci Ulusal Kongresi'nde.

Aydınlık (Clarté) hareketinin kurucuları: Paul Vaillant-Couturier, Henri Barbusse, Raymond Lefebvre.

Aydınlık (Clarté) dergisinin 1922 yılı 27 no.lu sayısının kapağı

içindekiler

sunu 5
l'humanite müdürüne mektup 7
neden savaşıyorsun 8
eski muhariplere 18
yazarlar ve ütopya 22
milletler cemiyeti hakkında 28
sağ kalan askerlere 33
ateşkes yok 35
kara çalanlara yanıt 39
sağ kalanlara 44
büyük görevler ... 49
gabriele d'annunzio'ya 52
"aydınlık grubu" 57
ölülerin sessizliği ... 61
yeni zamanlara doğru ... 64
eski muharipler ne istiyorlar 72
c.e.m.b. ulusal kongresi 86
suçluyoruz 91
rus devrimi ve emekçilerin görevi 96
cumhuriyetçi eski muharipler birliğindeki kardeşlerime 114
zola örneği ve yapıtı ... 117
geçmiş devrimlerin verdiği ders ... 129
tüm ülkelerin eski muhariplerine çağrı 139
yeni dünya 143

BİR SAVAŞÇININ KONUŞMALARI

HENRI BARBUSSE